

MARINE SPATIAL PLANNING INSTRUMENTS FOR SUSTAINABLE MARINE GOVERNANCE

SEAPLANSPACE

COUNTRY MANUAL – POLSKA

SEAPLANSPACE Country Manual – Polska

Grudzień 2021

Redakcja:	Dorota Pyć
Proofreading:	Justin Nnorom
Opracowanie graficzne, skład i łamanie:	Edyta Wojciechowska-Jadczak
Zdjęcia:	Dorota Pyć

Za treści zawarte w niniejszym manualu odpowiadają wyłącznie autorzy i w żaden sposób nie mogą być one traktowane jako odzwierciedlające poglądy Unii Europejskiej, Instytucji Zarządzającej lub Wspólnego Sekretariatu Programu Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2014-2020.

Podziękowanie:

Prezentowana praca została dofinansowana z następujących środków: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – Program Interreg Południowy Bałtyk (Umowa nr STHB.04.01.00-22-0111/17-00) oraz budżetu Państwa – Środki finansowe na naukę na lata 2018–2020 przyjęte do realizacji projektu międzynarodowego (Umowa Nr 3930/SBP 2014-2020/ 2018/2 o wykonanie projektu współfinansowanego Nr W46/SBP 2014-2020/2018).

MARINE SPATIAL PLANNING INSTRUMENTS FOR SUSTAINABLE MARINE GOVERNANCE

SEAPLANSPACE

COUNTRY MANUAL – POLSKA

2021

O KRAJOWYM MANUALU SEAPLANSPACE – POLSKA

Niniejszy Manual Krajowy – Polska został opracowany w ramach projektu SEAPLANSPACE „Instrumenty morskiego planowania przestrzennego na rzecz zrównoważonego zarządzania morzami”. Główny cel projektu SEAPLANSPACE, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu INTERREG Południowy Bałtyk 2014–2020, został nakierowany na wzmocnienie kompetencji w zakresie morskiego planowania przestrzennego (MSP) wśród osób zatrudnionych w administracji publicznej, w tym w administracji morskiej, oraz przedsiębiorców, studentów i absolwentów uczelni. Aby go osiągnąć zorganizowano szkolenia dla studentów, pracowników i innych interesariuszy w pięciu krajach partnerów projektu. Opracowano również manuale zawierające podstawowe i istotne informacje na temat MSP, które można wykorzystać jako bazę wiedzy podczas szkoleń. Ponadto manuale stanowią kompleksowe źródło informacji na temat MSP, z którego można również korzystać bez udziału w szkoleniu. W ramach projektu opracowano sześć manuali. Jednym z tych podręczników jest SEAPLANSPACE General Knowledge Manual ukazujący MSP z perspektywy międzynarodowej. Krajowe manuale zostały opracowane w Polsce, na Litwie, w Szwecji, Danii oraz Niemczech i są dostępne w języku angielskim, a także w językach narodowych. Wszystkie manuale są dostępne na stronach internetowych SEAPLANSPACE www.seaplanspace.eu oraz www.seaplanspace.ug.edu.pl.

Niniejszy Manual Krajowy – Polska prezentuje podstawowe aspekty MSP, które są istotne dla Polski jako kraju Południowego Bałtyku i obejmuje propedeutykę MSP, aspekty prawne MSP oraz problematykę udziału społeczeństwa w MSP.

SPIS TREŚCI

1.	PROPEDEUTYKA MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO (DOROTA PYĆ)	7
1.1.	TERMINOLOGIA	7
1.2.	CELE I ZASADY MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	11
1.3.	INSTRUMENTY MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	14
1.4.	ROLA I FUNKCJE INSTYTUCJI W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM	15
2.	OPRACOWANIE I WDRAŻANIE MORSKIEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (DOROTA PYĆ)	18
2.1.	CHARAKTER PRAWNY PLANU	18
2.2.	TREŚĆ PLANU	18
2.3.	FUNKCJE PLANU	19
2.4.	PROCEDURA OPRACOWANIA PLANU W UJĘCIU OGÓLNYM	20
2.5.	PROCEDURA OPRACOWANIA PLANU W UJĘCIU SZCZEGÓŁOWYM	22
2.5.1.	MATERIAŁY PLANISTYCZNE	22
2.5.2.	ZAŁOŻENIA DO PLANU – KONSULTACJE	23
2.5.3.	PROJEKT PLANU – ROZSTRZYGNIECIA PROJEKTU PLANU	23
2.5.4.	OPRACOWANIE PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I PROJEKTU PLANU UWZGLĘDNIAJĄCEGO USTALENIA PROGNOZY	27
2.5.5.	UZGODNIENIA I OPINIOWANIE PROJEKTU PLANU ORAZ SPOTKANIA KONSULTACYJNE	27
2.6.	ZMIANY MORSKIEGO PLANU PRZESTRZENNEGO	28
2.7.	MONITORING I EWALUACJA MORSKIEGO PLANU PRZESTRZENNEGO	28
2.8.	ZAKRES USTALEŃ POLSKIEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARÓW MORSKICH	29
2.8.1.	ROZSTRZYGNIECIA SZCZEGÓŁOWE	30
2.8.2.	UZASADNIENIE DO SZCZEGÓŁOWYCH ROZSTRZYGNIEĆ	36
2.8.3.	USTALENIA WIĄŻĄCE SAMORZĄDY WOJEWÓDZTW ORAZ GMIN	45

3. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM <i>(SYLWIA MROZOWSKA, BARBARA KIJEWSKA)</i>	46
3.1. ANALIZA SPOŁECZNA MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	46
3.2. INTERESARIUSZE	47
3.3. KONFLIKTY SPOŁECZNE	49
3.3.1. KONFLIKTY PRZESTRZENNE	49
3.3.2. KONFLIKTY EKOLOGICZNE	50
3.3.3. KONFLIKTY LOKALIZACYJNE	51
3.4. SPOŁECZNA PERCEPCJA RYZYKA	52

WYKAZ SKRÓTÓW

BSR	Region Morza Bałtyckiego
EEZ	wyłączna strefa ekonomiczna
HELCOM	Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku
ICZM	zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną
IMO	Międzynarodowa Organizacja Morska
IOC	Międzyrządowa Komisja Oceanograficzna
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
MPAs	morskie obszary chronione
MSFD	dyrektywa ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)
MSPD	dyrektywa ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (dyrektywa MSP)
MSP	morskie planowanie przestrzenne
OSPAR	konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Północno-Wschodniego Atlantyku
OZE	odnawialne źródła energii
PGWWP	Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”
PKB	produkt krajowy brutto
PSSA	obszar morski o szczególnej wrażliwości
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
rpzp	rozporządzenie w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000
RP	Rzeczpospolita Polska
RPP	rozstrzygnięcia projektu planu
UE	Unia Europejska
UNCLOS	konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza
uom	ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej
uop	ustawa o ochronie przyrody
upoś	ustawa – prawo ochrony środowiska
VASAB	Wizja i Strategie wokół Morza Bałtyckiego

WPROWADZENIE

Zrównoważone zarządzanie morzem jest jednym ze sposobów osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Obejmuje ono proces planowania, a także podejmowania decyzji i zarządzania morskiego odbywający się na poziomie krajowym i regionalnym. Proces ten jest ściśle powiązany z regionalną i ponadnarodową współpracą transgraniczną oraz morskim planowaniem przestrzennym (MSP). Przyjęcie dyrektywy ustanawiającej ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (dyrektywa MSP) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0089&from=PL>) odgrywa istotną rolę w opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich w Unii Europejskiej (UE) przez promowanie instrumentów MSP. Dyrektywa MSP nałożyła na wszystkie państwa członkowskie UE, które posiadają dostęp do morza, czyli państwa nadbrzeżne, obowiązek przygotowania międzysektorowych mor-

skich planów zagospodarowania przestrzennego do dnia 31 marca 2021 r. Pomimo wprowadzenia do polskiego porządku prawnego w 2003 r. przepisów odnoszących się do morskiego planowania przestrzennego, efektywne prace skierowane na opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich rozpoczęły się dopiero w 2013 r. W Polsce pierwszy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich został opracowywany w oparciu o przepisy ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej z 1991 r. (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910320131/U/D19910131Lj.pdf>), w tym w szczególności na podstawie zmian wprowadzonych do tej ustawy w 2015 r. (<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001642/O/D20151642.pdf>) oraz wydanych do niej przepisów wykonawczych.

PROPEDEUTYKA MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

1. PROPEDEUTYKA MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO (DOROTA PYĆ)

1.1. TERMINOLOGIA

Akwen

– to wydzielona w morskim planie zagospodarowania przestrzennego część obszaru morskiego. Natomiast przeznaczenie akwenu to rozstrzygnięcie planu określające podstawowe i dopuszczalne funkcje akwenu.

Dane przestrzenne

– to dane przestrzenne w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (tzn. dane odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do określonego położenia lub obszaru geograficznego), niezbędne do opracowania planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich lub mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcia tego planu.

Funkcja podstawowa

– oznacza wiodące przeznaczenie obszaru wydzielonego (akwenów) w morskim planie zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich, którego pozostałe dopuszczalne funkcje nie mogą zakłócać.

Funkcje dopuszczalne

– oznaczają pozostałe przeznaczenia obszarów wydzielonych w morskim planie zagospodarowania przestrzennego, których współistnienie nie zakłóca wiodącego przeznaczenia w sposób stale uniemożliwiający realizację funkcji podstawowej oraz nie wpływa negatywnie na zrównoważony rozwój obszaru wydzielonego w planie.

Morskie planowanie przestrzenne

– to praktyczna droga tworzenia i wprowadzania racjonalnej organizacji w zakresie użytkowania przestrzeni morskiej i pogłębiania interakcji między jej użytkownikami (np. interesariuszami morskich planów przestrzennych) zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, aby osiągnąć cele społeczno-gospodarcze w sposób otwarty w ramach procesu planowania i zarządzania morzem. MSP nie jest znaczeniowo tożsame z zarządzaniem działalnością człowieka. Morskie planowanie przestrzenne jest jednym z elementów zarządzania działalnością człowieka (zrównoważonego zarządzania morzem), które obejmuje poza planowaniem (jako procesem) m.in.: badania naukowe, konsultacje i udział społeczny, raportowanie, oceny wpływu, monitorowanie, finansowanie.

Od strony funkcjonalnej, morskie planowanie przestrzenne jest procesem, który ma w dynamiczny sposób rozdzielać przestrzeń z przeznaczeniem na wiele rodzajów użytkowania morza przez człowieka, wprowadzając również ograniczenia czasowe w jej wykorzystaniu,

a nawet wyłączenia, w celu unikania konfliktów różnych użytkowników środowiska i poprawy zarządzania działalnością człowieka skierowaną na korzystanie z zasobów środowiska morskiego i przybrzeżnego. Przy takim rozumieniu morskiego planowania przestrzennego konieczne jest zastosowanie podejścia multidyscyplinarnego. Powinno ono uwzględniać wymiary antropogeniczny oraz rozwoju człowieka, a także ekosystemowy środowiska (Matczak i inni 2014).

Transparentne, przekrojowe i zdolne do poddania się kontroli planowanie i zarządzanie obszarami morskimi jest ograniczone w praktyce. Granice wyznacza skuteczność działania lokalnych i regionalnych organów posiadających kompetencje do podejmowania decyzji. Dlatego istotne jest ustawiczne budowanie zdolności (*capacity building*) administracji do efektywnego działania, mającego również na celu identyfikację ewentualnych konfliktów o przestrzeń morską, zarządzanie lub zarządzanie nimi.

Instrumenty morskiego planowania przestrzennego

– to narzędzia służące do realizacji celów morskiego planowania przestrzennego w praktyce. Podstawowym instrumentem MSP jest morski plan zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie instrumentów morskiego planowania przestrzennego przez państwa członkowskie UE odbywa się na poziomie krajowym, a ich stosowanie znajduje się w granicach kompetencji i zadań organów tych państw.

Morski plan zagospodarowania przestrzennego

– to instrument morskiego planowania przestrzennego. W 2003 r. polski ustawodawca wprowadził możliwość opracowywania morskich planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie art. 37a uo. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej z 2017 r. plan oznacza plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej.

Infrastruktura techniczna

– kable, rurociągi, budowle hydrotechniczne oraz inne obiekty i urządzenia służące: bezpieczeństwu żeglugi, poszukiwaniu, rozpoznawaniu złóż kopalin lub wydobywaniu kopalin; pozyskiwaniu i przesyłowi energii; obronności.

Interesariusze morskich planów zagospodarowania przestrzennego

– proces MSP może angażować przedstawicieli wspólnoty interesów (np. tych, którzy mają coś do stracenia), różnych interesariuszy publicznych i prywatnych (np.

tych, którzy muszą zarządzać ryzykiem) i posiadaczy praw (np. w przypadku ludności rdzennej) (Gee i inni 2107).

Kultura morskiego planowania przestrzennego

– to koncepcja oparta na identyfikacji i kodyfikacji kulturowych wartości związanych z obszarami morskimi i/lub morskimi ekosystemami, rozumiana jako istotny element procesu MSP, w szczególności w przypadku każdej późniejszej oceny ryzyka przeprowadzanej w ramach MSP (Gee i inni 2107).

Zrównoważone zarządzanie morzem

– to proces oparty na morskim planowaniu przestrzennym; podejmowaniu decyzji oraz zintegrowanym zarządzaniu, tzn. wykonywaniu decyzji i ciągłym ulepszaniu procedur planowania. Z prawnego punktu widzenia zrównoważone zarządzanie morzem (środowiskiem morskim i jego zasobami) funkcjonuje na dwóch płaszczyznach: prawnej i instytucjonalnej. Dla zrównoważonego zarządzania morzem płaszczyzna prawna (ze względu na zabezpieczenie wartości zarządzania przestrzenią morską od strony normatywnej w wymiarze materialnoprawnym i formalnoprawnym) jest równie istotna, jak płaszczyzna instytucjonalna (tzn. wykonawcza, która obejmuje wszystkie rządowe i pozarządowe organizacje i instytucje międzynarodowe, które prowadzą działania skierowane na zarządzanie środowiskiem, lub których działalność wywiera określone skutki na środowisko). Zrównoważone zarządzanie morzem obejmuje wielowymiarowe, zintegrowane planowanie działalności człowieka, oparte na najbardziej aktualnej dostępczej wiedzy naukowej dotyczącej ekosystemów i ich dynamiki, pochodzenia i wpływu różnych innych występujących wcześniej działalności, które mają zasadnicze znaczenie ze względu na utrzymanie zdrowia ekosystemu morskiego, jak również zapewnienie zrównoważonego użytkowania zasobów, tzn. racjonalnego czerpania z dóbr i korzyści ekosystemowych i utrzymania integralności ekosystemowej (Pyc 2017; Pyc 2019a).

Zarządzanie adaptacyjne

– to systematyczny proces ciągłego doskonalenia zasad i praktyk zarządzania w celu osiągnięcia określonych priorytetów i celów przez uczenie się na podstawie wyników wcześniej stosowanych podejść i praktyk. Podstawowe kroki zarządzania adaptacyjnego mają na celu konceptualizację; planowanie działania; wdrażanie działań i ich monitorowanie; analizowanie, użytkowanie i dostosowywanie; zdobywanie i dzielenie się wiedzą. Aktywne zarządzanie adaptacyjne polega na tym, że opcje zarządzania są wykorzystywane jako celowy „eksperyment” w celu uczenia się (Millennium Ecosystem Assessment 2006, <https://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf>).

Konflikty w przestrzeni morskiej

Do problemów w zakresie sprawnego morskiego planowania przestrzennego zalicza się: brak monitoringu przestrzeni morskiej; niespójność i fragmentację programów badawczych dotyczących morza; zlokalizowanie planowania przestrzennego obszarów morskich na poziomie regionu; słabą więź planowania przestrzennego lądowo-morskiego (brak wizji całości obejmującej obszar całego państwa z obszarami morskimi, również z wyjątkową strefą ekonomiczną); słabą koordynację w zakresie różnych polityk i strategii (polityka energetyczna, transportowa, obronna, strategie zarządzania obszarami przybrzeżnymi, ochrony środowiska, ochrony brzegów morskich, rozwoju turystyki) mających za przedmiot obszary morskie. Są to potencjalne pola konfliktów o przestrzeń morską.

Polskie obszary morskie

– obszarami morskimi Rzeczypospolitej Polskiej są: morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne (oba obszary wchodzą w skład terytorium RP) oraz strefa przyległa i wyłączna strefa ekonomiczna, w której Polska wykonuje prawa suwerenne oraz sprawuje jurysdykcję w zakresie ochrony środowiska.

Ochrona brzegów morskich

Poza względami normatywnymi, potrzeba wprowadzenia MSP w Polsce jest uzasadniona czynnikami naturalnymi i antropogenicznymi, a przede wszystkim zagrożeniami erozji brzegu morskiego i zaniku plaż. Zagrożenia te mogą negatywnie oddziaływać na bezpieczeństwo powodziowe terenów przybrzeżnych (ryzyko wzrostu poziomu morza skutkujące cofaniem się linii brzegowej, powódzie sztormowe), gospodarkę nadmorskich gmin (turystyka, rybołówstwo) oraz bioróżnorodność strefy przybrzeżnej. Celem ustawy z 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” jest wdrożenie założeń „Programu ochrony brzegów morskich” w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom i zabezpieczeniu brzegów morskich przed erozją. Podejmowane są następujące działania: budowa, rozbudowa i utrzymanie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich, w tym usuwania uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego brzegów morskich; zapewnienie stabilizacji linii brzegowej (według stanu z 2000 r.) i zapobieganie zanikowi plaż; monitorowanie brzegów morskich, a także czynności, prace i badania dotyczące ustalania aktualnego stanu brzegów morskich, które ma na celu wskazanie koniecznych i niezbędnych działań zmierzających do ratowania brzegów morskich. Do organów administracji morskiej należą sprawy budowy, utrzymania i ochrony umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych w pasie technicznym [art. 42 ust. 2 pkt 11 uom].

Środowisko morskie

Zgodnie z Agendą 21 środowisko morskie, na które składają się oceany i wszystkie morza oraz przylegające do nich obszary przybrzeżne, stanowi zintegrowaną całość, która w wymiarze globalnym jest podstawowym czynnikiem życia na Ziemi, wspomaga ekosystemy i stanowi niezastąpione bogactwo, stwarzające możliwość dla zrównoważonego rozwoju (<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>). Środowisko morskie składa się z fizycznych, chemicznych, geologicznych, biologicznych składników, warunków i czynników, które oddziałują i wpływają na produktywność, stan, uwarunkowania i jakość ekosystemów morskich, wód morskich i oceanów, a także na przestrzeń powietrzną nad tymi wodami, oraz dno i podziemie pod dnem morskim (zob. też art. 1(c) Regulations for Prospecting and Exploration of Polymetallic Sulphides in the Area; <https://www.isa.org/jm/files/documents/EN/Regs/PolymetallicSulphides.pdf>).

Podejście ekosystemowe

– to praktyka postępowania (np. organów administracji publicznej) wymagająca adaptacyjnego zarządzania uwzględniającego złożony i dynamiczny charakter ekosystemów oraz brak pełnej wiedzy na temat ich funkcjonowania (zob. zasada przezorności). Wykorzystanie podejścia ekosystemowego w morskim planowaniu przestrzennym opiera się na skutecznym posługiwaniu się instrumentami morskiego planowania przestrzennego oraz podejmowaniu odpowiednich decyzji w ramach zrównoważonego zarządzania morzem, korzystając z transparentnych procedur i elastycznego systemu koordynacji instytucjonalnej oraz konsultacji społecznych (partycypacja społeczna). Definicja podejścia ekosystemowego jest zawarta w uom.

Dobry stan środowiska

– to pojęcie wprowadzone w 2015 r. do ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej; jeden z trzech elementów składających się na definicję legalną podejścia ekosystemowego. Przyjęto, że wpływ planowanej działalności człowieka na ekosystem będzie utrzymywany na poziomie umożliwiającym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska.

Pojęciem dobrego stanu środowiska morskiego posługuje się dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej (MSFD). Jest to stan środowiska wód morskich tworzących różnicowane i dynamiczne pod względem ekologicznym oceany i morza, które są czyste, zdrowe i urodzajne w odniesieniu do panujących w nich warunków, zaś wykorzystanie środowiska morskiego zachodzi na poziomie, który jest zrównoważony i gwarantuje zachowanie możliwości użytkowania i prowadzenia działań przez obecne i przyszłe pokolenia (art. 3 ust. 5 MSFD). Dyrektywa ta jasno wskazuje, że osiągnięcie

i utrzymanie dobrego stanu środowiska morskiego ma pierwszeństwo w zarządzaniu działalnością człowieka. Dobry stan środowiska jest określany na poziomie regionu lub podregionu morskiego. Morze Bałtyckie, obok północno-wschodniego Oceanu Atlantyckiego, Morza Śródziemnego i Morza Czarne, zostało zaliczone do regionów morskich (art. 4 ust. 1a MSFD).

Regiony morskie wyznaczono na podstawie kryteriów hydrologicznych, oceanograficznych i biogeograficznych. Polska jest odpowiedzialna za opracowanie strategii morskiej dla wód morskich znajdujących się w granicach jej jurysdykcji. Przez pojęcie wód morskich dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej rozumie wody, dno morskie i skałę macierzystą znajdujące się od strony morza od linii podstawowej, od której mierzy się szerokość morza terytorialnego, aż do najdalej położonego obszaru wód terytorialnych i rozciągające się aż do najdalej położonego obszaru, na którym państwo członkowskie ma lub wykonuje prawa suwerenne zgodnie z konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza (art. 3 ust. 1a).

Określenie dobrego stanu środowiska jest dokonywane w oparciu o wstępną ocenę przeprowadzaną zgodnie z art. 8 ust. 1 MSFD przez państwo członkowskie, które określa zestaw typowych dla dobrego stanu cech dla wód morskich podlegających jego jurysdykcji korzystając ze wskaźników jakości zawartych z Załącznika I do dyrektywy oraz tabeli z Załącznika III określającego przykładowe wykazy właściwości, presji i oddziaływania. Dyrektywa zawiera również procedurę postępowania odnośnie oceny, programu środków i monitorowania stanu środowiska, a także sprawozdawczości.

W decyzji Komisji z dnia 1 września 2010 r. w sprawie kryteriów i standardów metodologicznych dotyczących dobrego stanu środowiska wód morskich określono, że jednym z najważniejszych wyników prowadzonych prac naukowo-technicznych jest stwierdzenie znacznej potrzeby rozwoju dodatkowego naukowego zrozumienia w celu oceny dobrego stanu środowiska w spójny i holistyczny sposób, tak aby wspierać podejście ekosystemowe w zarządzaniu (decyzja notyfikowana jako dokument nr C(2010) 5956, Dz. Urz. UE L 232 z 2.09.2010, str.14-24). Łączna ocena skali, rozmieszczenia i intensywności presji oraz zasięgu, podatności i odporności poszczególnych składników ekosystemu, w tym – tam, gdzie to możliwe – ich mapowanie, umożliwi określenie obszarów, na których ekosystemy morskie uległy lub mogły ulec niekorzystnemu oddziaływaniu. Stanowi to również użyteczną podstawę do oceny skali rzeczywistych lub potencjalnych oddziaływań na ekosystemy morskie. Podejście to, biorąc pod uwagę względy związane z ryzykiem, pozwala również na wybór najbardziej odpowiednich wskaźników związanych z kryteriami w celu oceny postępów w osiągnięciu dobrego stanu środowiska. Ułatwia ono również

opracowanie konkretnych narzędzi, które mogą wspierać podejście ekosystemowe do zarządzania działalnością człowieka, wymagane do osiągnięcia dobrego stanu środowiska poprzez identyfikację źródeł presji i oddziaływań, w tym ich skutków kumulacyjnych i synergicznych. Narzędzia te obejmują środki ochrony przestrzennej i środki wymienione w wykazie w załączniku VI do dyrektywy 2008/56/WE, w szczególności kontrole rozłożenia czasowego i przestrzennego, takie jak zagospodarowanie przestrzenne obszarów morskich.

Postępy w osiągnięciu dobrego stanu środowiska są czynione w kontekście ciągłych szerszych zmian w środowisku morskim. Zmiana klimatu już teraz ma wpływ na środowisko morskie, w tym na procesy i funkcje ekosystemów. Przy opracowywaniu swoich strategii morskich państwa członkowskie muszą określić, w odpowiednich przypadkach, wszelkie dowody na wpływ zmiany klimatu. Adaptacyjne zarządzanie w oparciu o podejście ekosystemowe obejmuje regularną aktualizację definicji dobrego stanu środowiska (Część B Kryteria dotyczące dobrego stanu środowiska związane ze wskaźnikami opisowymi z załącznika I do dyrektywy 2008/56/WE). Modelowanie przy wykorzystaniu systemu informacji geograficznej może zapewnić użyteczną podstawę do mapowania wielu cech różnorodności biologicznej i działań człowieka oraz presji, jakie powodują pod warunkiem, że wszelkie wiążące się z tym błędy są odpowiednio oceniane i opisywane przy stosowaniu wyników. Ten rodzaj danych jest warunkiem wstępnym dla ekosystemowego podejścia do zarządzania działalnością człowieka i dla opracowania powiązanych narzędzi przestrzennych.

Prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu

– jest pojęciem ściśle powiązaniem z osiągnięciem celu, o którym mowa w dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej, czyli dobrego stanu środowiska. Struktura funkcje i procesy składające się na ekosystemy morskie, a także powiązane czynniki fizjograficzne, geograficzne, geologiczne i klimatyczne umożliwiają ekosystemom normalne funkcjonowanie i zachowanie odporności na zmiany środowiskowe wywołane przez człowieka. Priorytetem jest zachowanie równowagi funkcjonowania różnorodnych składników biologicznych. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemu polega na ochronie gatunków i siedlisk morskich, zapobieganiu spadkowi naturalnej różnorodności biologicznej, będącemu skutkiem działalności człowieka (art. 3 ust. 5a) MSFD). Dotyczy to potencjalnych zanieczyszczeń, tzn. substancji i energii, w tym hałasu wprowadzanych do środowiska przez człowieka (art. 3 ust. 5b) MSFD). W ustawie o obszarach morskich RP i administracji morskiej jest mowa o zachowaniu zarówno zdolności do prawidłowego funkcjonowania ekosystemu, jak i o odporności na zmiany

środowiskowe, w jednym i drugim przypadku powstałe w wyniku działalności człowieka.

Usługi ekosystemowe

– to korzyści, jakie ludzie czerpią z ekosystemów. Na przykład zdrowe ekosystemy zapewniają: życie – żywność, świeżą wodę, drewno i włókno na odzież; ochronę przed ekstremalnymi warunkami pogodowymi, powodzią, ogniem i chorobami; są regulatorami klimatu Ziemi; zapewniają filtrację odpadów i zanieczyszczeń; zapewniają regenerację czystego powietrza, wody i gleby; są inspiracją, pozwalają na rekreację i dają duchowe wsparcie, oraz kreują styl życia (<https://www.unpei.org/sites/default/files/PDF/ecosystems-economicanalysis/MEA-A-Toolkit.pdf>).

Zasada przezorności

– to jedna z podstawowych zasad morskiego planowania przestrzennego. Wprowadza obowiązek przewidywania negatywnych dla środowiska skutków zanim jeszcze one wystąpią. W odniesieniu do projektowania i stosowania instrumentów MSP, identyfikacja i ocena ryzyka w procesie zrównoważonego zarządzania morzem powinna opierać się na zasadzie przezorności.

Zrównoważony rozwój

Zrównoważony rozwój ma na celu rozwój społeczny i gospodarczy, który zapewnia zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Zasada zrównoważonego rozwoju ma charakter integrujący. W ujęciu ekonomicznym polega na zachowaniu zasobów naturalnych niezbędnych do utrzymania lub wzrostu dobrobytu, w ujęciu socjokulturowym odwołuje się do etyki w celu niedopuszczenia do destrukcyjnych zachowań homo economicusa. W ujęciu prawnym, dotyczy zasad, procesów oraz celów i działań, które odnoszą się do ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego.

W polskim porządku prawnym zrównoważony rozwój ma rangę zasady konstytucyjnej (ustrojowej). Z Konstytucji RP wynika wprost, że Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji RP). Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo ochrony środowiska, zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli

zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (art. 3 pkt 50 upoś).

W istotny na gruncie praktyki prawa sposób, do zrównoważonego rozwoju odniósł się w 2006 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdzając, że „w ramach zasad zrównoważonego rozwoju mieści się nie tylko ochrona przyrody czy kształtowanie ładu przestrzennego, ale należyta troska o rozwój społeczny i cywilizacyjny, związany z koniecznością budowania odpowiedniej infrastruktury niezbędnej dla – uwzględniającego cywilizacyjne potrzeby – życia człowieka i poszczególnych wspólnot. Idea zrównoważonego rozwoju zawiera więc w sobie potrzebę uwzględniania równych wartości konstytucyjnych i stosownego ich wyważenia” (wyrok TK z dnia 6 czerwca 2006 r., K23/05, OTK-A 2006, nr 6, poz. 62; <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20061060720/T/D20060720L.pdf>).

1.2. CELE I ZASADY MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Morskie planowanie przestrzenne jest procesem, który ma zapewnić wprowadzenie ładu przestrzennego na morzu. Ład przestrzenny jako pojęcie normatywne odnosi się do ukształtowania przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne (art. 2 pkt1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, t.j. Dz. U. z 2021 poz. 741). W praktyce ład przestrzenny rozumiany jako funkcjonalny porządek przestrzeni analizowany jest przede wszystkim w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego na lądzie. W polskim porządku prawnym nie funkcjonuje pojęcie morskiego ładu przestrzennego.

Dyrektywa 2014/89/UE ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (MSPD) wymaga od państw członkowskich Unii Europejskiej opracowania i wdrożenia planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich. Ramy planowania przestrzennego obszarów morskich mają na celu propagowanie:

- zrównoważonego wzrostu w gospodarce morskiej;
- zrównoważonego rozwoju obszarów morskich;
- zrównoważonego wykorzystania zasobów morza.

Wykonanie MSPD przez państwa członkowskie UE ma wpływ na morski ład przestrzenny. W 2013 r. rozpoczęły się w Polsce prace, które wówczas określono jako zmierzające do sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich.

Zgodnie z założeniami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) „korzyści z nadmorskiego położenia kraju są wykorzystywane dla jego rozwoju społeczno-gospodarczego” (MP z 2012 poz. 252, s.

49). Z KPZK wynika, że „obszary morskie i strefa brzegowa są zagospodarowane łącznie i w sposób racjonalny, z poszanowaniem bioróżnorodności i zasad ochrony środowiska, dzięki wprowadzeniu zintegrowanego planowania przestrzennego gwarantującego długotrwałą możliwość eksploatacji zasobów naturalnych i potencjału rozwojowego Morza Bałtyckiego i wybrzeża. Rozwijają się nowe formy czerpania korzyści z obszarów morskich, takie jak OZE, marikultura dla celów ekologicznych czy turystyka morska. Dostępność transportowa obszarów morskich wzmacnia rozwój portów morskich w zakresie dalekomorskich przeładunków z Trójmiasta, Warszawy, Poznania i Szczecina”.

Wykonanie założeń KPZK oraz przepisów MSPD jest możliwe dzięki zmianom do ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej z 2015 r., które polegały na wprowadzeniu przepisów:

- regulujących przebieg morskiej granicy Rzeczypospolitej Polskiej (uregulowanie przebiegu morskiej granicy państwa nastąpiło przez wprowadzenie przepisów stanowiących podstawę prawną dla wyznaczenia przebiegu linii podstawowej, od której mierzy się szerokość morza terytorialnego. Linia podstawowa warunkuje faktyczną delimitację wewnętrznej granicy polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej);
- wdrażających dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiającą ramy planowania przestrzennego obszarów morskich, regulujących procedurę uzgodnień planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich;
- zmieniających obecną procedurę w zakresie wydawania pozwoleń lokalizacyjnych oraz pozwoleń na układanie i utrzymywanie podmorskich kabli i rurociągów w polskich obszarach morskich w celu wprowadzenia ułatwień administracyjnych.

W dniu 17 marca 2015 r. w drodze uchwały nr 33/2015 została przyjęta przez Radę Ministrów Polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

https://mgm.gov.pl/wp-content/uploads/2016/01/Polityka-morska-Rzeczypospolitej-Polskiej_uchw._Nr_33_RM_z_17_03_2015.pdf.

Polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej jest zgodna z zaleceniami Komisji Europejskiej zawartymi w komunikatach:

1. Zintegrowana polityka morska Unii Europejskiej
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2007/0575/COM_COM\(2007\)0575_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2007/0575/COM_COM(2007)0575_PL.pdf)

2. Wytyczne dotyczące zintegrowanego podejścia do polityki morskiej: w kierunku najlepszych praktyk w zakresie zintegrowanej gospodarki morskiej i konsultacji z zainteresowanymi stronami

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/PL/1-2008-395-PL-F1-1.Pdf>

Jednym z kierunków polskiej polityki morskiej jest usprawnienie zarządzania morskiego. Morskie planowanie przestrzenne (w znaczeniu technicznym) ma pełnić rolę „instrumentu służącego realizacji zintegrowanej polityki morskiej Unii Europejskiej”. Celem jest stworzenie sprawnego systemu zarządzania morskiego. Wśród działań na rzecz usprawnienia zarządzania morskiego znajduje się opracowanie planów zagospodarowania polskich obszarów morskich z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.

Cele MSP

Celem morskiego planowania przestrzennego jest projektowanie (rozdzielanie) przestrzeni morskiej dla osiągnięcia równowagi w wykorzystaniu dostępu do obszarów morskich i ich zasobów we współpracy wszystkich zainteresowanych podmiotów.

Celem MSP jest rozdzielanie przestrzeni morskiej z przeznaczeniem do korzystania i użytkowania obszarów morskich i ich zasobów na wiele sposobów przez różne podmioty, w tym przez państwa nadbrzeżne oraz osoby prawne i fizyczne. Proces ten może wymagać wprowadzenia ograniczeń w zakresie korzystania z przestrzeni morskiej (np. czasowych lub obszarowych), a w uzasadnionych przypadkach, w celu unikania konfliktów różnych użytkowników środowiska i poprawy zarządzania ich działalnością polegającą na korzystaniu z zasobów środowiska morskiego i przybrzeżnego, również wyłączeń (nakazów i zakazów określonego postępowania). Istotne jest też budowanie zdolności (*capacity building*) organów administracji i innych podmiotów w zakresie zarządzania morskiego.

Celem morskiego planowania przestrzennego jest zapobieganie konfliktom oraz minimalizowanie sporów przez przestrzenne oddzielenie zakresów użytkowania morza i mitygowanie tych form użytkowania, które są niemożliwe do pogodzenia na morzu. Morskie planowanie przestrzenne jest procesem, który często musi godzić zróżnicowaną pod względem interesów i oczekiwań grupę podmiotów, nierzadko pozostających w konflikcie (konflikt użytkowników/interesariuszy). Zróżnicowany status prawny obszarów morskich, różne rodzaje i skutki działalności prowadzonej przez człowieka w środowisku morskim, wielopłaszczyznowe działania oraz środki skierowane na ochronę i zachowanie ekosystemów morskich, a także wiele innych czynników powiązanych z nimi nie stanowiącymi razem łatwego pola w zakresie planowania. W praktyce wprowadzanie instrumentów morskiego planowania przestrzennego jest obciążone

balastem wynikającym z podejścia sektorowego i ugruntowanych przez lata przyzwyczajęń w zakresie przyznawania kompetencji poszczególnym organom administracji odpowiedzialnym za sprawy morskie (Pyć 2019a).

Zasady MSP

Zasada przezorności oraz podejście ekosystemowe wyznaczają obecnie ramy procesu planowania przestrzennego w obszarach morskich i regulowania różnych rodzajów działalności człowieka w środowisku morskim z uwzględnieniem ochrony ekosystemów morskich i przybrzeżnych oraz utrzymania różnorodności biologicznej.

W dokumencie zatytułowanym „Ogólne zasady morskiego planowania przestrzennego na Morzu Bałtyckim”, opracowanym przez Wspólną Grupę HELCOM i VASAB, określono dziesięć zasad morskiego planowania przestrzennego (Marine Spatial Planning: Joint HELCOM VASAB Principles and Working Group, HELCOM HOD 31/2010; http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?p_l_id=18975&folderId=1029231&name=DL-FE-41478.pdf). Są nimi: zrównoważone zarządzanie (*sustainable management*), podejście ekosystemowe (*ecosystem approach*), długookresowe cele (*long term perspective*), zasada przezorności (*precautionary principle*), uczestnictwo i przejrzystość (*participation and transparency*), wysokiej jakości dane i źródła informacji (*high quality data and information bases*), transnarodowa koordynacja i konsultacje (*transnational coordination and consultation*), zintegrowane planowanie obszarów lądowo-morskich (*coherent terrestrial and marine spatial planning*), planowanie dostosowane do charakterystyki i specyficznych warunków różnych obszarów (*planning adapted to characteristics and special conditions at different areas*) oraz ciągłość planowania (*continuous planning*). W celu ułatwienia ochrony i zrównoważonego użytkowania Morza Bałtyckiego w tym samym czasie, w którym przyjęto dziesięć wymienionych wyżej zasad, przyjęto też zalecenie HELCOM 28E/9 w sprawie opracowania ogólnych zasad morskiego planowania przestrzennego w obszarze Morza Bałtyckiego (<https://www.helcom.fi/wp-content/uploads/2019/06/Rec-28E-9.pdf>).

Pierwsza z dziesięciu zasad HELCOM/VASAB, zasada zrównoważonego zarządzania, podporządkowuje sobie morskie planowanie przestrzenne jako narzędzie realizacji celów w zakresie zrównoważenia interesów gospodarczych, społecznych i ekologicznych przez podział przestrzeni obszarów morskich, zarządzanie różnymi rodzajami użytkowania morza, integrację planowania sektorowego, stosowanie podejścia ekosystemowego w długiej perspektywie.

Z kolei podejście ekosystemowe jest podstawową zasadą morskiego planowania przestrzennego. Dla swojej

skuteczności, wymaga ono międzysektorowego i zrównoważonego zarządzania działalnością człowieka w środowisku morskim. Celem podejścia ekosystemowego jest osiągnięcie dobrego stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego. Podejście ekosystemowe nakazuje traktować Morza Bałtyckie jako ekologiczną jedność.

Długookresowe cele odgrywają ważną rolę w morskim planowaniu przestrzennym w szerokiej skali. Celem perspektywy długookresowej jest zapewnienie trwałego i zrównoważonego użytkowania morza. Każde państwo-strona konwencji helsińskiej o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego powinno wprowadzić takie podstawy prawne morskiego planowania przestrzennego do prawa krajowego, które zapewnią wertykalną i horyzontalną koordynację działań instytucjonalnych w zakresie korzystania z przestrzeni morskiej.

Zasada przezorności, obok podejścia ekosystemowego, jest zaliczana do podstawowych zasad morskiego planowania przestrzennego. Wprowadza obowiązek przewidywania negatywnych dla środowiska skutków, zanim jeszcze one wystąpią, dlatego też ma zasadnicze znaczenie dla MSP. Ponadto, stanowi ona też uzupełnienie zasad zawartych w art. 3 konwencji helsińskiej o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego.

Uczestnictwo i przejrzystość polegają na zaangażowaniu, na jak najwcześniejszym etapie, wszystkich organów i zainteresowanych podmiotów, w tym m.in.: gmin nadmorskich, regionalnych organów samorządu terytorialnego, w proces morskiego planowania przestrzennego, i włączeniu do tego procesu społeczności lokalnych. Z tego też względu procedury morskiego planowania przestrzennego powinny być ogólnodostępne i przejrzyste.

Wyjątkowo ważny jest też dostęp do wysokiej jakości danych i źródeł informacji. Ich tworzenie i rozwój wymaga współpracy odpowiednich organów i instytucji oraz utrzymania stale aktualizowanych systemów informacji (np. HELCOM GIS), monitoringu i badań w celu wymiany danych i danych na potrzeby planowania). Bazy danych powinny zawierać historyczne dane referencyjne, dane odzwierciedlające stan obecny oraz prognozy na przyszłość dotyczące działalności człowieka i aspektów ekologicznych.

Transnarodowa koordynacja i konsultacje między państwami Regionu Morza Bałtyckiego, oparte na prawie międzynarodowym oraz prawie Unii Europejskiej, stanowią podstawę rozwoju morskiego planowania przestrzennego. Morskie plany zagospodarowania przestrzennego powinny być zatem opracowywane i aktualizowanie z uwzględnieniem ogólnobałtyckiej perspektywy. Istotne jest prowadzenie w tym celu przez wszystkie zainteresowane podmioty międzysektorowego dialogu w Regionie Morza Bałtyckiego.

Zasada zintegrowanego planowania obszarów lądowo-morskich zakłada ściśle powiązanie reżimów prawnych

regulujących planowanie przestrzenne na „styku lądu z morzem”. Osiągnięciu tego celu służą wieloletnie doświadczenia zdobyte w praktyce zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną (ICZM) przez państwa BSR oraz państwa OSPAR. Komisja OSPAR została powołana na podstawie konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Północno-Wschodniego Atlantyku i współpracuje z Komisją Helsińską (HELCOM) w ramach wspólnej grupy.

Natomiast morskie planowanie przestrzenne dostosowane do charakterystyki i specyficznych warunków różnych obszarów ma na celu uwzględnienie potrzeb sporządzania odrębnych planów subregionalnych dostosowanych do specyfiki obszaru. Morskie plany zagospodarowania przestrzennego powinny uwzględniać ekologiczną jedność ekosystemową.

Ciągłość planowania wymaga stałego dostosowywania się do zmieniających warunków i wiedzy o środowisku. Monitorowanie i ocena realizacji morskich planów zagospodarowania przestrzennego oraz skutków gospodarczo-społeczno-ekologicznych przyczynia się do doskonalenia morskiego planowania przestrzennego.

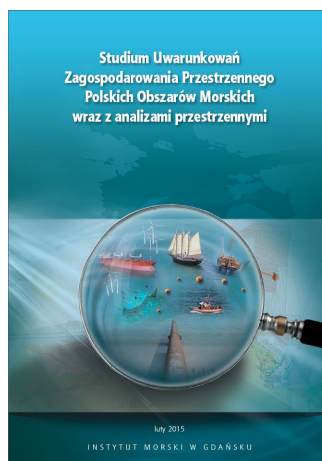
W zakresie zintegrowanego zarządzania środowiskiem morskim Bałtyku, minimalne wymagania skierowane do państw BSR obejmują wprowadzenie do prawa krajowego przepisów wyznaczających podmioty odpowiedzialne za morskie planowanie przestrzenne w wyłącznej strefie ekonomicznej, na morzu terytorialnym, oraz za zintegrowane zarządzania strefą przybrzeżną. Szczegółowy zakres ich obowiązków powinien być określony w morskim planie zagospodarowania przestrzennego. Należy określić skutki prawne, jakie może wywołać plan, podstawowe wymagania partycypacji społecznej, szczególne wymagania współpracy, zasady monitoringu i sprawozdawczości, maksymalny okres na aktualizację i rewizję planu. W 2013 r. Wspólna Grupa HELCOM/VASAB opublikowała przegląd bałtyckich zasad morskiego planowania przestrzennego w ustawodawstwach krajowych (http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?p_p_lid=1250211&folderId=2071521&name=DLFE-52556.pdf).

1.3. INSTRUMENTY MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Przepisy dyrektywy 2014/89/UE ustanawiającej ramy planowania przestrzennego obszarów morskich zostały wdrożone do polskiego prawa krajowego dzięki wprowadzeniu w 2015 r. zmian do ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej, w tym m.in. przez dokonanie: rewizji planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich; wprowadzenie przepisów w zakresie uzgodnień transgranicznych projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich oraz uzgodnień publicznych projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich.

Przepisy wydanego w dniu 5 sierpnia 2013 r. rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej i Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich (Dz. U. z 2013 r. poz. 1051) (uchylone) były zgodne z przepisami dyrektywy MSP i stanowiły jej częściowe wdrożenie.

Naczelny organ administracji morskiej we współpracy z Dyrektorami Urzędów Morskich sporządzili harmonogram opracowania planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich. Opracowano „Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich” wraz z analizami przestrzennymi, które określa uwarunkowania przestrzenne, prawne, gospodarcze, społeczne i przyrodnicze dla potrzeb sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich.

https://www.umgdy.gov.pl/wp-content/uploads/2015/04/INZ_Studium_Uwarunkowan_Zagospodarowania_Przestrzennego_POM_20032015.pdf

Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla polskich obszarów morskich było procesem złożonym i długotrwałym, wymagającym przeprowadzenia badań środowiskowych, transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko, a przede wszystkim konsultacji publicznych. W 2013 r. określono, że prace nad opracowaniem projektu planu będą trwały około 6 lat. W związku z tym pilne wprowadzenie zmian w ustawie o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej polegające m.in. na ustanowieniu procedury uzgadniania planów stało się niezbędne w celu terminowego wywiązania się przez Polskę z obowiązków nałożonych dyrektywą 2014/89/UE ustanawiającą ramy planowania przestrzennego obszarów morskich. Obecnie obowiązujące przepisy zawierają szczegółowe rozwiązania w zakresie konsultacji publicznych i uzgodnień planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich. Przed wprowadzeniem zmian,

co nastąpiło w 2015 r., ustawa o obszarach morskich RP i administracji morskiej w art. 37a ust. 1 stanowiła jedynie, że plan ma być przyjęty w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej i ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, przez co w zakresie procedury przyjęcia rozporządzenia zastosowanie miały przepisy Uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2013 r. poz. 979). W związku z tym konieczne było ustanowienie przepisów w zakresie procedury opracowania projektu planu (analogicznie, jak to ma miejsce w zakresie opracowania planów ochrony obszarów Natura 2000, przyjmowanych następnie w formie rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska).

1.4. ROLA I FUNKCJE INSTYTUCJI W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

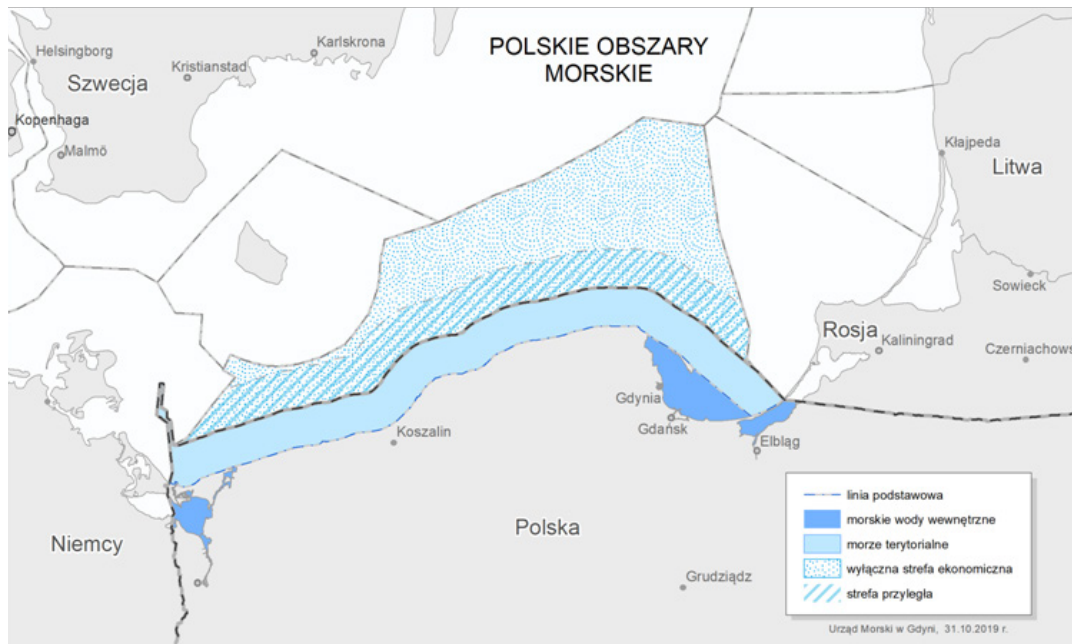
Organy administracji morskiej i ich kompetencje określa ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej. Organami administracji morskiej są: minister właściwy do spraw gospodarki morskiej jako naczelny organ administracji morskiej, dyrektorzy urzędów morskich jako terenowe organy administracji morskiej (art. 38 ust. 1).

Nadzór nad działalnością dyrektorów urzędów morskich w zakresie uregulowanym w ustawie o obszarach morskich RP i administracji morskiej oraz w przepisach odrębnych sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej (art. 38 ust. 2 uom). Kompetencje organów administracji morskiej określają przepisy art. 42 ust. 1 uom.

Dyrektor urzędu morskiego wykonuje swoje kompetencje przy pomocy urzędu morskiego, który jest państwową jednostką budżetową. Organizację urzędu morskiego oraz szczególnie zakres działania dyrektora urzędu morskiego określa statut nadany przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej utworzył urzędy morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie. W 2020 r. właściwy minister zniósł Urząd Morski w Słupsku (Dz. U. z 2020 r. poz. 91).

Jurysdykcja państwa nadbrzeżnego

Polska ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej z 1991 r. wymienia polskie obszary morskie i określa ich status prawny. Polskimi obszarami morskimi są: morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne, strefa przyległa oraz wyłączna strefa ekonomiczna.

Mapa 1. Polskie obszary morskie, https://www.umgd.gov.pl/?page_id=17793

Morskie wody wewnętrzne (*internal waters*) – obszar morski położony pomiędzy lądem a linią podstawową morza terytorialnego (art. 8 UNCLOS). Wchodzi w skład terytorium państwa nadbrzeżnego. Status prawny morskich wód wewnętrznych zapewnia państwu nadbrzeżnemu całkowitą i wyłączną władzę, która rozciąga się na przestrzeń morską, powietrzną, dno morskie i podziemie pod dnem morskim. W obszarze morskich wód wewnętrznych nie obowiązuje prawo nieszkodliwego przepływu. Zwierzchnictwo terytorialne Rzeczypospolitej Polskiej nad morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym rozciąga się na wody, przestrzeń powietrzną nad tymi wodami oraz na dno morskie wód wewnętrznych i morza terytorialnego, a także na wnętrze ziemi pod nimi. Jeżeli wymagają tego potrzeby obronności lub bezpieczeństwa państwa: na morskich wodach wewnętrznych oraz na morzu terytorialnym mogą być ustanawiane strefy zamknięte dla żeglugi i rybołówstwa. Natomiast poza morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym mogą być ogłaszane strefy niebezpieczne dla żeglugi lub rybołówstwa.

Morze terytorialne (*territorial sea*) – obejmuje pas wód morskich położonych między wybrzeżem lub wodami wewnętrznymi a morzem otwartym (art. 3-4 UNCLOS). Wewnętrzną granicą morza terytorialnego jest linia podstawowa, od której mierzy się szerokość morza terytorialnego (do 12 mil morskich). Zewnętrzna granica morza terytorialnego jest granicą terytorium państwa nadbrzeżnego. Morze terytorialne podlega suwerennej władzy państwa nadbrzeżnego, która rozciąga się na przestrzeń powietrzną nad morzem terytorialnym oraz na jego dno i podziemie pod dnem morskim. Na morzu terytorialnym obowiązuje porządek prawny państwa nadbrzeżnego. Statki obcych bander mogą korzystać z prawa nieszkodliwego przepływu przez morze terytorialne państwa nadbrzeżnego. Nieszkodliwy przepływ to żegluga przez morze terytorialne w celu przejścia przez nie bez wchodzenia na morskie wody wewnętrzne, lub bez dobijania do urządzeń portowych albo znajdujących się poza morskimi wodami wewnętrznymi urządzeń redowych, wejścia lub opuszczania morskich wód wewnętrznych, dobijania lub opuszczania urządzeń portowych albo redowych. Polskie morze terytorialne (morze terytorialne Rzeczypospolitej Polskiej) to obszar wód morskich o szerokości 12 mil morskich (22 224 m), liczony od linii podstawowej tego morza, którą stanowi linia najniższego stanu wody wzdłuż wybrzeża lub zewnętrzna granica morskich wód wewnętrznych. Zewnętrzną granicę morza terytorialnego stanowi linia, której każdy punkt oddalony jest o 12 mil morskich od najbliższego punktu linii podstawowej. Redy, na których odbywa się załadunek, wyładunek i kotwiczenie, położone całkowicie lub częściowo poza obszarem wód morskich określonym wyżej, są włączone do morza terytorialnego (art. 5 ust. 1 pkt 3 i 4 uom). Nieszkodliwy przepływ został uregulowany w prawie polskim (art. 6 uom).

Pojęcie nieszkodliwego przepływu jest w polskiej ustawie określone przy wykorzystaniu dwóch rodzajów kryteriów: techniczno-nawigacyjnego i prawnego. Jakikolwiek przepływ przez morze terytorialne, żeby spełniał warunki prawa nieszkodliwego przepływu, musi łącznie uwzględniać te dwa kryteria. Jeżeli chodzi o kryterium techniczno-nawigacyjne, nieszkodliwy przepływ oznacza żeglugę przez morze terytorialne w celu przejścia przez nie bez wchodzenia na morskie wody wewnętrzne lub bez dobijania do urządzeń portowych albo znajdujących się poza morskimi wodami wewnętrznymi urządzeń redowych, wejścia lub opuszczania morskich wód wewnętrznych, dobijania lub opuszczania urządzeń portowych albo redowych. Nieszkodliwy przepływ powinien być szybki i nieprzerwany (art. 7 uom). Zatrzymanie lub kotwiczenie jest dozwolone wyłącznie, jeżeli wiąże się ze zwyczajną żeglugą lub jest konieczne ze względu na siłę wyższą albo inne niebezpieczeństwo lub też w celu niesienia pomocy ludziom oraz statkom morskim i powietrznym znajdującym się w niebezpieczeństwie. Obce statki rybackie muszą podczas przepływu usunąć z pokładu sprzęt rybacki lub złożyć go w sposób, który uniemożliwia użycie. W sensie prawnym przepływ przez polskie morze terytorialne jest nieszkodliwy dopóki nie zagraża pokojowi, porządkowi publicznemu lub bezpieczeństwu RP (art. 8 uom). Przejawem wykonywania przez państwo nadbrzeżne suwerenności nad morzem terytorialnym jest ustanawianie przez to państwo stref zamkniętych dla żeglugi i rybołówstwa.

Strefa przyległa (*contiguous zone*) – UNCLOS określa zakres praw państwa nadbrzeżnego w strefie przyległej (art. 33 ust. 1 UNCLOS). W strefie przyległej do swojego morza terytorialnego państwo nadbrzeżne sprawuje kontrolę konieczną do zapobiegania naruszaniu jego przepisów celnych, skarbowych, imigracyjnych lub sanitarnych na jego terytorium lub morzu terytorialnym; oraz ma prawo karania naruszeń takich przepisów, dokonanych na jego terytorium lub morzu terytorialnym. Strefa przyległa nie może sięgać dalej niż 24 mile morskie od linii podstawowych, od których mierzy się szerokość morza terytorialnego (art. 33 ust. 2). W doktrynie prawa morza panuje przekonanie, że „władztwo” państwa nadbrzeżnego w strefie przyległej ma charakter kontrolny (nadzorczy) i zarazem prewencyjny (zapobiegawczy). Jurysdykcja państwa nadbrzeżnego w strefie przyległej wiąże się również z prawem do samoobrony, a także z prawem pościgu. Zgodnie z UNCLOS pościg można wszcząć za obcym statkiem, jeżeli właściwe władze państwa nadbrzeżnego mają dostateczne podstawy, żeby podejrzewać, że statek ten naruszył ustawy i inne przepisy prawne tego państwa. Taki pościg musi się rozpocząć, gdy obcy statek lub jedna z jego łodzi znajduje się na wodach wewnętrznych, na wodach archipelagowych, morzu terytorialnym lub w strefie przyległej państwa ścigającego (*doctrine of extended constructive presence*), i może być kontynuowany poza morzem

terytorialnym lub strefą przyległą, pod warunkiem, że pościg nie został przerwany. W dniu 19 listopada 2015 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej oraz niektórych i innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1642), na podstawie której ustanowiono strefę przyległą (art. 2 ust. 1) zgodnie z UNCLOS. Polska strefa przyległa jest obszarem morskim przyległym do morza terytorialnego. Polska ma prawo w strefie przyległej do ścigania, zatrzymywania i karania sprawców naruszeń tych przepisów. Strefa przyległa pokrywa się z częścią obszaru wyłącznej strefy ekonomicznej, w której Polska wykonuje prawa suwerenne i sprawuje ograniczoną jurysdykcję.

Wyłączna strefa ekonomiczna (*exclusive economic zone – EEZ*) – obszar morski o ograniczonej jurysdykcji państwa nadbrzeżnego, w którym przysługują mu prawa suwerenne określone w UNCLOS. Prawa państwa nadbrzeżnego w EEZ mają charakter głównie gospodarczy a nie terytorialny. EEZ nie wchodzi w skład terytorium państwa i jest obszarem szczególnym (*sui genesis*), niebędącym morzem terytorialnym, ani morzem otwartym.

Państwo nadbrzeżne w EEZ posiada suwerenne prawa do poszukiwania, eksploatacji, gospodarowania zasobami naturalnymi wód morskich, jak również dna morskiego i podziemia pod nim, oraz jurysdykcję w zakresie ochrony środowiska. Państwo nadbrzeżne w EEZ ma prawo budowania sztucznych wysp, instalacji i urządzeń, a także prawo prowadzenia morskich badań naukowych. Zakres wolności żeglugi może być ograniczony uprawnieniami państwa nadbrzeżnego w zakresie ochrony środowiska morskiego (np. przed zanieczyszczeniami ze statków). Uprawnienia te nie dają jednak państwu nadbrzeżnemu całkowitej swobody działania. W celu ochrony interesów innych państw, ustawy i inne przepisy wydawane w celu zapobiegania, zmniejszania i kontroli zanieczyszczeń ze statków, muszą być zgodne z ogólnie przyjętymi standardami i zasadami międzynarodowymi. W wyłącznej strefie ekonomicznej przysługują Polsce suwerenne prawa i inne uprawnienia przewidziane w prawie międzynarodowym (art. 17 uom). W polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej obowiązuje polskie prawo ochrony środowiska (art. 19 uom).

OPRACOWANIE I WDRAŻANIE MORSKIEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

2. OPRACOWANIE I WDRAŻANIE MORSKIEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (DOROTA PYĆ)

2.1. CHARAKTER PRAWNY PLANU

Zgodnie z art. 37¹ (rozdział 9) ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej planowanie i zagospodarowanie przestrzenne obejmuje: morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne i wyłączną strefę ekonomiczną, i oznacza proces, w ramach którego właściwe organy analizują i organizują wykorzystanie obszarów morskich do osiągnięcia celów ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

Organami właściwymi do morskiego planowania przestrzennego są minister właściwy do spraw gospodarki morskiej i dyrektor urzędu morskiego (art. 37a ust. 5).

2.2. TREŚĆ PLANU

Instrumentem planowania przestrzennego obszarów morskich jest plan zagospodarowania przestrzennego. Morski plan zagospodarowania przestrzennego obejmuje: morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne

i wyłączną strefę ekonomiczną i jest przyjmowany przez Radę Ministrów. Polski morski plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne i wyłączną strefę ekonomiczną przyjmuje się w drodze rozporządzenia.

Zgodnie z polskimi przepisami prawnymi plany zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich obejmujące morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne i wyłączną strefę ekonomiczną rozstrzygają o:

1. przeznaczeniu, w tym funkcjach podstawowych obszarów morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej;
2. zakazach lub ograniczeniach korzystania z obszarów, o których mowa powyżej, z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody;
3. rozmieszczeniu inwestycji celu publicznego;
4. kierunkach rozwoju transportu i infrastruktury technicznej;
5. obszarach i warunkach:
 - ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego,
 - uprawiania rybołówstwa i akwakultury,
 - pozyskiwania energii odnawialnej,
 - poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż.

Należy zauważyć, że plany zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej mogą zawierać ustalenia informacyjne dotyczące spodziewanego rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, inne niż te wymienione powyżej.

2.3. FUNKCJE PLANU

Polski ustawodawca wyróżnił dwie główne funkcje typów alokacji obszaru morskiego, a mianowicie: podstawowe funkcje i dopuszczalne funkcje. Podstawowe funkcje oznaczają główne przydziały obszaru ustanowionego w planie, które nie mogą być zakłócane przez żadne inne dopuszczalne funkcje. Dopuszczalne funkcje obszaru oznaczają możliwe sposoby korzystania z obszaru, którego współistnienie nie wpływa negatywnie na zrównoważony rozwój obszaru.

1. **funkcja akwakultura** – oznacza prowadzenie zorganizowanej hodowli organizmów morskich wymagającej wyłączenia na wydzielonym obszarze morskim innych funkcji oraz obsługę tej hodowli;
2. **funkcja badania naukowe** – oznacza prowadzenie badań naukowych. Badania te obejmują m.in.: monitoring ekologiczny i oceanograficzny wynikający z realizacji odpowiednich polityk publicznych w polskich obszarach morskich oraz prowadzenie prac geologicznych niewymagających koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż;
3. **funkcja dziedzictwo kulturowe** – oznacza wskazanie w planie, podwodnego dziedzictwa kulturowego w celu zapewnienia warunków jego ochrony, jak również wskazanie lokalizacji podwodnych magazynów i muzeów;
4. **funkcja funkcjonowanie portu lub przystani** – oznacza utrzymanie bezpiecznego dostępu do portów lub przystani morskich, jak również utrzymanie i rozwój infrastruktury morskiej okołoportowej, sytuowanie nowych falochronów, nabrzeży, basenów lub innych obiektów, które po wybudowaniu stanowią infrastrukturę portową lub infrastrukturę morską okołoportową;
5. **funkcja infrastruktura techniczna** – oznacza:
 - a) możliwość lokalizacji kabli telekomunikacyjnych, infrastruktury stacyjnej oraz układania i utrzymania kabli energetycznych, w tym wewnętrznej i zewnętrznej infrastruktury przyłączeniowej morskich farm wiatrowych,
 - b) możliwość układania i utrzymania rurociągów, w tym kolektorów zrzutowych (np. ścieki, woda z systemu chłodzenia, solanka, wody opadowe, roztopowe i z odwadniania wykopów), poborowych (np. woda do systemu chłodzenia lub na potrzeby energetyki odnawialnej na lądzie) i rurociągów przesyłowych/produktowych (krajowych lub między państwowych),
 - c) możliwość lokalizacji innych obiektów służących: bezpieczeństwu żeglugi, poszukiwaniu, rozpoznawaniu złóż kopaliny lub wydobywaniu i przesyłowi kopaliny, pozyskiwaniu i przesyłowi energii, obronności, do załadunku i rozładunku, niewchodzących w skład infrastruktury portowej i morskiej okołoportowej;
6. **funkcja obronność i bezpieczeństwo państwa** – oznacza realizację zadań mających na celu utrzymanie bezpieczeństwa narodowego, w szczególności ochrony i obrony wartości i interesów narodowych przed istniejącymi lub potencjalnymi zagrożeniami zewnętrznymi, w tym wykonywanie operacji wojskowych na poligonach Marynarki Wojennej, wykorzystanie torów wodnych i kotwisk Marynarki Wojennej oraz ochrona obiektów, terytoriów i tras przepływu Marynarki Wojennej;
7. **funkcja ochrona brzegu morskiego** – oznacza utrzymywanie systemu ochrony brzegu morskiego w stanie zapewniającym wymagane prawem bezpieczeństwo i stan środowiska brzegu morskiego, prowadzenie monitoringu i badań dotyczących ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego. Oznacza także ochronę nagromadzeń i odkładów piasków do sztucznego zasilania brzegu morskiego przed zanieczyszczeniem oraz przed wykorzystaniem do innych celów niż ochrona brzegu morskiego, jak również zapewnienie dostępności tych nagromadzeń i odkładów;
8. **funkcja ochrona środowiska i przyrody** – oznacza zapewnienie przestrzeni niezbędnej do ochrony środowiska i utrzymania walorów przyrodniczych polskich obszarów morskich. Uwzględnia to konieczność: ochrony różnorodności biologicznej i siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt (w tym gatunków chronionych), zachowania właściwego funkcjonowania ekosystemu, utrzymania dobrego stanu wód morskich lub jego poprawę, zapewnienia człowiekowi możliwości zrównoważonego korzystania z walorów przyrodniczych i krajobrazowych środowiska oraz prowadzenia badań naukowych, których wyniki będą służyć ochronie środowiska i przyrody;
9. **funkcja poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopaliny oraz wydobywanie kopaliny ze złóż** – oznacza poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie ze złóż węglowodorów oraz innych kopaliny użytkowych, wód podziemnych oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą, z wyłączeniem:
 - a) badań geologicznych służących rozpoznawaniu osadów i złóż, których celem nie jest przygotowanie do ich wydobycia,
 - b) prac geologicznych niewymagających uzyskania koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie kopaliny, prowadzonych w szczególności w celu ustalenia budowy geologicznej kraju lub określenia warunków hydrogeologicznych,
 - c) prac geologiczno-inżynierskich,
 - d) pozyskiwania piasku na cele ochrony brzegu morskiego,

- e) sporządzania map i dokumentacji geologicznej oraz projektowania i wykonywania badań na potrzeby wykorzystania ciepła Ziemi lub korzystania z wód podziemnych,
 - f) ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych;
10. **funkcja pozyskiwanie energii odnawialnej** – oznacza pozyskiwanie, przetwarzanie, przesyłanie i gromadzenie w polskich obszarach morskich energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności z wiatru, falowania, prądów morskich, słońca oraz organizmów morskich (biogaz), w tym wznoszenie konstrukcji niezbędnych do pozyskiwania i przesyłania energii wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz konstrukcji służących przetwarzaniu i gromadzeniu energii;
 11. **funkcja rezerwa dla przyszłego rozwoju** – oznacza niedopuszczenie do trwałego zagospodarowania akwenu, w tym wznoszenia sztucznych wysp i konstrukcji trwale związanych z dnem morskim oraz niedopuszczenie do pogorszenia stanu ekologicznego akwenu; możliwe jest natomiast układanie światłowodów, a w wyznaczonych akwenach – także kabli i rurociągów;
 12. **funkcja rezerwa dla przyszłego rozwoju z dopuszczeniem wydobycia** – oznacza niedopuszczenie do trwałego zagospodarowania akwenu, w tym wznoszenia sztucznych wysp i konstrukcji trwale związanych z dnem morskim i niemożliwych do przemieszczenia, z wyłączeniem konstrukcji służących wydobyciu węgłowodorów i odbiorowi energii elektrycznej, oraz niedopuszczenie do pogorszenia stanu ekologicznego akwenu; możliwe jest natomiast układanie światłowodów, a w wyznaczonych akwenach – także kabli i rurociągów oraz głównych punktów zasilania Krajowego Systemu Energetycznego, które nie będą mogły zostać zlokalizowane w obszarach o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej;
 13. **funkcja rybołówstwo** – oznacza połowy narzędziami ciągnionymi i narzędziami biernymi, przepływ jednostek rybackich na łowiska, zapewnienie dostępu do portów i przystani rybackich oraz zachowanie stad ryb komercyjnych;
 14. **funkcja sztuczne wyspy i konstrukcje** – oznacza wznoszenie i wykorzystywanie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń służących w szczególności celom gospodarczym, ochronie środowiska, badaniom naukowym i zapewnieniu bezpieczeństwa żeglugi;
 15. **funkcja transport** – oznacza zapewnienie wystarczającej przestrzeni dla przepływu jednostek transportowych oraz zapewnienie bezpieczeństwa nawigacyjnego;
 16. **funkcja turystyka, sport i rekreacja** – oznacza udostępnienie akwenów do uprawiania turystyki morskiej i nadmorskiej, sportów wodnych i rekreacji,

w szczególności udostępnienie akwenów przybrzeżnych na kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, na potrzeby żeglarstwa i żeglarstwa deskowego, w tym na imprezy sportowe oraz żeglugę sezonową turystyczną. Oznacza również budowę i utrzymanie infrastruktury turystycznej, jak mola, pomosty, przystanie jachtowe i pirsy, oraz wskazywanie obiektów udostępnionych do nurkowania;

17. **funkcja uwarunkowany środowiskowo rozwój lokalny** – oznacza określone działania prowadzone w gminach nadmorskich Zatoki Puckiej, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania środowiska naturalnego, różnorodności biologicznej, dziedzictwa kulturowego i krajobrazów kulturowych;
18. **funkcja wielofunkcyjny rozwój gospodarczy** – oznacza działania zmierzające do rozwoju określonych funkcji celem zapewnienia rozwoju gospodarki morskiej obszaru metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot, w szczególności zapewnienie warunków rozwoju portów morskich o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej, zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom obszaru metropolitalnego przy zachowaniu zasad podejścia ekosystemowego i potrzeb ochrony brzegu morskiego, z wyłączeniem funkcji pozyskiwanie energii odnawialnej.

Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej przedstawia Komisji Europejskiej i państwom członkowskim UE kopie i wszystkie późniejsze zmiany planów w ciągu trzech miesięcy od daty ich ogłoszenia.

2.4. PROCEDURA OPRACOWANIA PLANU W UJĘCIU OGÓLNYM

Zgodnie z procedurą określoną w art. 37b ust. 1 uom o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej projekt planu przygotowuje właściwy terytorialnie dyrektor urzędu morskiego, stosując podejście ekosystemowe i uwzględniając:

- wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim, z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym poprawy stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu;
- obronność i bezpieczeństwo państwa;
- koordynację działań odpowiednich podmiotów i sposobów wykorzystania morza.

Podejście ekosystemowe zostało zdefiniowane w art. 37b ust. 1a uom i oznacza, że w zarządzaniu działalnością człowieka muszą być spełnione łącznie trzy następujące warunki, a mianowicie:

1. utrzymanie wpływu planowanych działań człowieka na ekosystem na poziomie umożliwiającym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska;

2. utrzymywanie zarówno zdolności prawidłowego funkcjonowania ekosystemu, jak i odporności na zmiany środowiskowe, wynikające z działalności człowieka;
3. umożliwienie trwałego i jednocześnie zrównoważonego wykorzystywania zasobów i usług ekosystemowych przez obecne i przyszłe pokolenia.

Do projektu morskiego planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej sporządza się ocenę oddziaływania na środowisko.

Koszty sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz opracowania oceny oddziaływania na środowisko ponosi budżet państwa lub inwestor realizujący inwestycję, jeżeli ustalenia tego planu są bezpośrednią konsekwencją realizacji tej inwestycji.

Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej oraz minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i ministrem właściwym do spraw środowiska określają, w drodze rozporządzenia, wymagany zakres planów zawarty w części tekstowej i graficznej sporządzonej w formie kartograficznego opracowania cyfrowego opracowanego na podstawie baz danych, określających w szczególności materiały planistyczne, rodzaj opracowań kartograficznych, oznaczenia, nazwy, stosowane standardy i sposób dokumentowania prac, uwzględniając czytelność i przejrzystość planów, a także wytyczne przyjęte przez Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku i organy Unii Europejskiej w zakresie morskiego planowania przestrzennego.

Dzięki opracowaniu morskiego planu zagospodarowania przestrzennego organy administracji morskiej mają możliwość przeprowadzania analiz i badań, a także opracowywania koncepcji i programów. W celu zapewnienia spójności tego planu z badaniami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województw, organy administracji morskiej powinny współpracować z samorządami województw i gmin nadmorskich (art. 37c uom).

Zgodnie z art. 37d uom plan może zawierać ustalenia wiążące samorządy województw i gmin, w obszarze których znajdują się morskie wody wewnętrzne, lub gminy przyległe (sąsiadujące z) do obszaru planu poprzez linię brzegową lub granice obszarów morskich, odpowiadające tej linii, przy sporządzaniu odpowiednio planów zagospodarowania przestrzennego województw, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, a także miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie:

- rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym określonych w średniookresowej strategii rozwoju kraju i innych strategiach rozwoju, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz programach określających zadania rządowe, o których mowa w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- obszarów chronionych, w tym obszarów przestrzeni chronionej;
- sposobu korzystania z obszarów morskich, w tym ograniczeń i dopuszczeń.

Sporządzenie planu wymaga podania do wiadomości publicznej właściwego terytorialnie dyrektora urzędu morskiego, poprzez ogłoszenie w gazetach ogólnokrajowych, umieszczenie na tablicy ogłoszeń i opublikowanie w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) na stronie podmiotowej urzędu obsługującego dyrektora, informacji o:

- przystąpieniu do sporządzania projektu planu,
- możliwości składania uwag i wniosków dotyczących projektu planu, określając formę, miejsce i termin składania tych uwag i wniosków, nie krótszy niż 60 dni od dnia przekazania informacji publicznej wiadomości.

Właściwy terytorialnie dyrektor urzędu morskiego analizuje uwagi i wnioski oraz decyduje o tym, jak włączyć je do projektu planu, a także przygotowuje listę uwag i wniosków przedłożonych do projektu planu, w tym komentarze i wnioski, wraz ze złożonym opisem przedsięwzięcia (o którym mowa w art. 37f ust. 3 uom), a także ogólne uzasadnienie dotyczące sposobu uwzględnienia wniosków dotyczących projektu planu. Dyrektor urzędu morskiego zwraca się do właściwych władz o konsultację zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w ocenie oddziaływania na środowisko.

Biorąc pod uwagę w szczególności alternatywne rozmieszczenie wybranych przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem ich rozmieszczenia, a także ocenę oddziaływania na środowisko tego projektu, dyrektor urzędu morskiego sporządza projekt planu.

W związku z procedurą oceny projektu planu dyrektor zwraca się o opinie do projektu planu do: wojewódzkiego konserwatora zabytków (właściwego na obszarach objętych ochroną konserwatorską i obszarach proponowanych do objęcia taką ochroną), dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGWWP (w zakresie: wpływu na obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, z wyjątkiem obszaru technicznego; dostosowania projektu planu do wymogów wynikających z warunków korzystania z wód regionu wodnego oraz warunki korzystania z wód zlewni, o ile zostały sporządzone; zgodności z planami gospodarki wodnej w obszarach dorzeczy), ministra właściwego do spraw zdrowia (w zakresie rozwoju stref ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej), właściwych organów nadzoru górniczego (w zakresie obszarów górniczych i ich rozwoju), organów

właściwych w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem oceny oddziaływania na środowisko, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGWWP w zakresie zgodności z programem ochrony wód morskich oraz w zakresie celów środowiskowych dla wód morskich, ustanowionych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

Projekt planu jest następnie uzgadniany na poziomie gminy w zakresie wpływu jego ustaleń na rozwój pasa technicznego, pasa ochronnego, portów morskich i portów, a także rozwoju przestrzennego gminy. Projekt planu jest również uzgadniany z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (RDOS) w ramach projektu planu, który może mieć wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody, ochrony przyrody parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu oraz w obrębie ustalenia dotyczące projektu planu, które mogą znacząco niekorzystnie wpłynąć na obszar Natura 2000 zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ponadto projekt planu podlega procedurze uzgadniania z Ministrem Obrony Narodowej i ministrami odpowiedzialnymi za: gospodarkę, rybołówstwo, środowisko, gospodarkę wodną, sprawy wewnętrzne, turystykę, komunikację, transport, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w ramach swoich kompetencji marszałek województwa (w zakresie rozmieszczenia obszarów inwestycji celu publicznego o znaczeniu wojewódzkim w planie zagospodarowania przestrzennego województwa), dyrektor parku narodowego (w ramach ustaleń projekty planów, które mogą mieć wpływ na ochronę przyrody parku narodowego zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) oraz podmioty zarządzające portami morskimi o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (w ramach projektu planu które mogą wpłynąć na rozwój portów).

W celu określenia jego zgodności z celami i kierunkami określonymi w długoterminowej strategii rozwoju krajowego, ustaleniami średniookresowej strategii rozwoju krajowego i innymi strategiami rozwoju, właściwy terytorialnie dyrektor urzędu morskiego przedstawia projekt planu dla ministra odpowiedzialnego za rozwój regionalny. W celu zweryfikowania zgodności projektu planu z koncepcją zagospodarowania przestrzennego kraju oraz programów określających zadania rządu właściwy terytorialnie dyrektor urzędu morskiego przedkłada projekt planu ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego jak również mieszkani.

W art. 37b. ust.1 ustawy o obszarach morskich ustawodawca wprowadził obowiązek sporządzania projektu planu przez właściwego terytorialnie dyrektora urzędu morskiego, który musi uwzględnić podejście ekosystemowe oraz: wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym poprawy stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu; obronność i bezpieczeństwo państwa; koordynację działań odpowiednich podmiotów i sposobów wykorzystania morza. W ust. 1a. art. 37b zostało zdefiniowane podejście ekosystemowe.

Podejście ekosystemowe wymaga spełnienia następujących warunków: wpływ na ekosystem planowanej działalności człowieka będzie utrzymywany na poziomie umożliwiającym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska; zostanie zachowana zarówno zdolność do prawidłowego funkcjonowania ekosystemu, jak i odporność na zmiany środowiskowe, powstałe w wyniku działalności człowieka; zostanie umożliwione jednoczesne, trwałe i zrównoważone użytkowanie zasobów i usług ekosystemowych przez obecne i przyszłe pokolenia.

2.5. PROCEDURA OPRACOWANIA PLANU W UJĘCIU SZCZEGÓŁOWYM

2.5.1. MATERIAŁY PLANISTYCZNE

Materiały planistyczne wykorzystywane na potrzeby projektu planu muszą być aktualne co najmniej w dniu przystąpienia do sporządzania projektu planu.

Do materiałów planistycznych zalicza się:

1. analizy, w tym analizę obejmującą opis stanu istniejącego, charakterystykę uwarunkowań i koncepcję kierunków zagospodarowania przestrzennego obszaru objętego planem, studia, koncepcje, programy oraz inne dokumenty, opracowania i mapy sporządzone dla potrzeb planu;
2. opracowania, analizy, prognozy, przyjęte studia, koncesje i decyzje wydane przez właściwe organy dla portów i przystani morskich, pasa nadbrzeżnego, o którym mowa w art. 36 ust.1 uom, oraz obszaru objętego planem;
3. koncepcję przestrzennego zagospodarowania kraju, programy zadań rządowych, o których mowa w art. 48 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, rządowe dokumenty strategiczne oraz strategie rozwoju województw;
4. plany zagospodarowania przestrzennego województw, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów lądowych przyległych do obszaru objętego planem;

5. źródłowe opracowania kartograficzne;
6. dane przestrzenne;
7. dokumenty lub akty normatywne, które określają zasady korzystania z poszczególnych akwenów, dotyczące:
 - a) form ochrony przyrody i ich otulin oraz ustaleń planów ochrony, o których mowa w przepisach o ochronie przyrody,
 - b) obiektów i akwenów chronionych ustanowionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - c) obiektów i stref chronionych ustanowionych na podstawie przepisów o ochronie środowiska,
 - d) stref zamkniętych dla żeglugi i rybołówstwa oraz ogłaszanych okresowo stref niebezpiecznych dla żeglugi i rybołówstwa, ustanawianych na podstawie art. 3 ust.1 uom,
 - e) ochrony żywych zasobów morza na podstawie przepisów o rybołówstwie morskim,
 - f) działań realizowanych w ramach krajowego programu ochrony wód morskich, o którym mowa w art. 61r ust.1 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r. poz.469, z późn. zm.);
8. opracowania przedstawiające dotychczasowe użytkowanie akwenów oraz obszarów przyległych, dotyczące:
 - a) tras żeglugowych,
 - b) lokalizacji infrastruktury technicznej,
 - c) sztucznych wysp i konstrukcji,
 - d) pozyskiwania energii odnawialnej,
 - e) poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż,
 - f) składowania urobku,
 - g) żywych zasobów rybnych i aktywności rybackiej,
 - h) turystyki, sportu i rekreacji,
 - i) badań naukowych,
 - j) charakterystyki pasa nadbrzeżnego, o którym mowa w art. 36 ust.1 uom, w tym sposobu jego zagospodarowania oraz występowania obszarów chronionych,
 - k) obronności i bezpieczeństwa państwa;
9. inne dane, dokumenty lub akty normatywne niezbędne do sporządzenia planu lub mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcia planu.

2.5.2. ZAŁOŻENIA DO PLANU – KONSULTACJE

Założenia do planu powinny określać priorytety polityki przestrzennej odnoszące się do całości akwenu oraz szczegółowe wytyczne decydujące o hierarchii rozstrzygnięć funkcjonalno-przestrzennych, w odniesieniu do poszczególnych obszarów.

Założenia powinny określać funkcje podstawowe dominujące w poszczególnych obszarach wyznaczonych

w ramach przeprowadzonych analiz i wynikającą z nich wstępną kwalifikację akwenów funkcjonalnych, a także, jeśli będzie to możliwe określać funkcje dopuszczalne z kolejnością ich wagi dla danego akwenu.

2.5.3. PROJEKT PLANU – ROZSTRZYGNIECIA PROJEKTU PLANU

Projekt planu należy wykonać zgodnie z odpowiednimi przepisami ustawy z dnia 21 marca 1991r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej. Projekt planu musi być sporządzony z uwzględnieniem prognozy oddziaływania na środowisko opracowanej do tego projektu planu.

Zakres projektu planu musi być zgodny z przepisami wydanymi na podstawie art. 37b ust. 4 uom, tj. rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej (Dz. U. z 2017r., poz. 1025).

Projekt planu musi być sporządzony z uwzględnieniem prognozy oddziaływania na środowisko opracowanej do tego projektu planu.

Rozstrzygnięcia projektu planu (RPP)

Rozstrzygnięcia projektu planu to ustalenia rozstrzygające o przeznaczeniu i sposobach korzystania z poszczególnych akwenów, na które podzielono polskie obszary morskie. RPP muszą określać funkcje podstawowe oraz funkcje dopuszczalne poszczególnych akwenów, a także zakazy, ograniczenia i warunki dopuszczenia funkcji obowiązujące na tych akwenach.

RPP muszą zapewnić zrównoważony rozwój obszaru objętego projektem planu oraz obszarów do niego przyległych pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym, z uwzględnieniem wymogów obronności i bezpieczeństwa państwa oraz wzajemnego oddziaływania na styku morza z lądem.

Dokonując wyboru RPP należy kierować się podejściem ekosystemowym, zdefiniowanym w przepisach uom (art. 37 b ust 1 i 1a) oraz określonym w wytycznych Grupy Roboczej HELCOM-VASAB: "Guideline for the implementation of Ecosystem-based approach in Maritime Spatial Planning (MSP) in the Baltic Sea area".

<https://helcom.fi/media/documents/Guideline-for-the-implementation-of-ecosystem-based-approach-in-MSP-in-the-Baltic-Sea-area-June-2016.pdf>

RPP muszą uwzględniać uwarunkowania prawne, których źródłem jest prawo krajowe, prawo Unii Europejskiej oraz prawo międzynarodowe.

Podstawy prawne RPP w polskim prawie krajowym

Wśród aktów prawnych, w których zawarte są przepisy mające znaczenie dla RPP są:

1. ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2135);
2. rozporządzenie z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1025);
3. ustawa z 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2021 r. poz. 214);
4. ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1776, ze zm.);
5. ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2021 r. poz. 1275);
6. ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.);
7. ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1205, ze zm.);
8. ustawa z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (Dz. U. z 2020 r. poz. 1955);
9. ustawa z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2013 r., poz. 712, ze zm.);
10. ustawa z 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 491, ze zm.);
11. ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2014 r., poz. 518, ze zm.);
12. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm.);
13. ustawa z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r. poz. 624);
14. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, ze zm.);
15. ustawa z dnia 12 września 2002 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunkowych ze statków (Dz. U. z 2020 r., poz. 1344);
16. ustawie z 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego Programu ochrony brzegów morskich (Dz.U. z 2016 r. Nr 678);
17. ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r., poz.1446, ze zm);
18. ustawa z 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2021 r. poz. 1098, ze zm.);
19. ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym (Dz. U. z 2012 r., poz. 651, ze zm.);
20. ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057);
21. ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisk (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373);
22. ustawa z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2021 r. poz. 1420);
23. ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 1368, ze zm.);
24. ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779, ze. zm.);
25. ustawa z 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim (Dz. U. z 2021 r. poz. 650);
26. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie określenia minimalnej i maksymalnej szerokości pasa technicznego i ochronnego oraz sposobu wyznaczania granic (Dz. U. Nr 89, poz. 820, ze zm.);
27. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. z 2014r. poz.1713);
28. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. Nr 216, poz. 71);
29. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. z 2011 r. Nr. 25 poz. 133, ze zm.);
30. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 czerwca 2012 r. w sprawie formularza ewidencyjnego oraz formularzy sprawozdawczych dla statków morskich (Dz. U. z 2012 r. poz. 761);
31. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie planów ruchów zakładów górniczych (Dz. U. z 2012 r., poz. 372, ze zm.).

Rozstrzygnięcia projektu planu uwzględniły cele i kierunki określone w:

1. strategiach rozwoju i programach, o których mowa w art. 9 i art. 15 ustawy z 6 grudnia 2006 o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
2. Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
3. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjne gospodarka, sprawne państwo;
4. Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”;
5. Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);

6. Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” Perspektywa 2020 r.;
7. Strategii Sprawne Państwo 2020 (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji);
8. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
9. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – Regiony, miasta, obszary wiejskie;
10. Strategii rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa (SZRWRIr) na lata 2012–2020;
11. Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2022;
12. Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
13. Projekcie Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Morskiej;
14. Załączniku do uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. Krajowy Program Reform na lata 2008–2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej;
15. Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) z 2013 roku;
16. Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych wraz z planem działań (na lata 2006–2013);
17. Polityce ekologicznej państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016;
18. Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programie działań na lata 2007–2013;
19. Strategii rozwoju portów morskich do 2030 roku;
20. Polityce energetycznej państwa do 2025 roku;
21. Polityce energetycznej państwa do 2030 roku;
22. Strategiach rozwoju, studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego gmin.

Rozstrzygnięcia projektu planu uwzględniły treść:

- a) ustanowionych planów ochrony dla obszarów Natura 2000 wyznaczonych na obszarów morskich, lub ich projektów z zastrzeżeniem, że do czasu zatwierdzenia przez właściwego ministra ds. środowiska projektów planów ochrony obszarów dla Natura 2000 należy opierać się na ich wersjach udostępnionych przez zamawiającego,
- b) ustanowionych planów ochrony dla parków narodowych, rezerwatów i parków krajobrazowych wyznaczonych na obszarach morskich oraz w ich bliskim sąsiedztwie lub projektów,
- c) ustanowionych lub projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wyznaczonych na obszarach lądowych w sąsiedztwie obszarów morskich.

Rozstrzygnięcia projektu planu muszą być zgodne z celami i kierunkami, o których mowa w art. 37e ust. 1 pkt. 13 uom. Rozstrzygnięcia Projektu planu muszą uwzględniać misję, cel strategiczny i priorytety określone w Polityce morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030). W szczególności dotyczy to:

1. zapewnienia warunków dla rozwoju portów;
2. zapewnienia warunków dla bezpiecznego i efektywnego uprawiania żeglugi, w tym dostępu rybaków do łowisk;
3. bezpieczeństwa energetycznego kraju (możliwie pełne wykorzystanie surowców mineralnych i morskich zasobów energii odnawialnej);
4. zapewnienia warunków dla utrzymania systemu zabezpieczenia brzegu morskiego przed erozją i powodzią morską;
5. zapewnienia warunków dla ochrony i racjonalnego wykorzystania ożywionych zasobów morza;
6. zapewnienia warunków dla ochrony środowiska morskiego.

Rozstrzygnięcia projektu planu muszą uwzględniać ostateczne, pozostające w obrocie prawnym oraz wykonalne pozwolenia, o których mowa w art. 23 i art. 26 uom, koncesje wydane na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Rozstrzygnięcia projektu planu muszą uwzględniać uzgodnienia uzyskane na podstawie art. 37e ust. 1 pkt 8) uom.

Podstawy prawne RPP w prawie Unii Europejskiej

Wśród aktów prawnych, w których zawarte są przepisy mające znaczenie dla RPP są:

1. rozporządzenie Rady (WE) nr 708/2007 z dnia 11 czerwca 2007 r. w sprawie wykorzystania w akwakulturze gatunków obcych i niewystępujących miejscowo (Dz. Urz. UE L 168/1);
2. rozporządzenie Komisji (WE) nr 506/2008 z dnia 6 czerwca 2008 r. zmieniające załącznik IV do rozporządzenia Rady (WE) nr 708/2007 w sprawie wykorzystania w akwakulturze gatunków obcych i niewystępujących miejscowo (Dz. Urz. UE L 149)
3. dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. L 206/7)
4. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE L 327/1)
5. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197/30)

6. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/60/WE z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. Urz. UE L 288/27)
7. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz. Urz. UE L 164/19)
8. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20/7)
9. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 26/1).
10. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (Dz. Urz. UE L 257/135).
5. Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. 2003 r. Nr 78, poz. 702);
6. Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110);
7. Konwencja bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzona w Bazylei dnia 22 marca 1989 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 19, poz. 88);
8. Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 59, poz. 543);
9. Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r. Nr 50, poz. 311);

Rozstrzygnięcia projektu planu uwzględniły cele i kierunki określone w:

1. Strategii Różnorodności Biologicznej Unii Europejskiej „Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny – unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.” z 2011 roku
2. Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego z 2009 roku
3. Studium dot. błękitnego wzrostu, polityki morskiej i strategii UE w Regionie Morza Bałtyckiego z 2013 r. (Study on Blue Growth, Maritime Policy and the EU Strategy for the Baltic Sea Region)
10. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 58, poz. 263);
11. Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 2, poz. 17);
12. Międzynarodowa Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, 1973, sporządzona w Londynie dnia 2 listopada 1973 r. wraz z załącznikami I, II, III, IV, i V, oraz Protokół z 1978 r. dotyczący tej konwencji, wraz z załącznikiem I, sporządzony w Londynie dnia 17 lutego 1978 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 761);
13. Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu mórz przez zatopienie odpadów i innych substancji, sporządzona w Moskwie, Waszyngtonie, Londynie i Meksyku dnia 29 grudnia 1972 r. (Dz. U. z 1984 r., Nr 11, poz. 46);
14. Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. z 1976 r. Nr 32 poz. 190);
15. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. nr 1978 Nr 7, poz. 24);
16. Rezolucja Zgromadzenia Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) z roku 1991 ustanawiająca Morze Bałtyckie Obszarem Morskim o Szczególnej Wrażliwości (Particularly Sensitive Sea Area – PSSA);
17. Rekomendacja Parlamentu Europejskiego z dnia 30 maja 2002 r. dotycząca realizacji Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi w Europie;

Podstawy prawne RPP w prawie międzynarodowym

Wśród umów międzynarodowych i innych instrumentów prawa międzynarodowego, w których zawarte są normy mające znaczenie dla RPP są:

1. Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706);
2. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532);
3. Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu podpisana w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 53, poz. 238);
4. Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. 2000 r. Nr 28, poz. 346);

18. Umowa między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzonej w Warszawie dnia 19 maja 1992 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 11, poz. 56);
19. Umowa w sprawie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, sporządzonej we Wrocławiu dnia 11 kwietnia 1996 r. (Dz. U. Nr 79, poz. 886);
20. Długookresowej Strategii VASAB z 2009 roku;
21. Paneuropejskiej Strategii Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej z 1995 r.

Podczas opracowywania Projektu planu należy kierować się zasadami morskiego planowania przestrzennego na Morzu Bałtyckim (HELCOM-VASAB Baltic Sea Broad-scale Maritime Spatial Planning Principles) przyjętymi przez HELCOM i VASAB w 2010 r. oraz zasadami oszczędnego korzystania z przestrzeni i stosowania ustaleń dotyczących wszystkich trzech wymiarów przestrzeni morskiej i czasu.

2.5.4. OPRACOWANIE PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I PROJEKTU PLANU UWZGLĘDNIAJĄCEGO USTALENIA PROGNOZY

Prognozę należy sporządzić zgodnie z wymogami zawartymi w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373, 2389).

2.5.5. UZGODNIENIA I OPINIOWANIE PROJEKTU PLANU ORAZ SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Wdrożenie morskiego planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich (PZPPOM) nastąpiło po przyjęciu planu w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów.

Projekt PZPPOM w skali 1: 200 000 w części obejmującej polskie morskie wody wewnętrzne, polskie morze terytorialne oraz polską wyłączną strefę ekonomiczną został sporządzony na podstawie przepisów ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej, z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju wyrażonej w art. 5 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483), zgodnie z którą Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Zasada

zrównoważonego rozwoju jest zasadą prawną o charakterze ustrojowym i odnosi się do całego zakresu regulacji ujętego w art. 5 Konstytucji, czyli zarówno niepodległości, praw człowieka, bezpieczeństwa, dziedzictwa narodowego, jak i ochrony środowiska.

Zrównoważony rozwój został zdefiniowany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (art. 3 pkt 50 upoś).

Zrównoważony rozwój stanowi podstawę planowania przestrzennego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która określa, że:

1. zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej,
2. zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań (art.1 ust. 1).

Projekt PZPPOM został sporządzony zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1025) z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 183).

Plan jest złożony z części tekstowej i części graficznej. Plan sporządza się przy zastosowaniu następujących standardów:

1. obszarowi objętemu planem nadaje się unikalny kod literowy planu;
2. w przypadku gdy obszar objęty planem obejmuje część morskich wód wewnętrznych lub część morza terytorialnego, lub część wyłącznej strefy ekonomicznej, zasięg przestrzenny planu określa się w postaci współrzędnych charakterystycznych punktów załamania granic tego obszaru;
3. obszar objęty planem dzieli się na akweny o określonej funkcji podstawowej;
4. akwenom nadaje się kolejny unikalny numer;

5. w ramach akwenu można wydzielić części o określonych funkcjach dopuszczalnych lub części, na których obowiązują zakazy lub ograniczenia;
6. rozstrzygnięcia dotyczące przeznaczenia poszczególnych akwenów zapisuje się w postaci kart akwenów zawierających: numer akwenu oraz oznaczenie literowe określające funkcję podstawową akwenu; pole powierzchni akwenu wyznaczone jako fragment powierzchni elipsoidy GRS80; opis położenia akwenu przy użyciu współrzędnych geodezyjnych punktów charakterystycznych; szczegółowe rozstrzygnięcia;
7. w karcie akwenu zamieszcza się również informacje o szczególnie istotnych uwarunkowaniach mających wpływ na przyszłe użytkowanie akwenu, Wzór karty akwenu określa załącznik nr 1 do rozporządzenia w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1025).

Część tekstowa planu składa się z:

1. ustaleń ogólnych zawierających wskazanie rozstrzygnięć obowiązujących na części lub całym obszarze objętym planem;
2. rozstrzygnięć dotyczących rozmieszczenia inwestycji celu publicznego;
3. kierunków rozwoju transportu infrastruktury technicznej;
4. szczegółowych rozstrzygnięć dotyczących poszczególnych akwenów lub ich wydzielonych części;
5. informacji o szczególnie istotnych uwarunkowaniach mających wpływ na przyszłe użytkowanie poszczególnych akwenów.

Część graficzną planu stanowi rysunek planu.

<https://www.umgd.gov.pl/wp-content/uploads/2019/05/PZP-PLPOM-ustalenia-ogolne.pdf>

2.6. ZMIANY MORSKIEGO PLANU PRZESTRZENNEGO

Plan powinien być okresowo weryfikowany, przynajmniej co 10 lat. W celu oceny, czy plany są aktualne, właściwy terytorialnie dyrektor urzędu morskiego występuje do właściwych organów o przekazanie informacji o zmianach w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru objętego planem i przeprowadza analizę zmian w tym obszarze, biorąc pod uwagę wydane zezwolenia i dopuszczenia.

Po zakończeniu przeglądu dyrektor urzędu morskiego sporządza raport na temat stanu rozwoju obszarów morskich. Wyniki tej oceny i sprawozdanie są przekazywane ministrom odpowiedzialnym za: gospodarkę morską, gospodarkę wodną, rozwój regionalny, budownictwo, planowanie i rozwój, a także mieszkalnictwo. Na podstawie raportu minister właściwy do spraw gospodarki morskiej podejmuje decyzję o rozpoczęciu zmiany planu i zakresie niezbędnych zmian. Jeżeli w wyniku zmiany przepisów prawnych konieczna będzie zmiana planu, odpowiednie działania wynikające z przepisów ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej powinny być wykonywane odpowiednio w zakresie niezbędnym do dokonania tych zmian. Rozpoczęcie zmiany planu powinno nastąpić nie później niż w ciągu 6 miesięcy od daty wejścia w życie zmienionego przepisu prawnego. Zmiana planu odbywa się w ramach procedury, w której plan został przyjęty.

2.7. MONITORING I EWALUACJA MORSKIEGO PLANU PRZESTRZENNEGO

Twórcy (planiści) projektu polskiego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich uznali, że plan powinien mieć charakter „planu-struktury”, ponieważ „diagnozuje przestrzenne uwarunkowania rozwoju” (Zauch a 2017).

Morski plan zagospodarowania przestrzennego ma na celu równowagę interesów w przestrzeni morskiej. Plan określa elementy składowe układu przestrzennego oraz ich oddziaływanie. Plan powinien wskazywać na najlepszy możliwy układ tych oddziaływań. W Polsce przyjęto, że plan przyznaje priorytety określonym sposobom wykorzystania przestrzeni morskiej przez zastosowanie funkcji podstawowej. Akwenom wydzielonym w planie przyznaje się funkcję podstawową, która określa wiodące przeznaczenia akwenu. Wiodącego przeznaczenia akwenu nie mogą zakłócać inne sposoby (funkcje dopuszczalne) korzystania z niego.

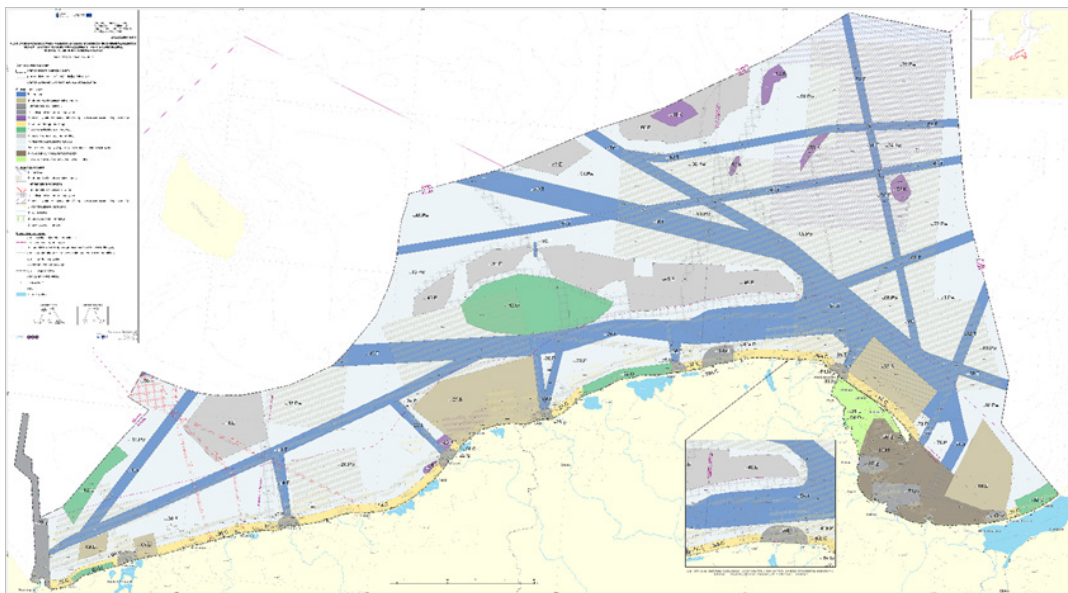
Morski plan zagospodarowania przestrzennego w skali 1:200 000 stanowi podstawę wydawania decyzji w zakresie użytkowania i zagospodarowania polskich obszarów morskich. Decyzje nie mogą być sprzeczne z tym planem.

Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej prowadzi współpracę transgraniczną w zakresie morskiego planowania przestrzennego i rozwoju morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz wymiany transgranicznej w zakresie danych przestrzennych niezbędnych w procesie morskiego planowania przestrzennego.

Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, wymagany zakres i sposób transgranicznych uzgodnień morskiego planu zagospodarowania przestrzennego obejmujących morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne i wyłączną strefę ekonomiczną, uwzględniając w szczególności zalecenia przyjęte przez Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku i organy Unii Europejskiej w dziedzinie planowania przestrzennego na morzu. Dyrektor urzędu morskiego zbiera i przechowuje materiały związane z planami. Oceny oddziaływania na środowisko, ani współpraca transgraniczna nie zastępują monitoringu i ewaluacji planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.

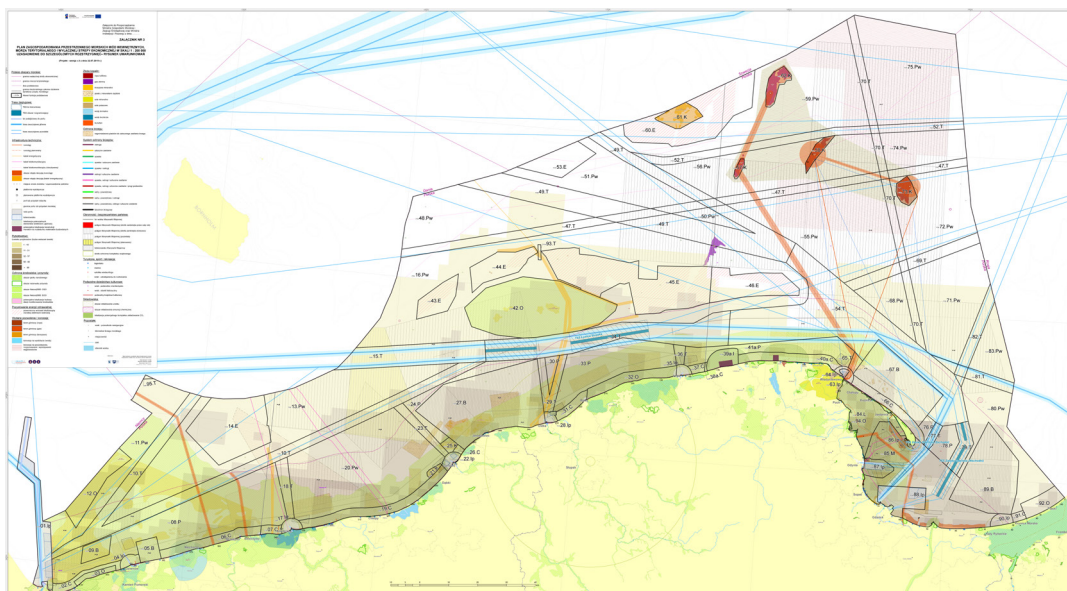
ZAKRES USTALEŃ POLSKIEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARÓW MORSKICH

Plan zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich został przyjęty w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1: 200 000 – rpzp (Dz. U. z 2021 r. poz. 935, <https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000093501.pdf>).

Mapa 2. Polski plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1: 200 000, (<https://www.umgdy.gov.pl/?cat=274>).

Rozporządzenie składa się z sześciu paragrafów i czterech załączników. W załączniku nr 1 została określona część tekstowa planu w zakresie ustaleń ogólnych zawierających wskazanie rozstrzygnięć obowiązujących na części lub całym obszarze objętym planem, rozstrzygnięć dotyczących rozmieszczenia inwestycji celu publicznego oraz kierunków rozwoju transportu i infrastruktury technicznej. W załączniku nr 2 została określona część tekstowa planu w zakresie szczegółowych rozstrzygnięć dotyczących poszczególnych akwenów lub ich wydzielonych części oraz informacji o szczególnie istotnych uwarunkowaniach mających wpływ na przyszłe użytkowanie poszczególnych akwenów. Załącznik nr 3 zawiera uzasadnienie do szczegółowych rozstrzygnięć dotyczących poszczególnych akwenów. Natomiast w załączniku nr 4 znajduje się rysunek planu, stanowiący część graficzną planu.

Mapa 3. Polski plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej: uzasadnienie szczegółowych rozstrzygnięć (<https://www.umgd.gov.pl/?cat=274>).

2.7.1. ROZSTRZYgniĘCIA SZCZEGÓŁOWE

W rozstrzygnięciach szczegółowych dotyczących poszczególnych akwenów określono funkcje podstawowe i funkcje dopuszczalne.

Obszar objęty planem posiada granice, które są określone w postaci współrzędnych charakterystycznych punktów załamania granic, podanych w Europejskim Ziemijskim Systemie Odniesienia 1989 (ETRS89). Obszarowi objętemu planem nadano unikalny kod literowy POM i podzielono na akweny o funkcji podstawowej (art. 37a ust. 3, zdanie pierwsze uoM; zob. też załącznik nr 4 do rpzp):

1. funkcjonowanie portu lub przystani, o oznaczeniu literowym Ip;
2. infrastruktura techniczna, o oznaczeniu literowym I;
3. obronność i bezpieczeństwo państwa, o oznaczeniu literowym B;
4. ochrona brzegu morskiego, o oznaczeniu literowym C;
5. ochrona środowiska i przyrody, o oznaczeniu literowym O;
6. pozyskiwanie energii odnawialnej, o oznaczeniu literowym E;
7. poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż, o oznaczeniu literowym K;
8. rezerwa dla przyszłego rozwoju, o oznaczeniu literowym P;
9. rezerwa dla przyszłego rozwoju z dopuszczeniem wydobycia, o oznaczeniu literowym Pw;

10. transport, o oznaczeniu literowym T;
11. uwarunkowany środowiskowo rozwój lokalny, o oznaczeniu literowym L;
12. wielofunkcyjny rozwój gospodarczy, o oznaczeniu literowym M.

Funkcjami dopuszczalnymi, o których mowa w art. 37a ust. 3 zdanie drugie uoM są funkcje, o których mowa w ust. 3 oraz:

1. akwakultura, o oznaczeniu literowym A;
2. badania naukowe, o oznaczeniu literowym N;
3. dziedzictwo kulturowe, o oznaczeniu literowym D;
4. rybołówstwo, o oznaczeniu literowym R;
5. sztuczne wyspy i konstrukcje, o oznaczeniu literowym W;
6. turystyka, sport i rekreacja, o oznaczeniu literowym S.

W niektórych akwenach wyznaczono podakweny (wydzielone części akwenu, dla których określono funkcje dopuszczalne lub na których obowiązują zakazy lub ograniczenia), służące realizacji następujących funkcji dopuszczalnych:

1. dziedzictwo kulturowe, o oznaczeniu literowym D;
2. funkcjonowanie portu lub przystani, o oznaczeniu literowym Ip;
3. infrastruktura techniczna, o oznaczeniu literowym I;
4. obronność i bezpieczeństwo państwa, o oznaczeniu literowym B;
5. ochrona brzegu morskiego, o oznaczeniu literowym C;

6. poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż, o oznaczeniu literowym K;
7. rybołówstwo, o oznaczeniu literowym R;
8. transport, o oznaczeniu literowym T;
9. turystyka, sport i rekreacja, o oznaczeniu literowym S.

We wszystkich akwenach objętych planem realizowane są funkcje obronność i bezpieczeństwo państwa oraz ochrona środowiska i przyrody. Ochrona środowiska stanowi istotny warunek podejmowania działań w poszczególnych akwenach niezależnie od tego, czy dotyczy obszaru objętego ochroną prawną, czy też nie.

Rezerwat „Kępa Redłowska” w Gdyni

Określenie „przyszły rozwój” odnosi się do zachowania obszarów morskich w takim stanie, aby w przyszłości można było dla tych obszarów określić każdą możliwą funkcję podstawową w celu realizacji interesów i potrzeb przyszłych pokoleń w zakresie zagospodarowania obszarów morskich oraz ochrony przyrody i zasobów żywnościowych i nieżywnościowych

Podwodne dziedzictwo kulturowe

Podwodne dziedzictwo kulturowe obejmuje zabytki zlokalizowane w polskich obszarach morskich oraz ich otoczenie, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710) i jest poddane ochronie przestrzennej, z uwzględnieniem ustalonych stref bezpieczeństwa wokół podwodnego dziedzictwa kulturowego i zasad obowiązujących w tych strefach. Użytkowanie polskich obszarów morskich nie może prowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia podwodnego dziedzictwa kulturowego szczególnie dotyczy to funkcjonowania portów i przystani, układania elementów liniowych, wznoszenia sztucznych wysp, konstrukcji

i urządzeń, ochrony brzegu morskiego, uprawiania turystyki, sportu i rekreacji, pozyskiwania energii odnawialnej, poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż, prowadzenia akwakultury oraz badań naukowych, poza sytuacjami nadzwyczajnymi, czyli takimi, które zagrażają życiu i zdrowiu ludzkiemu lub zagrażają bezpieczeństwu żeglugi, lub środowisku, lub mieniu w znacznym wymiarze, wymagając natychmiastowych działań.

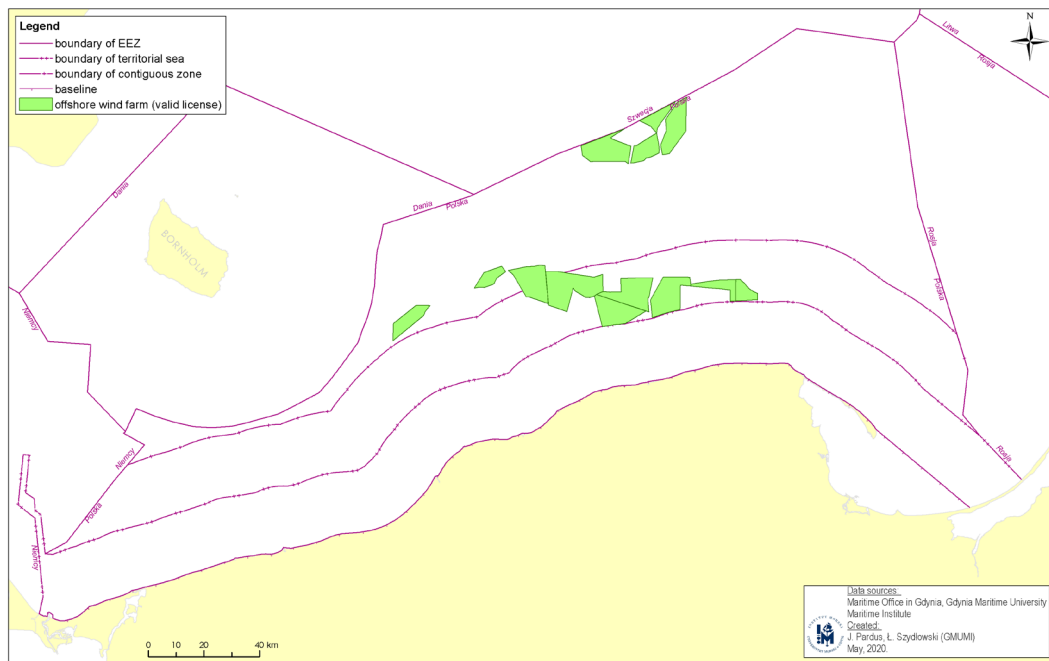
Kable i rurociągi podmorskie

Kable energetyczne, telekomunikacyjne, w tym opto-telekomunikacyjne oraz rurociągi podmorskie należą do tzw. elementów liniowych infrastruktury technicznej.

Elektrownie wiatrowe

Wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych jest dopuszczone wyłącznie w akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej. W przypadku konieczności ustalenia korytarza przelotu dla ptaków migrujących, ich dokładny kierunek i rozmiar zostanie ustalony w ramach oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych przedsięwzięć. Zaleca się, aby szerokość takiego korytarza nie była mniejsza niż 4 km, a jego oś była linią prostą. Sztuczne wyspy, konstrukcje i urządzenia morskich farm wiatrowych, w tym morskie elektrownie wiatrowe, jak również wewnętrzna infrastruktura przyłączeniowa morskich farm wiatrowych, nie mogą znajdować się bliżej niż 2 mile morskie od granicy akwenów o funkcji podstawowej transport (z wyjątkiem sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń, dla których przed wejściem w życie rpzp wydano prawomocne pozwolenia na podstawie art. 23 uom). Realizacja

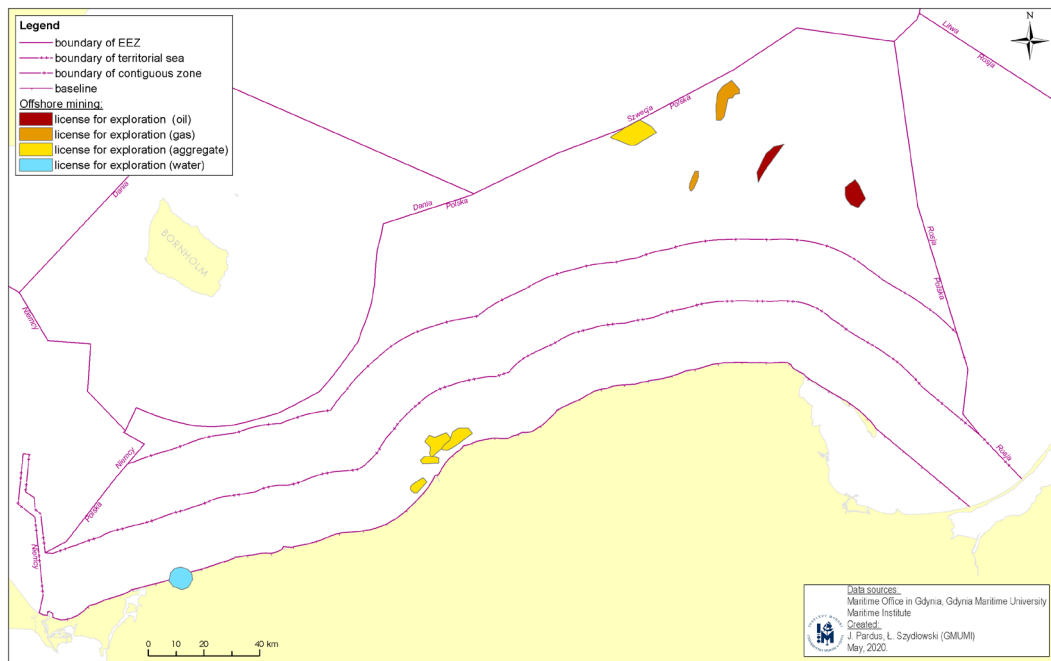
przedsięwzięć w akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej jest możliwa po spełnieniu warunków zawartych w pozwoleniu lub uzgodnieniu, o którym mowa odpowiednio w art. 23 ust. 1 lub art. 27 ust. 1 uom. Wewnętrzna infrastruktura przyłączeniowa morskich farm wiatrowych to elementy liniowe łączące poszczególne turbiny, stacje elektroenergetyczne i inne elementy elektroenergetyczne w obszarze objętym jednym pozwoleniem, z wyłączeniem zewnętrznej infrastruktury przyłączeniowej morskich farm wiatrowych. Zewnętrzna infrastruktura przyłączeniowa morskich farm wiatrowych to elementy liniowe łączące wewnętrzną infrastrukturę przyłączeniową morskich farm wiatrowych z Krajowym Systemem Elektroenergetycznym lub połączenia tych farm przebiegające poza obszarem objętym pozwoleniem, o którym mowa w art. 23 ust. 1 uom.

Mapa 4. Polskie obszary morskie: obszary energetyki wiatrowej.

Złóża kopalin

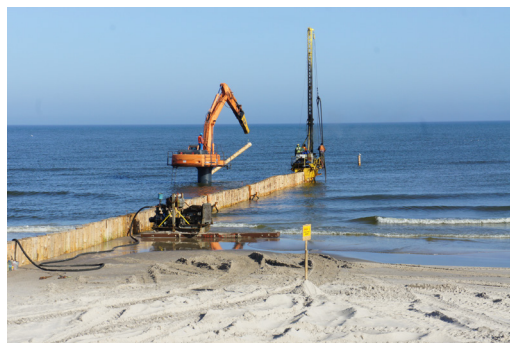
Poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż jest dopuszczane wyłącznie w akwenach wskazanych w planie. Wznoszenie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń służących poszukiwaniu, rozpoznawaniu złóż kopalin oraz wydobywaniu kopalin ze złóż jest możliwe po spełnieniu warunków zawartych w pozwoleniu, o którym mowa w art. 23 ust. 1 uom.

Mapa 5. Polskie obszary morskie: obszary górnictwa morskiego.

Ochrona brzegu morskiego

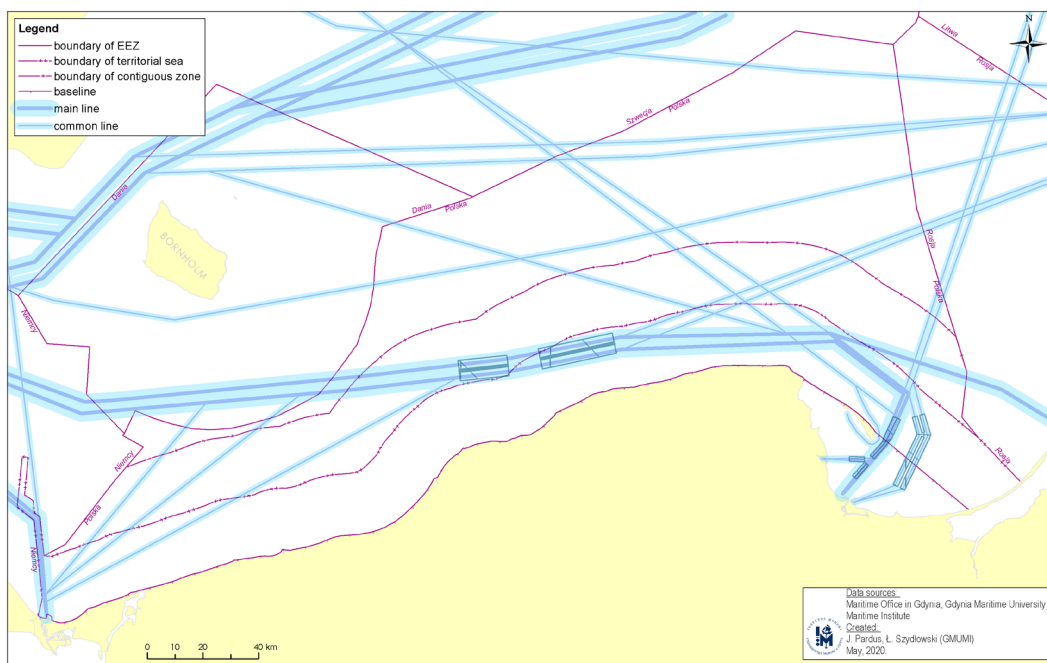
Obszar ochrony brzegu morskiego to strefa przeznaczona do utrzymania minimalnego poziomu bezpieczeństwa i właściwego stanu środowiska brzegu morskiego oraz obszary nagromadzeń piasków przydatnych do sztucznego zasilania brzegu morskiego. System ochrony brzegu morskiego to wydma przednia, plaża i podbrzeże po strefę rew włącznie, wraz z pokrywającą je roślinnością, a także z przedsięwzięciami ochrony brzegów morskich. Natomiast właściwy stan systemu ochrony brzegu morskiego to zapewnienie minimalnego poziomu bezpieczeństwa brzegu morskiego oraz właściwego położenia granicznej linii ochrony, o których mowa w art. 37 ust. 1b i 1c uom.

Inwestycje w ochronę brzegów morskich

Transport

Transport obejmuje: a) przewóz w polskich obszarach morskich pasażerów i ładunków statkami w celach zarobkowych i między portamiorskimi; b) ruch jednostek specjalnych obsługujących trasy żeglugowe, koncesje wydobywcze czy inwestycje w polskich obszarach morskich, takie jak budowa lub utrzymywanie konstrukcji służących pozyskiwaniu i gromadzeniu energii, wydobywaniu węglowodorów, układaniu kabli, jak również jednostek specjalnych obsługujących prace badawcze. Za transport nie jest uważane przemieszczanie się po wodach morskich jednostek Marynarki Wojennej, Straży Granicznej, Policji, Krajowej Administracji Skarbowej, ratownictwa morskiego oraz innych statków pełniących specjalną służbę państwową, jednostek rybackich oraz jednostek turystycznych. We wszystkich akwenach o funkcjach podstawowych albo dopuszczalnych 'transport oraz funkcjonowanie portu lub przystani' objętych planem ustala się priorytetowe kierunki rozwoju transportu i rozwoju infrastruktury technicznej obsługującej żeglugę, wyznaczając akweny i podakweny zapewniające rozwój transportu i związanej z nim infrastruktury technicznej.

Mapa 6. Polskie obszary morskie: szlaki żeglugowe.

Turystyka sport i rekreacja

W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju gmin nadmorskich wzdłuż wybrzeża wyznaczono podakweny o funkcji dopuszczalnej turystyka, sport i rekreacja dla rozwoju turystyki nadmorskiej. Rppz wprowadziło pojęcie turystyki morskiej i turystyki nadmorskiej. Turystyka morska to wszystkie formy turystyki wykorzystujące w szczególności walory polskich obszarów morskich, w tym przemieszczanie się osób dla celów rekreacyjnych, tj. podróżowanie na statkach wycieczkowych, żeglowanie na jachtach, jak również turystyka rzeczno-morska, turystyka przyrodnicza, talasoterapia, nurkowanie wrakowe, rybołówstwo rekreacyjne oraz nurkowanie, z wyłączeniem turystyki nadmorskiej. Istotną częścią turystyki morskiej jest żeglowanie na jachtach, które obejmuje m.in. rejsy turystyczne, rekreacyjne, a także sportowe. Natomiast turystyka nadmorska jest związana z nadmorską strefą rekreacyjną, która w polskich warunkach zajmuje około 1000km² i sięga na lądzie średnio do 1,5km od linii brzegu, a od strony morza – średnio do około 100m od linii brzegu.

Siedliska przyrodnicze

W siedliskach przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty dopuszcza się tworzenie i rozbudowę torów wodnych posiadających pozytywną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, jeżeli jest to niezbędne do zapewnienia funkcjonowania portów lub przystani morskich, chyba że rozstrzygnięcia szczegółowe wprowadzają ograniczenia w tym zakresie. Integralność siedliska to zestaw cech, czynników i procesów, które mogą mieć wpływ na stan jego ochrony, w tym w szczególności: powierzchnia obszaru, obecność cennych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz stan ich zachowania, dostępność żerowisk, dostępność schronień, drożność tras wędrówek, warunki ekologiczne (np. stan wód), stopień fragmentacji siedlisk, natężenie presji i zagrożeń;

Zatoka Pucka

Morskie badania naukowe

Badania naukowe mogą być prowadzone we wszystkich akwenach na podstawie przepisów uom.

Sekwestracja dwutlenku węgla

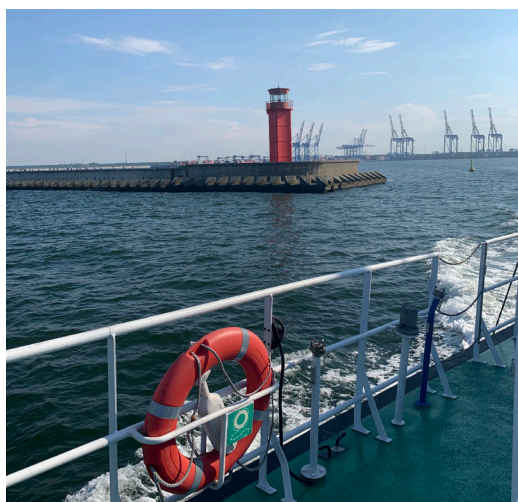
Podziemne składowanie dwutlenku węgla może być prowadzone w akwenach o funkcji podstawowej rezerwa dla przyszłego rozwoju.

2.7.2. UZASADNIENIE DO SZCZEGÓŁOWYCH ROZSTRZYGNIEŃ

Rozstrzygnięcia szczegółowe zostały przygotowane z uwzględnieniem celów wynikających m.in. z przepisów ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2135 oraz z 2021 r. poz. 234), wdrażającej do polskiego prawa dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiającą ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, str. 135), oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju, zaleceń HELCOM-VASAB.

Celami tymi są:

1. wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym poprawy stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu;
2. zapewnienie obronności i bezpieczeństwa państwa;
3. zapewnienie koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza, spójne zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi, w tym zasobami Morza Bałtyckiego;
4. zwiększenie udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrost zatrudnienia w gospodarce morskiej;
5. wzmocnienie pozycji polskich portów morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa morskiego;
6. oszczędne korzystanie z przestrzeni, pozostawiające możliwie wiele miejsca na przyszłość, w tym również nieznanie obecnie, sposoby korzystania z morza.

Port Gdańsk – Port Zewnętrzny

Rozstrzygnięcia szczegółowe zostały zdefiniowane w sposób zapewniający na całym obszarze objętym planem wykonywanie w niezakłócony sposób funkcji obronności i bezpieczeństwa państwa oraz ochrony środowiska i przyrody. W szczególnych przypadkach rozstrzygnięcia szczegółowe ograniczają na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa oraz ochrony środowiska i przyrody wykonywanie funkcji podstawowych. Plan zawiera wariantowe rozstrzygnięcia szczegółowe. Dotyczą one przebiegu Gazociągu Bałtyckiego Baltic Pipe oraz lokalizacji infrastruktury technicznej służącej realizacji inwestycji towarzyszących obiektom energetyki jądrowej.

Przy wydzielaniu akwenów na rysunku planu i nadawaniu im funkcji kierowano się następującymi kryteriami:

1. na wydzielonym akwencie może istnieć tylko jedna funkcja podstawowa, lecz wiele funkcji dopuszczalnych;
2. preferowane są funkcje, które nie mogą mieć miejsca poza obszarami morskimi i są specyficzne dla tych obszarów (np. poligony Marynarki Wojennej, obszary przeznaczone pod transport, infrastruktura zapewniająca dostęp do portów od strony morza, ochrona brzegu morskiego);
3. przeznaczone na poszczególne cele zagospodarowania czy ochrony są przede wszystkim akweny o unikatowych właściwościach w skali kraju (np. zachowanie przybrzeżnych zasobów piasku na rzecz ochrony brzegów morskich, zapewnienie ochrony obszarom morskimi w granicach parków narodowych, zachowanie pod energetykę wiatrową obszarów o optymalnych parametrach, równoważenie rozwoju w Zatoce Puckiej).

Przyjęto również, że plan ma zapewnić oszczędne gospodarowanie obszarami morskimi, aby tworząc warunki dla realizacji potrzeb obecnego pokolenia, jak najmniej ograniczyć przyszłym pokoleniom możliwość realizacji ich preferencji wobec zagospodarowania czy ochrony obszarów morskich. Doprowadziło to m.in. do sformułowania nowej funkcji podstawowej na rzecz rezerwy dla przyszłego rozwoju.

Skupiono się na wydzielaniu głównie tych akwenów, które nie są przedmiotem zarządzania w ramach innych procesów publicznych (na podstawie innych aktów prawnych) i planowanie przestrzenne obszarów morskich jest dla nich głównym mechanizmem podejmowania decyzji (np. obszary przeznaczone pod transport, obszary pod energetykę odnawialną, obszary funkcjonowania portów – chodzi o umożliwienie tych sposobów zagospodarowania czy ochrony obszarów morskich, które nie są przedmiotem regulacji w ramach odrębnych, tj. im właściwych procedur wyboru publicznego).

Kierowano się przy tym zasadą, że stan i rozwój obszarów morskich jest wynikiem nakładania się na siebie przestrzennych rozstrzygnięć planistycznych i innych decyzji zarządczych wobec obszarów morskich (takich, jak plany ochrony obszarów Natura 2000, decyzje Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) w sprawie systemu rozgraniczenia ruchu – TSS, ustalenia maksymalnych kwot połowowych, ustanawiania stref zamkniętych dla żeglugi i rybołówstwa oraz ogłaszania stref niebezpiecznych dla żeglugi i rybołówstwa etc.) i plany przestrzenne obszarów morskich nie zastępują tych procesów decyzyjnych. Procesy te powinny się wzajemnie uzupełniać i nie mogą być ze sobą sprzeczne. Plan w kartach akwenów przywołuje obszary Natura 2000, strefy rozgraniczenia ruchu oraz inne obszary wyznaczone na morzu na mocy odrębnych aktów normatywnych jedynie dla celów informacyjnych w ramach zasad korzystania z akwenu wynikających z innych aktów i dokumentów normatywnych lub jako szczególne istotne uwarunkowania korzystania z akwenu.

Ustalono podział obszaru objętego planem na 95 akwenów oznaczonych symbolami cyfrowo-literowymi – określającymi przeznaczenie akwenu – zgodnie z ustaloną w danym akwenu funkcją podstawową:

1. T – akweny przeznaczone na transport;
2. I – akweny przeznaczone na lokalizację obiektów infrastruktury technicznej;
3. Ip – akweny przeznaczone na funkcjonowanie portu lub przystani;
4. O – akweny przeznaczone na ochronę środowiska i przyrody;
5. E – akweny przeznaczone na pozyskiwanie energii odnawialnej;
6. K – akweny przeznaczone na poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż;
7. B – akweny przeznaczone na obronność i bezpieczeństwo państwa;
8. C – akweny przeznaczone na ochronę brzegu morskiego;
9. M – akwen przeznaczony na wielofunkcyjny rozwój gospodarczy;
10. P – akweny przeznaczone jako rezerwa na rzecz przyszłego rozwoju;
11. Pw – akweny przeznaczone jako rezerwa na rzecz przyszłego rozwoju z dopuszczeniem wydobycia;
12. L – akwen przeznaczony na uwarunkowany środowiskowo rozwój lokalny.

Nie wydzielono akwenów z funkcją podstawową akwakultura, rybołówstwo, turystyka, sport i rekreacja, podwodne dziedzictwo kulturowe, sztuczne wyspy i konstrukcje ze względu na specyfikę tych funkcji, taką jak

skala przestrzenna czy częstość występowania. Są to funkcje dopuszczalne obowiązujące na poszczególnych akwenach. Rybołówstwo, turystyka, sport i rekreacja, badania naukowe oraz podwodne dziedzictwo kulturowe jako funkcje dopuszczalne można wykonywać na całym obszarze planu z ograniczeniami podanymi w kartach akwenu i z wyłączeniem stref bezpieczeństwa wokół platform wydobywczych, sztucznych wysp i konstrukcji, ustanowionych zarządzeniami właściwych dyrektorów urzędów morskich. Rybołówstwo nie jest także dopuszczone w rezerwacie Beka.

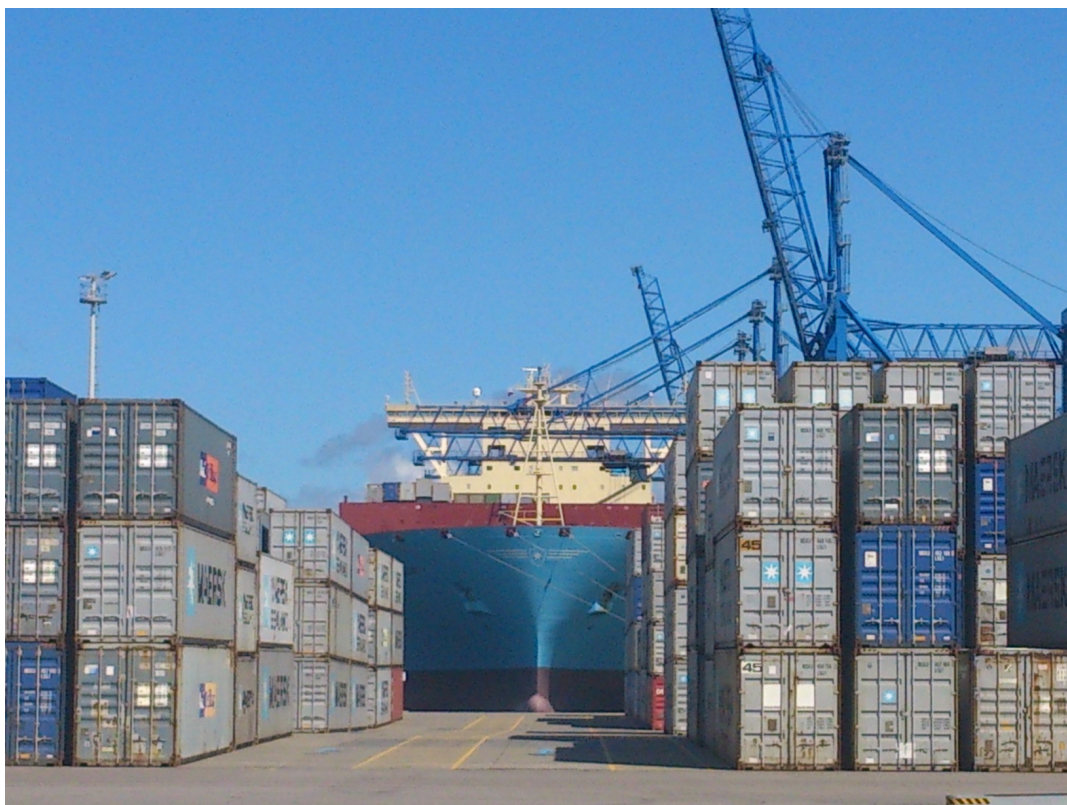
Akwakultura jest dopuszczona jedynie w wybranych akwenach, gdzie istnieją niezbędne warunki do hodowli ryb, skorupiaków, roślin i innych organizmów morskich i gdzie funkcja ta nie jest w konflikcie z innymi sposobami użytkowania obszarów morskich (np. rybołówstwem). Podobnie wznoszenie sztucznych wysp i konstrukcji jest dopuszczalne w akwenach, gdzie stanowi ono dopełnienie innych funkcji, takich jak pozyskiwanie i gromadzenie energii ze źródeł odnawialnych, wielofunkcyjny rozwój gospodarczy, poszukiwanie, rozpoznawanie oraz wydobywanie węglowodorów, turystyka, sport i rekreacja, jak również obronność i bezpieczeństwo państwa oraz badania naukowe. Ochrona dziedzictwa kulturowego jest zapewniona przez wymóg obowiązku inwentaryzacji archeologicznej dna w obszarach przeznaczonych pod inwestycje mogące zagrozić podwodnemu dziedzictwu kulturowemu, a zabezpieczenie obszarów niezbędnych dla układania liniowych elementów infrastruktury technicznej poprzez wydzielenie podakwenów oraz przez przepisy i rozstrzygnięcia obowiązujące na całym obszarze objętym planem.

Podstawą rozstrzygnięć szczegółowych jest zebrany materiał planistyczny.

Uzasadnienie rozstrzygnięć szczegółowych zaprezentowane jest w podziale na grupy akwenów o poszczególnych funkcjach podstawowych i dotyczy:

1. uzasadnienia wyboru funkcji podstawowej;
2. uzasadnienia wyboru funkcji dopuszczalnych;
3. uzasadnienia zakazów lub ograniczeń w korzystaniu z akwenu;
4. uzasadnienia warunków w korzystaniu z akwenu, jeśli zostały one sformułowane.

Zostało wydzielonych **20 akwenów o funkcji podstawowej transport** tak, aby zapewnić przestrzeń do realizacji priorytetowych kierunków Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), tj. rozwoju portów morskich, konkurencyjnego transportu morskiego, poprawy bezpieczeństwa i ochrony żeglugi.

DCT Gdańsk – Głębokowodny Terminal Kontenerowy

Bezpieczeństwo żeglugi zapewniono przez utrzymanie odpowiedniej odległości pomiędzy obszarami o funkcji podstawowej transport a obszarami o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej oraz przez wybór obszarów morskich o odpowiednich właściwościach batymetrycznych. W akwenach dopuszczone zostały funkcje, które mogą współegzystować z transportem, tj. rybołówstwo; turystyka, sport i rekreacja dziedzictwo kulturowe; badania naukowe i ochrona brzegu morskiego (akweny blisko brzegu).

Wprowadzono szczegółowe zakazy i ograniczenia dotyczące układania infrastruktury technicznej podlegającej polskiej jurysdykcji tak, aby zmniejszyć obszar zajęty na ten cel i zmniejszyć ryzyko awarii w wyniku kotwiczenia. W celu ochrony infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami wprowadzono także zakazy i ograniczenia dotyczące badań naukowych, kotwiczenia oraz poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na morzu wprowadzono także wymóg ustanowienia stref bezpieczeństwa ograniczających możliwość kotwiczenia wokół rurociągów i kabli energetycznych oraz wokół elementów

liniowych infrastruktury technicznej w podakwenach infrastrukturalnych.

W akwenach o funkcji podstawowej transport, zgodnie z podejściem ostrożnościowym, (inaczej przezornościowym, zob. zasada przezorności), wprowadzono szczegółowe zakazy i ograniczenia w celu zapewnienia ekologicznej funkcji tarlisk i przeżywalności wczesnych stadiów rozwojowych ryb komercyjnych w obszarach, gdzie materiał planistyczny wskazuje na dobre warunki dla tarła i podchowu tych ryb.

W akwenach o funkcji podstawowej transport, w podakwenach przeznaczonych na zabezpieczenie nagromadzeń piasku do sztucznego zasilania brzegu morskiego, wprowadzono ograniczenia mające na celu zagwarantowanie wykorzystania tych zasobów dla ochrony brzegu morskiego.

Zgodnie z podejściem przezornościowym w akwenach, w których zgromadzony materiał planistyczny wskazuje na fakt liczego gromadzenia się ptaków, wprowadzono szczegółowe ograniczenia prac i działań zakłócających ich dobrostan w okresie liczego występowania ptaków zimujących i odpoczywających w trakcie migracji.

Wprowadzono także zakaz odkładania urobku tak, aby nie zmniejszać głębokości tych akwenów w strefie blisko brzegu.

Zostało wydzielonych **12 akwenów o funkcji podstawowej funkcjonowanie portu lub przystani** tak, aby zapewnić przestrzeń do realizacji priorytetowych kierunków Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), tj. rozwoju portów morskich, konkurencyjnego transportu morskiego oraz poprawy bezpieczeństwa i ochrony żeglugi.

W niektórych akwenach dopuszczono funkcje, które mogą pozostawać w zgodności z funkcjonowaniem portów i przystani, tj. obronność i bezpieczeństwo państwa, transport i ochronę brzegu morskiego (te trzy funkcje pozostają w ścisłym związku z funkcją podstawową), a także rybołówstwo, turystykę, sport i rekreację, infrastrukturę techniczną, dziedzictwo kulturowe; badania

naukowe oraz wznoszenie sztucznych wysp i konstrukcji zapewniających bezpieczny dostęp do portów i przystani, ich rozbudowę lub służących celom turystyki morskiej i nadmorskiej.

Został wydzielony **1 akwen** w dwóch wariantach (zależnie od ostatecznej lokalizacji elektrowni jądrowej), o **funkcji podstawowej infrastruktura techniczna**, aby zapewnić możliwość poboru i zrzutu wód chłodzących oraz obsługi transportowej przyszłej elektrowni jądrowej, położonej w obszarze nadmorskim. Celem wydzielenia jest wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem poprawy stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu, zapewnienie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza, w tym spójne zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi.

Ochrona brzegu morskiego w Helu

W akwencie tym zostały dopuszczone funkcje synergiczne w stosunku do infrastruktury technicznej elektrowni jądrowej, tj. transport, sztuczne wyspy i konstrukcje, funkcjonowanie portu lub przystani (infrastruktura portowa i okołoportowa) i badania naukowe.

Dopuszczona została także funkcja obronność i bezpieczeństwo państwa, gdyż w akwencie funkcjonuje tor wodny Marynarki Wojennej.

Dopuszczono także funkcje, które mogą pozostawać w zgodności z rozwojem infrastruktury technicznej, tj. dziedzictwo kulturowe, rybołówstwo, turystyka, sport i rekreacja, ochrona brzegu morskiego oraz sztuczne wyspy i konstrukcje. Dopuszczenie wynika z faktu, że nie przesądzona została ostateczna lokalizacja elektrowni jądrowej, stąd akwen pod jej infrastrukturę obejmuje obszary, które nie zostaną wykorzystane na rzecz funkcji podstawowej. Dlatego dopuszczono dodatkowo funkcje typowe dla akwenów przybrzeżnych i ważne dla rozwoju gmin nadmorskich.

Wprowadzono ograniczenia dotyczące układania infrastruktury technicznej tak, aby zmniejszyć ich negatywny wpływ na utrzymywanie systemu ochrony brzegów morskich w stanie zapewniającym wymagane prawem bezpieczeństwo brzegu morskiego.

W celu ochrony infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami wprowadzono także ograniczenia odnoszące się do sposobów prowadzenia badań naukowych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na morzu wprowadzono także wymóg ustanowienia stref bezpieczeństwa ograniczających możliwość kotwiczenia wokół kolektorów i kabli energetycznych.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym wprowadzono ograniczenia w celu zapewnienia ekologicznej funkcji tarlisk i przeżywalności wczesnych stadiów rozwojowych ryb komercyjnych w obszarach, gdzie materiał planistyczny wskazuje na dobre warunki dla tarła i podchowu tych ryb.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym ze względu na to, że zgromadzony materiał planistyczny wskazuje na fakt liczego gromadzenia się ptaków, wprowadzono ograniczenia prac i działań zakłócających ich dobrostan w okresie liczego występowania ptaków zimujących i odpoczywających w trakcie migracji. Zakazy te odnoszą się przede wszystkim do ochrony brzegów morskich i do wznoszenia sztucznych wysp i konstrukcji towarzyszących budowie elektrowni jądrowej.

Zostały wydzielone **24 akwenty o funkcji rezerwa dla przyszłego rozwoju** tak, aby zapewnić przestrzeń dla realizacji celu oszczędnego korzystania z przestrzeni, pozostawiającego możliwie wiele miejsca na przyszłość, w tym również nieznanie obecnie, sposoby korzystania z morza.

W siedemnastu z tych akwenów dopuszcza się konstrukcje służące poszukiwaniu, rozpoznawaniu złóż węglowodorów i wydobywaniu węglowodorów ze złóż. Funkcja ta została dopuszczona we wszystkich akwenach o funkcji podstawowej rezerwa dla przyszłego rozwoju położonych poza morzem terytorialnym. Ograniczenie funkcji do wskazanych podakwenów wynika z potrzeb minimalizacji konfliktów z turystyką nadmorską ważną dla rozwoju gmin nadmorskich, gdyż platformy to obiekty negatywnie wpływające na stan morskiego krajobrazu. Rozwiązanie to ma również zapewnić zrównoważony rozwój w sektorze morskim, koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza oraz spójne zarządzanie obszarami morskimi. Materiał planistyczny wskazuje na wysoki stopień ryzyka zanieczyszczenia obszarów przybrzeżnych rozlewami olejowymi w wyniku zdarzeń losowych z udziałem platform posadowionych blisko brzegu. W tych siedemnastu akwenach dopuszczono także funkcję akwakultura jako synergiczną do wydobywania węglowodorów ze złóż pod warunkiem zachowania tej synergii jako wtórnej funkcji w stosunku do wydobycia. Funkcja wznoszenie sztucznych wysp i konstrukcji na rzecz akwakultury została ograniczona w czasie, aby zmniejszyć skalę konfliktów. Rozwiązanie to ma również umożliwić oszczędne korzystanie z przestrzeni morskiej pozostawiające możliwie wiele miejsca na przyszłość, w tym również nieznanie obecnie, sposoby korzystania z morza oraz zapewnienie koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza.

Wprowadzono szczegółowe zakazy i ograniczenia dotyczące układania infrastruktury technicznej podlegającej polskiej jurysdykcji tak, aby zmniejszyć obszar zajęty na ten cel i zmniejszyć ryzyko awarii w wyniku kotwiczenia lub uprawiania rybołówstwa oraz ryzyko utraty narzędzi połowowych i zachować jak najwięcej przestrzeni dla przyszłego rozwoju. Z zakazów tych wyłączone światłowody, gdyż nie powodują one kolizji z żeglugą i rybołówstwem, a trudno przewidzieć ich lokalizacje.

W celu ochrony infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami wprowadzono także ograniczenia odnoszące się do sposobów prowadzenia badań naukowych, wznoszenia sztucznych wysp i konstrukcji, kotwiczenia oraz poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na morzu wprowadzono także wymóg ustanowienia stref bezpieczeństwa ograniczających możliwość kotwiczenia wokół rurociągów i kabli energetycznych oraz wokół elementów liniowych infrastruktury technicznej w podakwenach infrastrukturalnych.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym wprowadzono ograniczenia w celu zapewnienia ekologicznej funkcji tarlisk i przeżywalności wczesnych stadiów rozwojowych ryb komercyjnych w obszarach, gdzie materiał

planistyczny wskazuje na dobre warunki dla tarła i podchowu tych ryb.

Zostało wydzielonych **5 akwenów o funkcji podstawowej obronności i bezpieczeństwa państwa**, aby zapewnić przestrzeń dla realizacji celu zapewnienia obronności i bezpieczeństwa państwa. Akweny te obejmują jedynie poligony morskie i lądowo-morskie sił zbrojnych RP, które są strefami zamkniętymi dla rybołówstwa i żeglugi.

Zostało wydzielonych **6 akwenów o funkcji podstawowej ochrona środowiska i przyrody** w celu zapewnienia integralności przestrzennej najbardziej cennym obszarom morskim pod względem wartości przyrodniczych. Akweny te obejmują morskie obszary dwóch parków narodowych Wolińskiego Parku Narodowego i Słowińskiego Parku Narodowego, morską część rezerwatu Beka (tj. część rezerwatu położoną w obszarach morskich), międzynarodową ostoję ptaków nieobjętą

obszarową formą ochrony Wschodnie Wody Przygraniczne oraz obszary Ławicy Odrzańskiej i Ławicy Słupskiej. Obie ławice stanowią kluczowe miejsca odpoczynku ptaków migrujących i z powodu narastających presji wynikających z użytkowania sąsiadujących obszarów morskich (energetyka wiatrowa, transport, obronność) powinny być chronione również zapisami planu. Nie wyznaczono akwenów z funkcją podstawową ochrona środowiska i przyrody dla pozostałych obszarów Natura 2000, gdyż przygotowywane plany ochrony Natura 2000 zapewnią w tych obszarach zachowanie ich wartości przyrodniczych, a ze zgromadzonych materiałów planistycznych wynika, że integralność przestrzenna w tym zakresie odgrywa mniejsze znaczenie. Celem tego jest niepowielanie wysiłków administracyjnych.

Stacja Morska Uniwersytetu Gdańskiego

W akwenach tych dopuszczono funkcje niewpływające w sposób znacząco negatywny na ochronę środowiska i przyrody, tj. rybołówstwo, turystykę, sport i rekreację, dziedzictwo kulturowe i badania naukowe z wyłączeniem rezerwatu Beka, gdzie nie dopuszczono rybołówstwa ze względu na przepisy odrębne. W parkach narodowych funkcje te są regulowane przepisami odrębnymi. Po przyjęciu planów ochrony Natura 2000 funkcje te mogą być dodatkowo ograniczone, co pozostaje w zgodzie z funkcją podstawową.

Zostało wydzielonych **7 akwenów o funkcji podstawowej poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż**. Celem wydzielenia jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz wsparcie zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. W tych siedmiu akwenach dopuszczono funkcje, które mogą pozostawać w zgodności z poszukiwaniem, rozpoznawaniem

złóż kopaliny oraz wydobywaniem kopaliny ze złóż, tj. rybołówstwo, turystykę, sport i rekreację, dziedzictwo kulturowe, badania naukowe.

Zostało wydzielonych **7 akwenów o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej**. Celem wydzielenia jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz zwiększenie udziału źródeł niskoemisyjnych w produkcji energii w Polsce, co skutkuje wsparciem zrównoważonego rozwoju w sektorze morskim, z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych oraz poprawy odporności na zmiany klimatu. W akwenach tych dopuszczono pozyskiwanie energii z wiatru, gdyż według zebranych materiałów planistycznych inne formy pozyskiwania energii odnawialnej w polskich obszarach morskich w najbliższym czasie nie osiągną dojrzałości technologicznej. Wybrano akweny najbardziej predestynowane do pozyskiwania energii odnawialnej według zgromadzonych materiałów planistycznych oraz te, dla których zostały wydane prawomocne pozwolenia lokalizacyjne. W akwenach tych została dopuszczona funkcja, która może pozostawać w zgodności z pozyskiwaniem energii odnawialnej, tj. badania naukowe.

Dodatkowo w akwenach tych zostały dopuszczone funkcje synergiczne do pozyskiwania energii odnawialnej, tj. infrastruktura techniczna oraz sztuczne wyspy i konstrukcje. Układanie infrastruktury ograniczono do sposobów umożliwiających bezpieczne używanie sieci stawnych kotwiczonych tak, aby zapewnić koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza.

Dopuszczono także funkcję akwakultura, zgodnie z wymogiem oszczędnego korzystania z przestrzeni, pozostawiającego możliwie wiele miejsca na przyszłe sposoby zagospodarowania obszarów morskich. Akwakultura według zebranego materiału planistycznego może wykorzystywać ten sam akwen, wyłączony dla wielu innych funkcji, bez uszczerbku dla funkcji podstawowej. Współużytkowanie zmniejsza areał obszarów morskich trwale zagospodarowanych.

Dopuszczono także funkcję poszukiwania i rozpoznawania złóż kopaliny oraz wydobywania kopaliny ze złóż, jednak we wszystkich akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwanie energii odnawialnej zakazano posadawiania sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń służących do wydobywania węglowodorów. Wydobycie może być więc prowadzone albo z miejsc położonych poza akwenami albo bez wykorzystania sztucznych wysp i konstrukcji. Rozwiązanie to ma zapewnić koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza oraz spójne zarządzanie obszarami morskimi.

Funkcja wznoszenie sztucznych wysp i konstrukcji na rzecz akwakultury została ograniczona do sytuacji, gdy istnieje platforma wydobywcza (najpierw musi

powstać platforma wydobywcza, a potem konstrukcje służące akwakulturze), aby zmniejszyć skalę konfliktów i zapewnić koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza.

Celem zmniejszenia skali i intensywności konfliktów przestrzennych (realizacja celu zapewnienia koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza) dopuszczone zostały także inne funkcje, tj. dziedzictwo kulturowe, transport, rybołówstwo, turystyka, sport i rekreacja. Sformułowane zostały jednak ograniczenia w ich zakresie wynikające z wymogów funkcji podstawowej.

W celu ochrony infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami w akwenach wprowadzono ograniczenia odnoszące się do sposobów prowadzenia badań naukowych, wznoszenia sztucznych wysp i konstrukcji, poszukiwania i rozpoznawania złóż kopaliny oraz wydobywania kopaliny ze złóż.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na morzu wprowadzono także wymóg ustanowienia stref bezpieczeństwa ograniczających możliwość kotwiczenia wokół elementów liniowych infrastruktury technicznej w podakwenach infrastrukturalnych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa morskiego wprowadzono także wymóg ograniczenia decyzjami dyrektorów urzędów morskich żeglugi i wykonywania rybołówstwa wokół sztucznych wysp i konstrukcji odpowiednio do poszczególnych faz wznoszenia morskich elektrowni wiatrowych. Zakazy te wynikają z analizy doświadczeń innych krajów, tj. z zebranych materiałów planistycznych.

Zgodnie z podejściem przezornościowym w akwenach, gdzie materiał planistyczny wskazuje na dobre warunki dla tarła i podchowu ryb komercyjnych, wprowadzono ograniczenia w celu zapewnienia ekologicznej funkcji tarlisk i przeżywalności wczesnych stadiów rozwoju tych ryb.

Został wydzielony **1 akwen o funkcji podstawowej uwarunkowany środowiskowo rozwój lokalny**, aby zapewnić integralność przestrzenną cennego obszaru morskiego pod względem wartości przyrodniczych i umożliwić zrównoważone wykorzystanie tych walorów przez człowieka. Uwarunkowany środowiskowo rozwój lokalny obejmuje działania na rzecz zachowania tradycji i utrzymania lokalnych podstaw rozwoju społecznego i gospodarczego małych gmin nadmorskich, wykorzystujące walory kulturowe i zachowujące środowisko naturalne.

Celem wydzielenia jest realizacja jednego z elementów podejścia ekosystemowego, tj. trwałego i zrównoważonego użytkowania zasobów i usług ekosystemowych przez obecne i przyszłe pokolenia.

W akwencie tym zostały dopuszczone funkcje synergiczne w stosunku do rozwoju lokalnego uwarunkowanego

środowiskowo, tj. rybołówstwo, dziedzictwo kulturowe, turystyka, sport i rekreacja oraz związane z nią sztuczne wyspy i konstrukcje (tj. głównie pomosty), badania naukowe, infrastruktura techniczna, funkcjonowanie portu lub przystani, ochrona brzegu morskiego i transport.

W akwenu dopuszczono także akwakulturę, służącą w szczególności poprawie stanu środowiska wód morskich, tj. opartą na hodowli makroglonów i małży.

W akwenu dopuszczono także funkcję obronność i bezpieczeństwo państwa celem zapewnienia właściwego funkcjonowania torów wodnych i poligonów Marynarki Wojennej.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym dopuszczono jedynie działania ochrony brzegu przewidziane w Programie ochrony brzegów morskich lub wynikające z przepisów wydanych na podstawie ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Zgodnie z podejściem przezornościowym, ze względu na to, że materiał planistyczny wskazuje na unikatowe wartości przyrodnicze Ryfu Mew, zakazano na nim prowadzenia akwakultury, tworzenia kąpielisk oraz miejsc wykorzystywanych do kąpeli, wodowania, cumowania i kotwiczenia jednostek pływających, jak również zakazano pozyskiwania piasku w sposób stwarzający zagrożenia dla Ryfu Mew. Obszar Ryfu Mew jest określony w ramach prac nad planem obszaru Natura 2000 Zatoka Pucka i Półwysep Helski, jako podwodny, piaszczysty wał o długości około 12 km, będący pozostałością dawnej mierzi od Cypla Rewskiego w kierunku Półwyspu Helskiego o niewielkiej szerokości z powierzchnią szczytową ograniczoną izobatą 1 m.

Został wydzielony **1 akwen o funkcji podstawowej wielofunkcyjny rozwój gospodarczy** celem zwiększenia udziału sektora gospodarki morskiej w PKB, wzrostu zatrudnienia w gospodarce morskiej, wzmocnienia pozycji polskich portów morskich, zwiększenia konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienia koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza. Wielofunkcyjny rozwój gospodarczy ma na celu zapewnienie jednoczesnego rozwoju takich funkcji gospodarczych, jak: turystyka, transport, rybołówstwo, ochrona brzegu morskiego, infrastruktura portowa i ochrona środowiska i przyrody.

W akwenu tym zostały dopuszczone funkcje konstytuujące wielofunkcyjny rozwój gospodarczy, tj. transport, turystyka, sport i rekreacja, sztuczne wyspy i konstrukcje (tj. konstrukcje służące turystyce, rekreacji oraz uprawianiu sportu), infrastruktura techniczna o zróżnicowanym profilu i charakterze, funkcjonowanie portu lub przystani, akwakultura, rybołówstwo, badania naukowe i ochrona brzegu morskiego. Dopuszczono

także funkcje dziedzictwo kulturowe, gdyż zebrany materiał planistyczny wskazuje na szczególne nagromadzenie obiektów zabytkowych w tym akwenu.

W akwenu tym zostało dopuszczone również poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż z wykluczeniem wydobywania kopalin metodą odkrywkową lub innymi metodami zagrażającymi systemowi ochrony brzegu. Zakazano także posadawiania sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń służących do wydobywania węglowodorów. Wydobycie może być więc prowadzone albo z miejsc położonych poza akwenami albo bez wykorzystania sztucznych wysp i konstrukcji stanowiących przeszkody nawigacyjne i obiekty negatywnie wpływające na stan morskiego krajobrazu.

Rozwiązanie to ma zapewnić zrównoważony rozwój w sektorze morskim, koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza oraz spójne zarządzanie obszarami morskimi.

W akwenu tym została dopuszczona także funkcja obronność i bezpieczeństwo państwa ze względu na znaczenie tego akwenu dla Marynarki Wojennej i intensywne wykorzystywanie go w różnych aspektach przez Siły Zbrojne RP.

Wprowadzono zakaz lokalizacji sztucznych wysp i konstrukcji, infrastruktury oraz prowadzenia akwakultury, badań naukowych lub poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż uniemożliwiających lub istotnie pogarszających bezpieczny dostęp do portów i przystani tak, aby zapewnić warunki do realizacji priorytetowych kierunków

Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030), tj. rozwoju portów morskich oraz poprawy bezpieczeństwa i ochrony żeglugi.

Aby umożliwić rozwój wielofunkcyjny, zapewniono także ochronę nagromadzeń piasków przeznaczonych do sztucznego zasilania brzegu morskiego i ograniczono prace i działania naruszające system ochrony brzegów morskich. Służy to poprawie odporności na zmiany klimatu i zapewnia bezpieczeństwo działań gospodarczych prowadzonych na lądzie.

Wprowadzono szczegółowe zakazy i ograniczenia dotyczące układania infrastruktury technicznej tak, aby zmniejszyć obszar zajęty na ten cel i zmniejszyć ryzyko awarii w wyniku kotwiczenia lub uprawiania rybołówstwa oraz ryzyko utraty narzędzi połowowych.

W celu ochrony infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami wprowadzono także ograniczenia odnoszące się do sposobów prowadzenia badań naukowych i akwakultury, poszukiwania, rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż oraz posadawiania sztucznych wysp i konstrukcji.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na morzu wprowadzono także wymóg ustanowienia stref bezpieczeństwa ograniczających możliwość kotwiczenia wokół elementów liniowych infrastruktury technicznej w podakwenach infrastrukturalnych.

Zostało wydzielonych **11 akwenów** (w tym dwa w dwóch wariantach ze względu na brak ostatecznej decyzji o lokalizacji elektrowni jądrowej) o **funkcji podstawowej ochrona brzegu morskiego** tak, aby zapewnić spójne

zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi. Akweny te zostały tak wydzielone, aby znajdowały się one pod jurysdykcją jednego dyrektora urzędu morskiego, będącego organem realizującym ochronę brzegu morskiego.

W akwenach tych dopuszczono funkcje, które mogą pozostawać w zgodności z ochroną brzegu morskiego, tj. rybołówstwo; transport; dziedzictwo kulturowe; funkcjonowanie portu lub przystani i badania naukowe.

Półwysep Helski

Kierując się potrzebą zwiększenia udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrostu zatrudnienia w gospodarce morskiej, a w szczególności zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju gmin nadmorskich, dopuszczono także turystykę, sport i rekreację oraz sztuczne wyspy i konstrukcje jej służące.

Ograniczono jednak te dwie funkcje tak, aby nie zagrażały systemowi ochrony brzegów morskich. Służą to poprawie odporności na zmiany klimatu i zapewnia bezpieczeństwo działań gospodarczych prowadzonych na lądzie.

Podobnemu ograniczeniu podlegają również inne funkcje, co wynika z prymatu przyjętej w tych akwenach funkcji podstawowej.

W akwenach o funkcji podstawowej ochrona brzegu morskiego zostało dopuszczone również poszukiwanie, rozpoznawanie złóż kopalin oraz wydobywanie kopalin ze złóż z wykluczeniem wydobywania kopalin metodą odkrywkową lub innymi metodami zagrażającymi systemowi ochrony brzegu.

Zakazano także posadawiania sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń służących do wydobywania węglowodorów. Wydobywanie może być więc prowadzone albo z miejsc położonych poza akwenami albo bez wykorzystania sztucznych wysp i konstrukcji, gdyż one negatywnie wpływają na stan morskiego krajobrazu. Rozwiązanie to ma zapewnić

zrównoważony rozwój w sektorze morskim, koordynację działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza oraz spójne zarządzanie obszarami morskimi.

Ze względu na potrzebę spójnego zarządzania obszarami morskimi i nadmorskimi, w akwenach o funkcji podstawowej ochrona brzegu morskiego dopuszczono funkcję infrastruktura techniczna ograniczoną przede wszystkim do wylotów urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania ścieków lub wód do wód morskich oraz poboru wody morskiej na cele komunalne. Dopuszczono także inne elementy infrastruktury liniowej wymagające wyprowadzenia na brzeg jako kontynuację przebiegu systemu korytarzy infrastrukturalnych obejmującego wiele innych akwenów.

Wprowadzono szczegółowe zakazy i ograniczenia dotyczące miejsc i sposobów układania infrastruktury technicznej tak, aby zmniejszyć obszar zajęty na ten cel i zmniejszyć ryzyko awarii w wyniku kotwiczenia lub uprawiania rybołówstwa oraz ryzyko utraty narzędzi połowowych. Zmniejszono szerokość korytarzy infrastrukturalnych do 2 km, gdyż i tak nowe elementy infrastruktury technicznej powinny być układane pod dnem morskim. Z zakazów tych wyłączono światłowody, gdyż nie powodują one kolizji z żegluga i rybołówstwem, a trudno przewidzieć ich lokalizację.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym wprowadzono ograniczenia w celu zapewnienia ekologicznej funkcji tarlisk i przeżywalności wczesnych stadiów rozwojowych ryb komercyjnych w obszarach, gdzie materiał planistyczny wskazuje na dobre warunki dla tarła i podchowu tych ryb.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym w akwenach, w których materiał planistyczny wskazuje na dobre warunki dla lęgu ptaków, w okresie lęgowym, we wskazanych miejscach, wprowadzono ograniczenia prac i działań zakłócających lęg ptaków.

Zgodnie z podejściem ostrożnościowym w akwenach, w których zgromadzony materiał planistyczny wskazuje na fakt liczego gromadzenia się ptaków, wprowadzono ograniczenia prac i działań zakłócających ich dobrostan w okresie liczego występowania ptaków zimujących i odpoczywających w trakcie migracji.

Na podstawie zgromadzonego materiału planistycznego wyznaczono podakweny o szczególnym znaczeniu dla dobrostanu ichtiofauny i wprowadzono w nich ograniczenia prac i działań zaburzających drożność przepływu, co służy realizacji celu trwałego i zrównoważonego rozwoju zasobów morskich i wynika z zastosowania podejścia ekosystemowego.

2.7.3. USTALENIA WIĄŻĄCE SAMORZĄDY WOJEWÓDZTW ORAZ GMIN

Ustalenia wiążące samorządy województw oraz gmin zostały ujęte w kartach akwenów przylegających do linii brzegu. Mają one na celu zapewnienie drożności korytarzy migracji organizmów dwuśrodowiskowych, zapewnienie zrównoważonego rozwoju turystyki, sportu i rekreacji, a także umożliwienie wyprowadzenia na ląd infrastruktury technicznej z polskich obszarów morskich w sposób nienaruszający właściwego stanu ochrony brzegu morskiego. Ustalenia te służą zapewnieniu koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza oraz poprawy spójności zarządzania obszarami morskimi i nadmorskimi. Zapewnienie drożności korytarzy migracji organizmów dwuśrodowiskowych służy realizacji zrównoważonego rozwoju zasobów morskich i wynika z zastosowania podejścia ekosystemowego. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju turystyki, sportu i rekreacji wynika z potrzeb rozwojowych gmin nadmorskich oraz z konieczności poprawy odporności na zmiany klimatu. Napływ turystów przyczyni się do wsparcia rozwoju w sektorze morskim z uwzględnieniem aspektów gospodarczych i społecznych, jak również zwiększenia udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrostu zatrudnienia w gospodarce morskiej. Ograniczenia przestrzenne w tym zakresie wprowadzone rozstrzygnięciami planu wynikają z wymogów ochrony środowiska i przyrody oraz potrzeby zapewnienia odporności na zmiany klimatu. W założeniu ograniczone do wybranych miejsc na brzegu morskim wyprowadzenie na ląd infrastruktury technicznej służy nie pogarszaniu odporności na zmiany klimatu dzięki uwzględnieniu w procesie inwestycyjnym wymogu właściwego stanu systemu ochrony brzegów morskich oraz zmniejsza skalę konfliktów przestrzennych.

Urząd Morski w Gdyni

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

3. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM (SYLWIA MROZOWSKA, BARBARA KIJEWSKA)

3.1. ANALIZA SPOŁECZNA MORSKIEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

W perspektywie nauk społecznych przestrzeń morską ma bardzo szerokie znaczenie. Inne problemy z nią związane stara się rozwiązać politolog, ekonomista (klasyczne podejście ekonomiczne; Zaucha 2018), prawnik, geograf, psycholog czy też socjolog, którzy są przedstawicielami nauk społecznych. Pod pojęciem społecznej analizy planu zagospodarowania przestrzeni morskiej przyjmuje się przede wszystkim jej socjologiczne ujęcie. Istotną jest też perspektywa politologiczna. Jest to związane z tym, że uwaga skoncentrowana jest na konflikcie społecznym zaś paradygmat konfliktu jest mocno zakorzeniony w obydwu tych dyscyplinach nauk społecznych. Wymaga to również psychologicznego ujęcia

percepcji ryzyka, z wykorzystaniem modelu wzmocnienia społecznego w odniesieniu do ryzyka.

Analizowane zagadnienia dotyczą obszarów społecznej aktywności w przestrzeni morskiej oraz interesariuszy polskiego planu zagospodarowania przestrzeni morskiej. Przestrzeń morską obejmuje wiele aktywności społecznych. Począwszy od tych, które tworzą miejsca pracy, pozwalają na prowadzenie działalności gospodarczej, uzyskiwanie odpowiednich dochodów, ale też spędzanie czasu wolnego i kontakt z naturą oraz kulturą. Społeczna wartość morza zawiera również element niematerialny, który można określić jako korzyści estetyczne czy wartości duchowe.

Aby zrozumieć społeczną perspektywę morskich planów zagospodarowania przestrzennego należy wziąć pod uwagę wielość czynników, w tym uwzględnić przywiązanie ludzi do morza, ich percepcję i emocje z morzem związane, wrażliwość społeczną na zmiany otoczenia (Kannen 2016), w tym charakter przestrzeni, w której mieszkają od pokoleń. W literaturze przedmiotu wyróżnia się wiele aktywności człowieka związanych z morzem (zob. tabela 1).

Tabela 1. Sposoby wykorzystania przestrzeni morskiej przez człowieka

Połowy komercyjne (różne metody połowów) Połowy handlowe Akwakultura morska Połowy rekreacyjne (różne metody połowów) Rekreacja: żeglarstwo Rekreacja: prywatne jednostki pływające Rekreacja: nurkowanie z akwalungiem Rekreacja: obserwowanie dzikiej przyrody Transport morski: statki towarowe Transport morski: cysterny Transport morski: przewozy skroplonego gazu ziemnego (LNG) Transport morski: statki wycieczkowe	Transport morski Pogłębianie portu Utylizacja urobku czerpalnego Lotniska Zakłady przemysłowe Terminale do skroplonego gazu ziemnego (LNG) Eksploracja ropy i gazu na morzu Rozwój morskich rynków ropy i gazu Kable, rurociągi, linie przesyłowe Wydobywanie piasku i żwiru Farmy wiatrowe Morska energia odnawialna: fale, pływy, wiatr Odnawialna energia: pływowy Energia odnawialna: prądy Instalacje do odsalania oceanów Miejsca sekwestracji węgla Operacje wojskowe Ścisłe chronione rezerwy morskie Wielokrotne korzystanie z parków morskich Badania naukowe Ochrona kulturowa i historyczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ch. Ehler, F. Douvere, *Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management*, 2009, s. 55.

3.2. INTERESARIUSZE

Na problematykę włączania interesariuszy możemy spojrzeć z perspektywy partycypacji społecznej i metod wpływu jej uczestników na ostateczne decyzje. Klasyczna drabina partycypacji Arnsteina zaczyna się od dostarczania informacji poprzez konsultacje, włączenie grup docelowych, partnerstwo, reprezentację interesów, delegację mocy decyzyjnej aż po kontrolę społeczną i samoorganizację (Arnstein 1969). Inna propozycja – drabina partycypacji Weidemanna i Femersa obejmuje siedem etapów zaangażowania: prawo do bycia poinformowanym, informowanie opinii publicznej, prawo do sprzeciwu, ograniczone uczestnictwo, udział społeczeństwa w określaniu celów i uczestników, udział społeczeństwa w ocenie ryzyka i rekomendowaniu rozwiązań, udział społeczeństwa w ostatecznej decyzji, partycypacja społeczna (Wiedemann i inni 1993). Etapy te stanowią części tego samego procesu stąd w wielu przypadkach rozpoczęcie kolejnego jest uzależnione od zakończenia wcześniejszego etapu. Autorzy drabiny partycypacji podkreślają współzależność pomiędzy stopniem zaangażowania a dostępnością informacji. Wzrost zaangażowania może następować w związku ze wzrostem informacji i praw obywatelskich. Ponadto uważają, że angażowanie wszystkich interesariuszy na wszystkich etapach procesu partycypacji nie jest zasadne ani konieczne.

Na każdym z poziomów partycypacji wyróżnić można różnorodne metody partycypacji. Informacja może być przekazywana za pomocą: ogłoszeń w oficjalnych dziennikach

urzędowych, publicznej prezentacji projektów czy planów, publicznych wystaw, ulotek, broszur, biuletynów, komunikatów i konferencji prasowych, za pomocą lokalnego radia i telewizji, stron, portali internetowych, wystaw czy happeningów. Konsultacje obejmują nie tylko sondaże czy obserwacje terenu i wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami, ale również mapowania, okrągłe stoły, spotkania dyskusyjne w urzędach, rozmowy telefoniczne i spotkania osobiste, głosowania internetowe, fora obywatelskie. Współdecydowanie obejmuje metody warsztatowe, grupy robocze, spotkania poświęcone planowaniu społecznościowemu, okrągłe stoły, głosowania internetowe. Częściowa delegacja mocy decyzyjnej odbywa się za pomocą: zespołów doradztwa społecznego, społecznościowego tworzenia wizji czy referendum, które również jest metodą kontroli obywatelskiej. Ponadto do metod partycypacji zaliczamy: panele społeczne, konferencje przyszłości, *world cafe* i inne (Stakeholder involvement techniques. Short Guide and Annotated Bibliography, Nuclear Energy Agency OECD 2004, <https://www.oecd-nea.org/rwm/reports/2004/nea5418-stakeholder.pdf>; Rzeki w miastach – przestrzenie pełne życia, REURIS, Katowice-Stuttgart 2011, http://reuris-f.gig.eu/downloads/REURIS_Podrecznik.pdf).

Interesariuszami morskich planów zagospodarowania przestrzennego nazywamy jednostki, grupy czy organizacje, które w sposób bezpośredni lub pośredni są lub będą „dotknięci” działaniami związanymi z MSP. Tabela 2 przedstawia interesariuszy MSP zidentyfikowanych w projekcie BaltSeaPlan.

Tabela 2. Interesariusze MSP.

GRUPY	SEKTORY
Mali przedsiębiorcy	Rybołówstwo
Średni przedsiębiorcy	Produkcja morska – energia
Duży przedsiębiorcy	Piasek i żwir
Naukowcy	Kable i rurociągi
Małe organizacje pozarządowe	Ochrona i ochrona przyrody
Średnie organizacje pozarządowe	Transport (w tym przewóz morski, rozbudowa portu)
Duże organizacje pozarządowe	Turystyka i wypoczynek
Wybierani urzędnicy (lokalni)	Wojsko
Wybierani urzędnicy (krajowi)	Wydobycie ropy i gazu
Przedstawiciele administracji publicznej (lokalni)	
Przedstawiciele administracji publicznej (krajowe)	
Przedstawiciele administracji publicznej (regionalny).	
Działacze z branży rekreacja i turystyka	
Mieszkańcy obszarów przybrzeżnych	
Opinia publiczna	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ch. Ehler, F. Douvère. Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management. Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO 2009.

Przyczyny włączenia interesariuszy do MSP przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Przyczyny włączenia interesariuszy do MSP.

● Aby zachęcić do „posiadania” planu zagospodarowania przestrzennego, wzbudzić zaufanie między interesariuszami i decydentami oraz zachęcić do dobrowolnego przestrzegania zasad i przepisów ● Aby lepiej zrozumieć złożoność (przestrzenną, czasową i inną) obszaru zarządzania morskiego ● Aby lepiej zrozumieć wpływ człowieka na obszar zarządzania ● Pogłębić wzajemne i wspólne zrozumienie problemów i wyzwań w obszarze zarządzania ● Aby lepiej zrozumieć podstawowe (często zorientowane na sektor) pragnienia, spostrzeżenia i zainteresowania, które stymulują i / lub zakazują integracji polityk w obszarze zarządzania ● Zbadać istniejącą i potencjalną zgodność i / lub konflikty celów wielokrotnego wykorzystania w obszarze zarządzania ● Generowanie nowych opcji i rozwiązań, które mogą nie być rozpatrywane indywidualnie ● Rozszerzenie i dywersyfikacja potencjału zespołu planowania, w szczególności poprzez integrację informacji drugorzędnych i trzeciorzędnych (np. lokalna wiedza i tradycje)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ch. Ehler, F. Douvère, Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management. Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO 2009, p. 44.

Za skuteczne angażowanie interesariuszy uważa się takie które: opiera się na zobowiązaniu do przestrzegania zasad standardu AA1000; ma jasno określony zakres; ma uzgodniony proces decyzyjny; skupia się na zagadnieniach istotnych dla organizacji i/lub interesariuszy; tworzy możliwości dialogu; jest zintegrowane z systemem zarządzania; jest przejrzyste; zawiera procedury odpowiednie z punktu widzenia zaangażowanych interesariuszy; jest przeprowadzone we właściwym czasie; jest elastyczne i uwzględnia sugestie z zewnątrz.

Standard AA1000 Zaangażowanie interesariuszy (SES 2011) – prezentuje proces i komponenty zaangażowania interesariuszy oraz wyjaśnia kwestie integracji zasad AccountAbility z strategiami i działaniami operacyjnymi organizacji oraz miejsca zaangażowania. Główna część

standardu prezentuje cztery etapy procesu zaangażowania interesariuszy (SES 2011) oraz opisuje: jak ustanowić zobowiązania do zaangażowania interesariuszy; jak zintegrować zaangażowanie zaangażowania i grono interesariuszy nim objętych; oraz mechanizmy, które pozwolą na skuteczne zaangażowanie, realizujące zasadę włączenia (SES 2011).

Liczne projekty w ramach, których realizowano włączenie interesariuszy wskazują, że dzielenie się informacjami z interesariuszami o procesie planowania bez szkania wyraźnego wkładu jest sposobem zapewnienia legitymacji dla zasadniczo niedemokratycznych procesów. Krytycy procesów partycypacyjnych wskazują, że proces „legitymizacji” nie dotyczy wzmocnienia demokratycznego charakteru procesu decyzyjnego, ale jest

wykorzystywany do kooptacji społeczeństwa w celu realizacji programów elitarnych podmiotów (Zauchy, Gee 2019). Same konsultacje poszukują wkładu interesariuszy bez obowiązku ich uwzględniania, dopiero współpraca (wspólne planowanie – *collaborative planning*) angażuje interesariuszy w interaktywny dialog, który włącza poglądy interesariuszy do decyzji zarządczych poprzez poszukiwanie zgody i aprobaty interesariuszy.

3.3. KONFLIKTY SPOŁECZNE

3.3.1. KONFLIKTY PRZESTRZENNE

Konflikt społeczny to proces wzajemnego oddziaływania na siebie podmiotów, w którym występuje faktyczna bądź wymagowana niezgodność celów i interesów. Oddziaływanie to zmierza do wymuszenia zmiany podjętych lub planowanych czynności drugiej strony (Słaboń 2008).

Konflikty na tle użytkowania obszarów są istotne dla gospodarki przestrzennej i planowania przestrzennego, jeśli spełniają następujące kryteria: dotyczą przyszłego użytkowania dóbr środowiskowych przez uczestników gospodarki przestrzennej; o ich powstaniu i przebiegu decyduje przede wszystkim przyszyły sposób zagospodarowania konkretnego fragmentu powierzchni ziemi; niezgodne interesy i wielorakie cele, uwzględniane w planowaniu przestrzennym implikują różne koncepcje funkcji dla tych samych obszarów; powstają najpierw w sferze planowania, a gdy niezgodne interesy i wielorakie cele nie zostaną w niej uwzględnione, przenoszą się do sfery realnej (Dutkowski 1995; Dutkowski 1996).

Wzrastające współzawodnictwo o możliwość użytkowania ograniczonej powierzchni ziemi powoduje, że rozwiązywanie problemów w zarządzaniu przestrzenią staje się istotnym celem planowania przestrzennego. Jednym ze sposobów rozwiązywania konfliktów jest podejście defensywne, w którym konflikty są traktowane jako zwyczajne i poddające się negocjacom. W tym podejściu podjęcie czynności związane z rozwiązaniem konfliktu następuje dopiero w momencie jego wystąpienia lub wówczas, gdy konflikty występują z takim natężeniem, że ich uwzględnienie staje się nieuniknione. Przeciwnym podejściem jest działanie ofensywne w zapobieganiu konfliktów. Tutaj nacisk kładzie się przede wszystkim na przewidywanie lub próbę przewidywania oraz usunięcia przyczyn i warunków wystąpienia potencjalnych konfliktów. W celu uniknięcia lub złagodzenia konfliktów powinno się stwierdzić, jakie decyzje mogą stać się przyczyną nowych niekorzystnych zjawisk lub potęgować już istniejące (Zróbek, 1994). Grochowska dokonując analizy definicji konfliktów przestrzennych i społecznych podkreśla, że granica między nimi jest trudna do uchwycenia (Grochowska 2016).

W literaturze przedmiotu wśród przyczyn konfliktów społecznych wymienia się różne sytuacje. Zdaniem

Moore'a u podłoża konfliktów społecznych leżeć mogą: 1) wartości (filozofia życia, religia, tradycja, ideologia); 2) informacje (brak danych, niepełne, fałszywe, różne punkty widzenia); 3) relacje interpersonalne i emocje (stereotypy, uprzedzenia, manipulacje); 4) struktury (podział ról i obowiązków, zła kontrola zasobów); 5) interesy (rzeczowe – pieniądze, dobra, czas; psychologiczne – zaufanie, szacunek, sprawiedliwość, godność; proceduralne – regulaminy, sposoby działania) (Dudek-Mańkowska i inni 2012).

Konflikty społeczne dotyczą każdego sporu o możliwości użytkowania obszarów przybrzeżnych i morskich, w których stroną stanowią: społeczność lokalna, turyści, władza lokalna, organizacja społeczna, podmioty gospodarcze (inwestor, grupy zawodowe np. rybacy, pracownicy portu, hotelarze, pracownicy gastronomii) lub eksperci.

Konflikty społeczne mogą mieć różne tło. Jednym z nich są kwestie przyrodnicze. Obszary potencjalnych konfliktów społecznych na tle przyrodniczym dotyczą m.in.: dostępu do zasobów i usług środowiska przyrodniczego; ograniczeń w poziomie emisji zanieczyszczeń; transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń; lokalizacji obiektów niechcianych; awarii i katastrof ekologicznych; odmiennego oczekiwania odnośnie do rozwoju społeczno-gospodarczego; odmiennego oczekiwania odnośnie do zagospodarowania przestrzennego; odmiennego stosunku do międzygeneracyjnej sprawiedliwości ekologicznej (Burchard-Dziubińska 2003).

Konflikty i zgodność pomiędzy sektorami morskimi stanowią przedmiot badań programu WWF na rzecz Ekoregionu Bałtyckiego. Autorzy raportu zaznaczyli, że wiele z sektorów morskich nie może współistnieć na tym samym obszarze (zob. tabela 4). W niektórych przypadkach jest to spowodowane zajmowaną przestrzenią, tak jak w przypadku farm wiatrowych i szybów naftowych, które ograniczają inne działania. Niektóre sektory nie mogą użytkować tego samego obszaru z powodu wzajemnego negatywnego oddziaływania, jak w przypadku wpływu zanieczyszczeń przemysłowych na farmy hodowli ryb.

Niektóre działania mogą pozostawać w konflikcie z innymi. Jednym z przykładów jest wydobycie ropy i gazu. Wydobycie piasku i żwiru może mieć negatywny wpływ na inne sektory działalności (np. na morskie obszary chronione) lub też nie może być wykonywane w obrębie innych stałych infrastruktur, jak np. farm wiatrowych lub innych działalności, takich jak żegluga. Morskie obszary chronione oraz obszary wojskowe mogą potencjalnie wykluczać inne sektory wykorzystania przestrzeni morskiej, ponieważ istotą ich powstania jest ochrona danego obszaru przed pewnymi działaniami człowieka.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W MORSKIM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

Zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa i przemysłu nie wykorzystują przestrzeni morskiej w sposób fizyczny i jako takie nie zostały uwzględnione w tabeli. Choć zanieczyszczenia mają ograniczony wpływ na takie sektory działalności jak żegluga, porty, kable energetyczne i rurociągi, to w sposób dotkliwy wpływają na wiele innych sektorów, w szczególności na rybołówstwo, akwakulturę, turystykę i rekreację oraz ochronę przyrody. Wiele sektorów może jednak współistnieć z innymi sektorami pod warunkiem wprowadzenia odpowiedniego planowania i zarządzania. Bardziej zintegrowane planowanie i zarządzanie pomoże rozwiązać wiele konfliktów i zidentyfikować wiele synergii. Trałowanie dennie nie może być prowadzone w obrębie rurociągów i kabli, ale połowy przy użyciu innych narzędzi mogą być prowadzone bez wzajemnego oddziaływania (WWF 2017).

Tabela 4. Konflikty pomiędzy sektorami.

zielony = wspólne interesy czerwony = konflikt interesów żółty = zgodność interesów przy dobrym planowaniu i zarządzaniu.

	Żegluga	Porty	Turystyka i rekreacja	Wydobycie ropy i gazu	Rurociągi i kable energetyczne	Działalność wojskowa	Infrastruktura brzegowa	Wydobycie piachu i żwiru	Rybołówstwo	Akwakultura	MPA
Energia wiatrowa	czerwony	żółty	żółty	czerwony	żółty	czerwony	żółty	czerwony	czerwony	czerwony	żółty
Żegluga	niebieski	zielony	żółty	czerwony	żółty	żółty	żółty	czerwony	żółty	czerwony	żółty
Porty	niebieski	niebieski	żółty	czerwony	żółty	czerwony	żółty	żółty	żółty	czerwony	żółty
Turystyka i rekreacja	niebieski	niebieski	niebieski	czerwony	zielony	żółty	żółty	żółty	żółty	żółty	żółty
Wydobycie ropy i gazu	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	żółty	czerwony	żółty	czerwony	czerwony	czerwony	czerwony
Rurociągi i kable energetyczne	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	żółty	żółty	czerwony	żółty	żółty	żółty
Działalność wojskowa	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	żółty	żółty	żółty	czerwony	żółty
Infrastruktura brzegowa	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	czerwony	żółty	żółty	żółty
Wydobycie piachu i żwiru	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	żółty	czerwony	czerwony
Rybołówstwo	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	czerwony	żółty
Akwakultura	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	niebieski	żółty

Źródło: WWF, Przyszłość Morza Bałtyckiego. Tendencje rozwojowe. Program WWF na rzecz ochrony Ekoregionu Bałtyckiego https://www.wwf.pl/sites/default/files/2017-07/Przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87%20Morza%20Ba%C5%82tyckiego-tendencje%20rozwojowe_0.pdf

3.3.2. KONFLIKTY EKOLOGICZNE

Obowiązująca od lat 90. ubiegłego wieku koncepcja zrównoważonego rozwoju (ekorozwój, trwały rozwój) zakłada zasady i ograniczenia w gospodarczym użytkowaniu środowiska przyrodniczego nakazując jego ochronę, jednocześnie zapewniając odtwarzanie się użyteczności i jakości zasobów przyrodniczych (naturalnych) w okresie długim (Woś 1992). Sprzeczne oczekiwania i interesy podmiotów gospodarczych, grup społecznych, społeczności lokalnych, rządów i obywateli niektórych krajów czy mieszkańców różnych regionów świata prowadzą do konfliktów społecznych na tle przyrodniczym (konflikty ekologiczne).

Konflikty ekologiczne oznaczają powstanie antagonicznych stosunków w następstwie zaistnienia realnej lub potencjalnej sprzeczności interesów i priorytetów

dotyczących kształtowania, korzystania i ochrony środowiska przyrodniczego. Przesłanką tych konfliktów są nieograniczone oczekiwania społeczeństw w odniesieniu do konsumpcji dóbr materialnych i niematerialnych (w tym pozaprodukcyjnych dóbr środowiskowych), połączone z rzadkością zasobów do ich zaspokojenia. W ich następstwie może dochodzić do współpracy przybierającej formę działań zbiorowych, to jest tworzenia grup interesu stanowiących koalicję osób, działających w celu osiągnięcia dobra wspólnego (Rumianowska 2011).

Badania społeczne realizowane w ramach projektu „Modele konfliktów społecznych na obszarach objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000 w Polsce” (Głogowska i inni 2013) potwierdziły obiegową opinię o obszarach Natura 2000, jako obszarach konfliktogennych. Autorzy badań wykazali, że konflikty społeczne

stanowią istotną barierę w skutecznym zarządzaniu obszarami chronionymi oraz w rozwoju gospodarczym i społecznym gmin położonych na tych obszarach. Podstawowe przyczyny konfliktów społecznych na obszarach Natura 2000 mają charakter planistyczny (błędy w planowaniu obszarów, kolizja dokumentów strategicznych), inwestycyjny, infrastrukturalny oraz przyrodniczy. Częste przyczyny konfliktów, to również konieczność ograniczenia niektórych funkcji gospodarczych lub sprzeczność funkcji gospodarczych realizowanych dotychczas na poszczególnych obszarach Natura 2000. Wyższość przebiegu tych konfliktów jest dodatkowo wzmocniana przez czynniki, takie jak pomijanie społeczności oraz władz lokalnych w początkowym etapie wyznaczania obszarów Natura 2000 w Polsce, brak wiedzy na temat zasad funkcjonowania obszarów Natura 2000 wśród mieszkańców i przedsiębiorców oraz niski poziom kompetencji administracji obszarów chronionych oraz władz lokalnych w zakresie dialogu z mieszkańcami. Ponadto autorzy wykazali, że główne interesy stron zaangażowanych w konflikty to:

1. utracone korzyści związane z ograniczeniami w prowadzeniu działalności na tych obszarach;
2. chęć realizacji inwestycji, których cele kolidują z celami ochrony przyrody oraz
3. chęć utrzymania dotychczasowego sposobu użytkowania.

Warto zauważyć, że w wypowiedziach często zwracano uwagę na pozytywny wpływ obszarów Natura 2000 na osobistą sytuację ankietowanych, co można wiązać zarówno z korzyściami o charakterze materialnym – prowadzenie działalności gospodarczej, udział w programach rolnośrodowiskowych, jak i niematerialnym – atrakcyjny krajobraz, czyste środowisko.

3.3.3. KONFLIKTY LOKALIZACYJNE

Jednym z przykładów konfliktu społecznego jest konflikt lokalizacyjny. W każdym konflikcie lokalizacyjnym bierze udział wiele podmiotów. Mogą to być: inwestorzy (developerzy) zainteresowani jak najszybszym wybudowaniem i uruchomieniem inwestycji; obywatele mieszkający w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji i najbardziej narażeni na jej oddziaływanie i bezpośrednie ryzyko; władze lokalne; mieszkańcy okolicznych miejscowości i regionów; organizacje pozarządowe lokalne, regionalne, grupy lobbingowe; władze centralne; niezależne lub rządowe urzędy regulacji; organizacje ogólnokrajowe lub międzynarodowe. Każda z tych grup może mieć inne cele i odgrywać inną rolę w konflikcie. Każda z nich inaczej postrzega korzyści i zagrożenia związane z przyszłą inwestycją (Łucki i inni 2010).

Socjologowie podkreślają, że w konfliktach lokalizacyjnych rozstrzygnięcie, kto ma rację jest w zasadzie niemożliwe. Wyjaśnienia tej sytuacji dostarcza teoria dylematu społecznego, zgodnie z którą dobro publiczne

nie jest wytwarzane w społeczeństwie, choć wszystkie osoby w tym społeczeństwie chcą, aby było dostarczane. Chociaż każdy skorzystałby gdyby było wytwarzane, to nie dochodzi do tego z powodu indywidualnych decyzji o niewspółpracowaniu (Wolsink 2000). Równie istotnym elementem pozostaje w konfliktach lokalizacyjnych zmienność postaw zaangażowanych stron. Łucki i Misiak przedstawiając socjologiczne ujęcia konfliktów lokalizacyjnych przywołują badania, których wyniki jasno pokazują, że zgodnie z dylematem społecznym bardzo często nie powstanie elektrownia jądrowa lub wiatrowa jeśli mieszkańcy miejscowości położonych w pobliżu jej potencjalnej lokalizacji odmówią poparcia dla tej inwestycji. Konsekwencją tego sprzeciwu będzie fakt, że całe państwo nie będzie mogło korzystać z tego źródła energii pomimo ogólnej społecznej zgody (Wolsink 2000).

Społeczny opór wobec nieakceptowanych inwestycji przez społeczność lokalną w literaturze przedmiotu (Mataczak 1996; Wolsink 2000) opisywany jest jako syndrom NIMBY (*Not In My Backyard*) – nie na moim podwórku, w Polsce znane też jako nie w moim ogródku. Syndrom NIMBY pojawia się gdy w trakcie procesu inwestycyjnego wybuchają konflikty między dobrem wspólnym a dobrem lokalnej społeczności. Wiąże się to z próbą pozyskania przez poszczególne jednostki korzyści związanych z użytkowaniem danego dobra przy jednoczesnym przerzuceniu na innych mieszkańców kosztów jego dostarczenia. Lesbirel wyjaśnia, że jeżeli członkowie lokalnej społeczności protestują to czują się pokrzywdzeni w stosunku do innych grup społecznych. Protest taki może mieć różne cele: żądanie, aby całe społeczeństwo i inwestor podzielili się z nią korzyściami (np. poprzez wypłatę rekompensaty) lub ograniczenia szeroko pojętych kosztów (np. poprzez modyfikację projektu). Dlatego rozwiązanie takiego konfliktu zawiera się w zaspokojeniu żądań protestujących poprzez zmianę rozkładu kosztów i korzyści (Łucki i inni 2010). Wariantami syndromu NIMBY są NIMEY (*Not In My Election Year*) – nie w roku moich wyborów; NIMTOF (*Not In My Time of Office*) – nie w trakcie mojej kadencji; LULU (*Locally Unacceptable Land Use*) – niechciane przez społeczność zagospodarowanie terenu; BANANA (*Build Absolutely Nothing Anytime Near Anyone*) – odstąpienie od inwestycji jakichkolwiek i gdziekolwiek.

Badania naukowe wykazały, że wiele energetycznych projektów inwestycyjnych natrafia na sprzeciw ze strony lokalnych społeczności a sytuacja, w której władze i inwestorzy zaniedbują problem pozyskania akceptacji społecznej dla swoich przedsięwzięć powoduje eskalację protestów społecznych (Łucki i inni 2012) takich jak protest w Walii w Port Talbot przeciw budowie biospalarni (<http://www.walesonline.co.uk/news/local-news/port-talbot-power-station-protest-2238782>), w Irlandii w Dublinie (<http://www.irishtimes.com/news/environment/thousands-protest-against-pylons-and-wind-turbines-1.1763015>) we Francji w Arromanches przeciw farmie wiatrowej (100

turbin) (<http://occupychevron.tumblr.com/>), w Polsce w Żurawlowie przeciw wiertniom do gazu łupkowego oraz w Gąskach przeciw planom lokalizacji elektrowni jądrowej (http://www.petycjeonline.com/protest_przeciwko_budowie_elektrowni_jdrowej_w_gskach_k_mielna).

Wśród zidentyfikowanych czynników wpływających na pojawienie się lokalnych konfliktów i protestów wymienia się m.in.: narzucenie inwestycji w danej miejscowości „z zewnątrz”; nieznanostwo technologii; pomijanie obaw miejscowej ludności i brak włączania jej w proces decyzyjny; fakt, że inwestycja nie przynosi lokalnych korzyści czy stosowanie polityki faktów dokonanych. Metaanaliza konfliktów społecznych wskazała, że akceptacja społeczna jest większa dla projektów które są: lokalnie zakorzenione; dają korzyści lokalne; tworzą ciągłość z istniejącymi strukturami fizycznymi, społecznymi i kognitywnymi; stosują dobre procedury komunikacyjne i partycypacyjne (Factors influencing the societal acceptance of new energy technologies, Meta-analysis of recent European projects, 2008, www.ecn.nl/docs/library/report/2007/e07058.pdf).

3.4. SPOŁECZNA PERCEPCJA RYZYKA

Socjologiczne podejście do ryzyka zbiega się ze stanowiskiem konstrukttywizmu społecznego i jego założeniem, że na ludzkie poznanie i postrzeganie wpływa nie tylko to, o czym się wie i co się rozumie, czyli ogólnie mówiąc rzeczywistość, ale też kultura i znaczenia (Arnoldi i inni 1999).

Złożone schematy interpretacji ryzyka w sferze publicznej przedstawia interdyscyplinarna koncepcja społecznego wzmocnienia ryzyka (*Social Amplification of Risk Framework – SARF*) autorstwa Jeanne X. Kasperson i Rogera E. Kasperson. Koncepcja SARF stanowi, że społeczna i polityczna interpretacja ryzyka jest w istocie procesem komunikacji, w którym dużą rolę odgrywają aktorzy społeczni i instytucje. W jego trakcie ryzyko podlega dekodowaniu z udziałem wartości i symbolicznych modeli interpretacji (Arnoldi 2011).

Autorzy modelu zakładają, że informacja o zagrożeniu może zostać „zmanipulowana” przez wzmocnienie lub zmniejszenie mocy „sygnałów”, ich filtrowanie i uwypuklenie wybranych aspektów (zastosowanie schematów interpretacji). W rezultacie dochodzi do wzmocnienia lub zlekceważenia wybranych informacji na temat zagrożeń. W procesie tym uczestniczy wielu aktorów i instytucji (stacje nadawcze); grupy naukowców; instytucje zarządzające ryzykiem; środki przekazu; działacze i grupy na rzecz ochrony środowiska; grupy rówieśników; agendy rządowe oraz poszczególne etapy (stadia) wzmocnienia informacji: filtrowanie sygnałów; dekodowanie sygnału; przetwarzanie informacji o ryzyku; wiązanie informacji ze społecznymi wartościami w celu wyciągnięcia wniosków w kwestii zarządzania ryzykiem i bieżącej polityki; wchodzenie w interakcje między

grupami kulturowymi i rówieśniczymi w celu interpretacji i potwierdzenia sygnałów; formułowanie zamiaru tolerowania określonego zagrożenia lub podjęcia działań na rzecz jego zniesienia lub wycelowanych przeciwko zarządzającym ryzykiem; zaangażowanie w działania indywidualne lub zbiorowe mające na celu akceptację zagrożenia, ignorowanie, tolerowanie lub zmianę.

Przegląd badań psychologicznych i socjologicznych nad społecznym odbiorem technologii pozwala wyróżnić kilka najważniejszych czynników związanych z ukazaniem na powyższym schemacie społecznymi i indywidualnymi stacjami nadawczymi (Besta 2014; Mrozowska i inni 2014). Pierwszą istotną zmienną wpływającą na ocenę sposobu implementacji nowych odkryć naukowych jest poziom zaufania do władz, które angażują się w promocję danej technologii. W badaniach okazało się na przykład, że osoby, które przejawiały niższy poziom zaufania do rządu, bardziej obawiały się zagrożenia związanego z awarią elektrowni atomowej (Goodwin 2012). Ważnym czynnikiem związanym z zaufaniem do rządzących jest także spostrzegane ryzyko korupcji oraz malwersacji finansowych.

Drugim obszarem ludzkiego funkcjonowania, który wiąże się z poziomem spostrzeganego ryzyka oraz z postawami wobec nauki i technologii są wyznawane wartości, na których ludzie opierają swoje decyzje i które kształtują ich percepcję świata społecznego. Wartości, które ludzie cenią (np. uniwersalizm, tradycja, władza, wartości materialistyczne, samorozwój) wskazują na te obszary życia, które są najwyższej cenie przez jednostki. Można je określić jako szeroko zdefiniowane cele życiowe, których funkcją jest kierowanie wyborami jakich dokonujemy w życiu, naszymi postawami i zachowaniami. Jedną z szerzej przyjętych koncepcji dotyczących podziału wartości, jest teoria struktury wartości Schwartza. Zapropował on model dziesięciu głównych wartości. Struktura wartości wg Schwartza jest zorganizowana wokół dwóch dwubiegunowych wymiarów. Bieguny jednego wymiaru to z jednej strony otwartość na zmiany (poszukiwanie stymulacji i nowości, wartości hedonistyczne), z drugiej strony wartości konserwatywne (tradycja, bezpieczeństwo, konformizm). Drugi wymiar opisany jest przez biegun transcendencji Ja – przekraczania własnego egoistycznego interesu (np. zwracanie uwagi na wartość natury, czy dbanie o dobro innych ludzi), oraz biegun wartości ukierunkowanych na rozwój Ja (władza, osiągnięcia). Ten model wartości został potwierdzony w wielu badaniach prowadzonych w różnicowanych obszarach kulturowych na całym świecie (Schwartz 1999). W kontekście percepcji ryzyka i zagrożeń, wartości okazały się ważnymi predyktorami poziomu lęku związanego z różnymi technologiami. Na przykład wcześniejsze badania wykazały, że wartości, które podkreślają rolę tradycji, konformizmu społecznego i poczucia bezpieczeństwa związane były z obawami przejawianymi wobec różnych zjawisk społecznych i naturalnych (Schwartz 2000). W innych

badaniach osoby, które wykazywały wysoki poziom wartości konserwatywnych miały większe obawy związane z zarażeniem się w okresie pandemią grypy H1N1 (Godwin i inni 2011).

Trzecią zmienną mogącą wpływać na postawy odnośnie nauki i implementacji nowych technologii jest siła przywiązania do lokalnej społeczności, do własnej grupy społecznej. Silna identyfikacja grupowa w wielu badaniach okazywała się predyktorem działania w interesie lokalnej społeczności. Badania psychologiczne i socjologiczne wykazały również, że silnie rozwinięta tożsamość grupowa jest predyktorem gotowości do działania w interesie członków grupy własnej (Klandermans 2002; Kelly 1994). Na przykład rolnicy, tym chętniej angażowali się w protesty organizacji rolniczych, im bardziej identyfikowali się oni ze społecznością rolników. Mechanizm ten znajduje odzwierciedlenie także w odniesieniu do innych tożsamości społecznych, takich jak identyfikacja ze związkami zawodowymi, czy identyfikacja płciowa, która okazywała się istotnym determinantem zaangażowania się w akcje społeczne i polityczne w kontekście zrównania praw mężczyzn i kobiet. Tak więc siła związku z lokalną społecznością może być predyktorem angażowania się w protesty przeciw technologiom, które wydają się zagrażać grupie, lub w działania na rzecz poprawy statusu materialnego grupy i lobbowanie na rzecz technologii, które wydają się być korzystne dla lokalnej społeczności.

Kolejną zmienną ważną w omawianym kontekście jest poczucie kontroli zarówno osobistej jak i grupowej. Poczucie wpływu na otoczenie i kontroli jest bardzo ważną ludzką potrzebą i jej zaspokojenie wielokrotnie

wiązано z ogólnym lepszym funkcjonowaniem psychicznym (Baumeister 1991). Większe poczucie kontroli koreluje na przykład ze spostrzeganiem mniejszego ryzyka związanego z awarią elektrowni atomowej, a osoby które wykazują niższy poziom zaspokojenia poczucia kontroli odnośnie swojego bezpieczeństwa, wykazują większy lęk z nim związany. Poczucie kontroli grupowej wiąże się natomiast z tendencją do angażowania się w zachowania chroniące grupę i przynoszące jej wymierne korzyści. Tak więc poczucie wpływu na lokalną społeczność może wiązać się z większą tendencją do przejawiania pozytywnych postaw wobec technologii, jeśli przyniosą one korzyści dla społeczności (Gómez i inni 2011; Vaughan 1993).

Analizować powinno się również rolę emocji w kształtowaniu postaw wobec technologii. Przesłanki do tego dają badania nad tzw. motywowanym poznaniem, czyli tendencyjnym rozumowaniem (*motivated reasoning*). Rozumowanie takie może być formą wewnętrznej regulacji emocji, przy której przetwarzanie informacji dochodzących ze świata, prowadzi do takiego ich interpretowania, które służy zmniejszeniu negatywnych lub zwiększaniu pozytywnych emocji. Wynikiem tego jest psychologiczny mechanizm, polegający na tym, że zazwyczaj szukamy potwierdzenia naszych przekonań i tez, a informacje z nimi sprzeczne ignorujemy albo pomijamy w naszych rozważaniach. W kontekście odbioru nauki i technologii, wiele badań wykazało, że ludzie mają tendencję do dostrzegania głównie pozytywnych aspektów rzeczy, zjawisk czy technologii, które są przez nich lubiane oraz głównie negatywnych charakterystyk zjawisk, które są przez nich nie lubiane (Sjöberg 2000).

BIBLIOGRAFIA

- Arnoldi J., Duncan, I. (1999). A Community that Accepts Risk Should be Rewarded, *Risk, Decision and Policy* 4(3), s. 191-199.
- Arnoldi J. (2011). *Ryzyko*, Warszawa, s. 146.
- Arnstein S. R., (1969). A Ladder of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners*, vol. 35, No. 4, s. 216-224.
- Baumeister R.F. (1991). *Meanings in Life*. New York – Guilford.
- Besta T. (2014). Czynniki psychologiczne związane z percepcją bezpieczeństwa technologii energetycznych: przegląd badań, *Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa*, (7)3, s. 361-370.
- Dudek-Mańkowska S., Lackowska-Madurowicz M. (2012). Konflikty społeczne na Mazowszu – identyfikacja oraz próba oceny ich wpływu na rozwój lokalny, *Mazowsze Studia Regionalne* nr 10.
- Dutkowski M. (1995). Konflikty w gospodarowaniu dobrami środowiskowymi. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Dutkowski M. (1996). Konflikty środowiskowe w ujęciu wielodyscyplinarnym, [w:] *Nowa generacja w badaniach gospodarki przestrzennej*. Biuletyn KPZK PAN, nr 174, Warszawa, s. 41.
- Frączek P. (2010). Wybrane uwarunkowania występowania syndromu NIMBY, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja gospodarki*, M.G. Woźniak (red.), nr 17, Rzeszów, s. 314-324.
- Gee K., Kannen A., Adlam R., Brooks C., Chapman M., Cormiera R., Fischera C., Fletchere S., Gubbins M., Shucksmith R., Shellock R. (2017). Identifying culturally significant areas for marine spatial planning, http://plymseaa.ac.uk/id/eprint/7672/2/Identifying%20culturally%20significant%20areas%20for%20marine%20spatial%20planning_RS_PlyMSEA.pdf
- Głogowska M., Szendera W., Chmielewski W. (2013). Konflikty społeczne na obszarach Natura 2000 w Polsce. *Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie*, 4(44), s. 31-41, <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-e80f64e9-672f-4f3a-8264-9e3b102d7092/c/Glogowska.pdf>
- Goodwin R., Masahito T., Shaojing S., Stanley G.O. Jr. (2012). Modelling Psychological Responses to the Great East Japan Earthquake and Nuclear Incident. *PLoS ONE*, No. 7(5).
- Goodwin R., Gaines S.O. Jr, Myers L. Neto F. (2011). Initial Psychological Responses to Swine Flu. *International Journal of Behavioral Medicine*, No. 18(2), s. 88-92.
- Gómez A., Brooks M.L., Buhrmester M.D., Vázquez A., Jetten J., Swann W.B., Jr. (2011). On the Nature of Identity Fusion: Insights Into the Construct and a New Measure, *Journal of Personality and Social Psychology*, No. 100 (5), s. 918-33.
- Grochowska A. (2016). Konflikty przestrzenne w planowaniu przestrzennym obszarów metropolitalnych na przykładzie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, *Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego*, Wrocław, http://www.geogr.uni.wroc.pl/data/files/publikacje-rozprawy-naukowe-igr/rrozprawy_38.pdf
- Kannen A. (2016). Maritime Spatial Planning (MSP) in the context offshore Windfarm Development: Institutional Perspectives and Socio-Culture Considerations, 2nd International Conference on National Law and Policy offshore Wind Energy, Taipei.
- Kelly C., Kelly J. (1994). Who Gets Involved in Collective Action? Social Psychological Determinants of Individual Participation in Trade Unions. *Human Relations*, No. 47(1), s. 63-88.
- Klandermans B. (2002). How Group Identification Helps to Overcome the Dilemma of Collective Action. *American Behavioral Scientist*, 45(5), s. 887-900.
- Lesbirel S.H., (2005). Transaction, costs and institutional changes [w:] *Managing conflict in facility sitings, an international comparison*, S. H. Lesbirel, D. Shaw (red.), Cheltenham; cit. [za:] Łucki Z., Misiak W. (2010), s. 228.
- Łucki Z., Misiak W. (2012). *Energetyka a społeczeństwo. Aspekty socjologiczne*, PWN, Warszawa.
- Łucki Z., Misiak W. (2010). *Energetyka a społeczeństwo. Aspekty socjologiczne*, Warszawa, s. 226.
- Matczak M., Przedzrymirska J., Zaucha J., Schultz-Zehden A. (2014). Handbook on multi-level consultations in MSP, PartSeaPate; http://www.partiseapate.eu/wp-content/uploads/2014/09/PartiSEApate_handbook-on-multilevel-consultations-in-MSP.pdf
- Matczak P. (1996). Społeczne uwarunkowania eliminacji syndromu NIMBY [w:] *Podmiotowość społeczności lokalnej*, (red.) R. Cichocki, Poznań.

- Mrozowska, S., Kijewska, B., Besta, T. (2014). Społeczny wymiar procesu wdrażania energetyki jądrowej w Polsce, *Eko Atom* 13, s. 12-21.
- Pearce D., Turner R. K. (1990). *Economics of Natural Resources and the Environment*, New York, [za:] A. Woś, *Rozwój zrównoważony, Zagadnienia Gospodarki Rolnej*, 1992, No. 1.
- Pyć D. (2017). The Polish Legal Regime on Marine Spatial Planning, *Maritime Law*, vol. XXXIII, Gdańsk, <https://journals.pan.pl/Content/103207/PDF/7%20pqc.pdf?handler=pdf>
- Pyć D. (2019a). Implementation of Marine Spatial Planning Instruments for Sustainable Marine Governance in Poland; *TransNav, the International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*, vol. 13, No. 2, DOI:10.12716/1001.13.02.06, s. 311-316; http://www.transnav.eu/Article_Implementation_of_Marine_Spatial_Py%C4%87,50,901.html#
- Pyć D. (2019b). The Role of the Law of the Sea in Marine Spatial Planning, [w:] Zaucha J., Gee K. (red.) *Maritime Spatial Planning: past, present, future*, Palgrave Macmillan, s. 375-395, DOI:10.1007/978-3-319-98696-8_16.
- Rumianowska I. (2011). Konflikty ekologiczne a działania zbiorowe w zakresie użytkowania i ochrony środowiska przyrodniczego, *Ekonomia i Prawo*, vol. VIII, No. 1, s. 90.
- Shogren J.F., Balk K.H., Croker T. D. (2003). *Environmental Conflicts and Strategic Commitment*, [w:] R. Petling, *Cooperation and conflicts in Managing Environmental Resources*, Springer 1992, [za:] M. Burchard-Dziubińska, *Konflikty ekologiczne związane z lokalizacją obiektów „niechcianych”*, [w:] *Konflikt i współpraca w realizacji strategii ekorozwoju*, Wrocław, s. 35-4.
- Schwartz S.H. (1999). A Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. *Applied Psychology*, No. 48(1), s. 23-47.
- Schwartz S. H., Sagiv L., Boehnke K. (2000). Worries and Values. *Journal of Personality*, No. 68(2), s. 309-46.
- Sjöberg L. (2000). Factors in Risk Perception. *Risk Analysis*, nr 20 (1), s. 1-12.
- Słaboń A. (2008). *Konflikt społeczny i negocjacje*, Kraków.
- Stakeholder Engagement Standard (2011). <https://www.accountability.org/standards/aa1000-stakeholder-engagement-standard/>
- Vaughan E. (1993). Chronic Exposure to an Environmental Hazard: Risk Perceptions and Self-protective Behavior. *Health Psychology*, 12(1), s. 74-85.
- Wiedemann P.M., Femers S. (1993). Public Participation in waste management decision making: analysis and management of conflicts, *Journal of Hazardous Materials*, No. 33.
- Wolsink M. (2000). Wind power and the NIMBY-myth: institutional capacity and the limited significance of public support. *Renewable Energy*, vol. 21, s. 49-64.
- Zaucha J. (2014a). *The Key to Governing the Fragile Baltic Sea. Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea Region and Way Forward*, VASAB.
- Zaucha J. (2014b). *Sea Basin Maritime Spatial Planning: A case study of the Baltic Sea region and Poland*, *Marine Policy* 50, s. 34-45.
- Zaucha J. (2017). Plan zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich w skali 1 : 200 000 w części dotyczącej polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej, morza terytorialnego oraz części morskich wód wewnętrznych, projekt – wersja v.), J. Zaucha (red.), Instytut Morski w Gdańsku, [The Maritime Spatial Plan for Polish Maritime Areas in a scale of 1:200 000 in the part relating to the Polish exclusive economic zone, the territorial sea and the part of internal sea waters, draft – version v.], Maritime Institute in Gdańsk.
- Zaucha J. (2018a). Methodology of Maritime Spatial Planning in Poland, *Journal of Environmental Protection and Ecology* 19, No. 2, s. 713-720.
- Zaucha J. (2018b). *Gospodarowanie przestrzenią morską*, Warszawa.
- Zaucha J., Gee K. (red.), (2019). *Maritime Spatial Planning: past, present, future*, Palgrave Macmillan, pp. 375-395, DOI:10.1007/978-3-319-98696-8_16.
- Zróbek S. (1994). Metodyka wyboru funkcji użytkowania terenów obrzeżnych miast, *Acta Acad. Agricult. Tech. Ols. Geodaesia et Ruris Regulation* No. 24, Supplementum B, ART, Olsztyn, s. 19-23.

